Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

M. Z. Boxhorn aõr
nõ. P. Paulus vklaar. des zen. T. 1. P. 5A-

16 St

~~Gl[illegible]~~

~~f 3~~

KW 224
E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

138a mf

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

COMMENTARIOLVS

De

STATU CONFOEDERATARUM PROVINCIARVM BELGII,

Editio ſecunda priori auctior & emendatior.

ACCESSIT

De eadem materia

PAULI MERULÆ

Diatriba:

NEC NON

Decretum Ordd. Holland. & VVeſt-Friſiæ

De Antiquo Iure Reip. Batavicæ.

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

HAGÆ COMITIS,

Apud IOHANNEM VERHOEVE,

Anno 1650.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

INDEX CAPITUM COMMENTARIOLI

De Statu Reipublicæ Fœderatorum Belgarum.

CAP. I. *Fœderati Belgii Provinciæ, earumque appendices, cauſa interior iniqui Hiſpanorum in Belgas Imperii, & horum defectionis. Fœdus Fœderatorum & fœderis iſtius leges.* Pag. 1

CAP. II. *De Fœderatorum Ordinum Imperii ratione, & Supremo eorundem Senatu.* pag. 13

CAP. III. *De cura rei maritimæ & Supremis Archithalaſſicis Conciliis, ejus tuendæ cauſa à Fœderatorum communitate inſtitutis.* pag. 29

CAP. IV. *De Supremo Gubernatore & militiæ Imperatore Fœderatarum Belgii Ditionum.* pag. 34

CAP. V. *De opibus, quibus Fœderatorum Belgarum res ſuſtentatur.* pag. 44

CAP. VI. *De præcipuis munimentis, quibus domi aut foris Fœderatorum Reſpublica ſuſtentatur.* pag. 49

CAP. VII. *De fœderibus, quæ Fœderatæ Reipublicæ cum exteris Principibus aut populis intercedunt.* pag. 61

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

CAP.VIII. *De Collegiis Societatum utriuſque Indiæ, quibus in Orientem aut Occidentem navigatur.* pag.70
CAP.IX. *Quid de perpetuitate aut duratione Fœderatæ hujus Reipubl. judicandum ſperandumque ſit.* pag.90
CAP.X. *De ſingularum Ditionum regimine, Hollandiæ inprimis, quæ cæterarum omnium loco adducitur in exemplum.* pag.96
CAP.XI. *De ſingulari Vrbium Hollandicarum regimine.* pag.105
CAP.XII. *De Tributis ac Vectigalibus; quotuplicia illa ſint; Denique de eorum colligendorum per univerſam Hollandiam ratione.* pag.111

QVIBVS SVBIVNCTA,

Pauli Merulæ de Statu Reipubl. Batavicæ Diatriba. pag.1

Item,

Decretum Ordinum Hollandiæ & VVeſt-Friſiæ De Antiquo Iure Reip. Batavicæ. pag.17

FINIS.

COM-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

COMMENTARIOLVS De STATU CONFOEDERATARUM PROVINCIARVM BELGII.

CAP. I.

Fœderati Belgii Provinciæ, earundem appendices, iniqui Hiſpanorum in Belgas Imperii, & horum defectionis interiores cauſæ, Fœdus Fœderatorum & fœderis iſtius leges.

BELGIVM ſeptendecim ditionibus complexum, poſt ejuratum à nonnullis Hiſpanorũ Imperium, in Hiſpanicum & Fœderatum hodie dividitur. Decem earum hodie Hiſpano parent, ſeptem, ſed ſitu, opibus, frequentia hominum, longe cæteris ſuperiores, à Fœderatis poſſidentur: nempe Ducatus unus, Geldria; Comitatus duo, Hollandia, Zelandia; Dominia quatuor, Vltrajectum, Friſia, Tranſiſulania, & Groninga.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

2. His accedunt in Flandria Brabantiaque & ipſis finibus, ipſoque fundo Germanici Imperii plurimæ validiſſimæ civitates, vi armorum expugnatæ : alia etiam in Indorum orbe regna plurima (quorum nomine Oratores ſive legati fœderatorum iisdem honoribus, quibus regii afficiuntur, ad exemplum Venetæ Reipub. Cypri quondam regno potitæ) quæ velut appendices Imperii vulgo appellantur.

3. Pari autem illæ & eodem loco apud Fœderatos habentur, quo Provinciæ olim apud Romanos : Summum autem caput, vis & auſpicium ſummi Imperii eſt penes illas Septem, quas diximus, ditiones, quæ tyrannidis ſub Carolo V. Cæſare cœptæ, ſub Filio ejus Philippo II. adultæ, & denique ſub hujus Duce Albano, ultimum exitium rebus Belgicis minitantis pertæſæ, Philippi & ſimul omnium Principum Imperium ejuravêre.

4. Erat quippe harum ditionum easque incolentium libertas ſumma, & auctoritas Principum plurimis pro libertate repertis legibus definita : Contra Philippi abſolutiſſima erat dominatio, contra leges uſurpata, & contra fas omne iniquiſſima. Qui abdita principalium conſiliorū propius inſpiciunt, cauſam atrocis adeo & pernicioſi Belgis Imperii non aliam ſtatuunt, quam quod hic ſedem Monarchici illius Imperii promovendi, & bellorum proinde ponere, Hiſpani Au-

ſtriaci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

ſtriacique conſtituiſſent, ob locorum inde in Galliam & Britanniam, hinc in Germaniam & Septentrionem, denique in omnem celebriorem Europæ oram excurrentium opportunitatem. Neque eam hic tueri poſſent ob ſummam à majoribus gentis acceptam libertatem, niſi eâ omni & natione pariter exciſâ.

5. Propterea natæ primo ſingularum aliquot civitatum, dein totarum provinciarum, Hollandiæ, Zelandiæque in primis ab Hiſpanis defectiones, quibus aliæ quinque ditiones mox ſeſe junxerunt. Sic factum eſt, ut Anno 1579. fœdus inter eas iniretur Vltrajecti, & inde Vltrajectinum eſt appellatum, totius iſtius fœderatæ ſocietatis columen unicum ac fundamentum. Ac proinde haud abs re fuerit fœderis iſtius leges in medium hic proferre.

Fœdus Vltrajectinum, ejusque leges.

GEldria, Hollandia, & cætera ditiones æterno fœdere ita ſibi invicem illigantor, ac ſi una omnium ditio foret: A fœderatis ſive teſtamento, ſive codicillis, ſive donationibus, ſive ceſſionibus, venditionibus, contractibus, pactis, matrimoniis Principum, aut aliâ aliquâ ratione æternùm non divelluntor.

II. Singularia tantum privilegia ſingu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

laresque libertates, immunitates, jura, ſtatuta, conſuetudines à Majoribus accepta cuncta integra & illibata ſingulæ ditiones ſibi conſervanto, in iis conſervandis tuendisque aliæ alias quavis ope adverſus quosvis juvanto: Sin autem harum rerum cauſa controverſiæ quædam litesque inter has & iſtas ditiones exortæ ſint, aut exoriantur, ex ordinaria Iudicum ſententia, vel quorundam arbitrio, aut amico contractu deciduntor, ſopiuntor: Quamdiu deciſæ illæ aut ſopitæ non fuerint, nulla ditio alteri ditioni noxam aut damnum inferat.

III. Eædem ditiones invicem ſeſe adverſus quamvis vim ab Hiſpanis, aut eorum nomine ab aliis inferendam bonis ac ſanguinis impenſis juvare tenentor. Quicquid ſingulis ditionibus evenerit, omnes ad ſe pertinere arbitrantor.

IV. Eædem ditiones adverſus quoscunque, ſive indigenas ſive exteros Principes Dominosve, hoſtilia quocunque tandem nomine & ob ſingulares controverſias, ſingulasque tantum ditiones ſpectantes, inferentes, invicem ſe optima fide defendere conſtrictæ ſunto, iis copiis tantisque opibus, quantæ plurium Fœderatorum conſenſu neceſſariæ requiri videbuntur.

V. Quo eædem ditiones, urbes & membra hujus fœderis adverſus vim omnem & irruptiones hoſtium tutiores ſint, limitaneæ civitates,

tates, aliæque, ubi id conſultum videbitur, communibus opibus, ex communi Fœderatorum arbitrio & conſenſu muniuntor, ſumtusque in eam rem ſufficiunto ſingulares illæ ditiones, quarum urbes arcesque muniendæ videbuntur. Sin vero conſultum videbitur novas arces, novaque militiæ opera alia extruere aut vetera demoliri, eorumve formam mutare, omnes fœderatæ ditiones, pariter impenſas præſtanto.

VI. Quo autem opes idoneæ præfatis aliisque belli ſumptibus ſufficiant, ad earundem ditionum defenſionem, in ſingulis eâdem formâ, iisdemque legibus vectigalia cujusvis vini, cereviſiæ, frumenti, ſalis, panni, ſerici, majorum jumentorum, conſitorum agrorum, paſcuorum, mercium in publicis libris expendendarum nomine, communi conſilio & conſenſu exiguntor. Regalia quæ ad Hiſpaniarum Regem hactenus Ditionum harum Dominum pertinuêre, ſi opus, in eundem uſum convertuntor. Æs ex præfatis vectigalibus collectum, in uſum & defenſionem communis cauſæ tantum deſtinator. Eadem vectigalia prout minor aut major neceſſitas flagitabit, ex communi conſilio minuuntor aut augentor.

VII. Limitaneæ Civitates, quævis militum præſidia ex Fœderatorum juſſu accipere & admittere tenentor, ſtipendia illis, commu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

nibus omnium ſumptibus perſolvuntor. Et quo earundem Vrbium ſecuritati magis provisum ſit, præſidiarii illi milites, eorumque Præfecti fidelitatis juramentum non modo generatim omnibus fœderatis, ſed etiam illarum Vrbium Magiſtratibus ſingulatim dicunto. Quo, ne oneri civibus iidem milites ſint, diſciplinæ militaris accuratiſſimæ quamprimum conduntor leges. Præſidiarius miles à vectigalibus ſolvendis immunis non eſto. Civibus hoſpitii nomine, quod militibus præbituri ſunt, certa pecuniæ ſumma ex fœderatorum ærario perſolvitor.

VIII. Quotquot ætatis annum 18 attigêre & ſexageſimum nondum emenſi ſunt, poſt exactum à condito hoc fœdere menſem unum in omnibus Fœderatorum ditionibus luſtrantor, eorumque nomina & numerus Supremo Fœderatorum conſeſſui exhibentor, quemcunque autem illorum uſum eſſe voluerint, Fœderati ex communi conſenſu ſtatuunto.

IX. Non niſi ex communi omnium aſſenſu, & omnibus pariter probantibus, nemine refragante, pax, bellum, aut induciæ ineuntor, vectigalia, aut tributa indicuntor. Res cæterę ad executionem & adminiſtrationem hujus fœderis ſpectantes, plurium inter Fœderatos ſuffragiis ineuntor, aguntor & executione mandantor. Si tamen belli aut pacis, aliarumve majorum rerum nomine inter ſe

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

convenire haud poſſint Fœderati, arbitrio, donec aliud ſtatutum fuerit, Gubernatorum ſingularum ditionum res controverſæ ſubmittuntor, eorum arbitrium ſequi fas omnes eſto.

X. Singulæ prædictarum ditionum confœderationem, ligam aut unionem cum vicinis aliisque exteris Principibus aut populis ineundi propriâ auctoritate, ſine omnium fœderatorum conſenſu poteſtatem non habento.

XI. Si qui vicini Principes, Domini aut populi huic etiam fœderi vellent illigari, ad id ex communi conſenſu admittuntor.

XII. Eandem monetam probanto omnes, & eandem omnes improbanto. Quod monetarum rem ſpectat, de ea ex omnium conſenſu leges quam primum promulgantor, easque omnes ſequuntor.

XIII. Quod publicum Religionis exercitium permittendum, vel non permittendum iis, qui à Reformata diverſi ſunt, ſpectat, ſingulæ ditiones de eo pro arbitrio & ex uſu ſuo ſtatuunto; interim libertatem Religionis conſcientiæque cuivis indulgere omnes tenentor, neminem ejus cauſa perſequuntor, aut negotium faceſſunto.

XIV. Si quæ, quod non faxit Deus, inter quasdam ex ditionibus fœderatis controverſiæ extiterint, cæteræ ditiones, quasque controverſiæ illæ non ſpectabunt, pacis publicæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

cauſâ eas ex jure æquo & bono decidendi poteſtatem habento. Sin vero omnes generatim ditiones oblatæ controverſiæ ſpectaverint, ditionum ſingularum Gubernatores, eodem, quo ſupra dictum eſt, modo, ſententiam pronuncianto.

Deciſio ejusmodi controverſiarum ultra menſem non differatur, & quia intereſt hujus inprimis Reipublicæ, concordes inter ſe agere has ditiones, ac idcirco ejuſmodi lites non trahi aut proferri poſt ſententiam, ſive ab aliis ditionibus, ſive à Gubernatoribus latam, appellationi, exceptioni, reviſioni, nulli tali locus non eſto.

XV. Eædem ditiones, urbes & membra, ne exteris Principibus, populisve belli Fœderatis inferendi occaſionem præbeant, ante omnia cavento. Idcirco cum exteris æquè ac indigenis ex jure æquo & bono, & eodem modo agunto. Si quæ ditio hanc legem infregerit, quovis pacto eam ad obſervationem ejus compellere cæterorum Fœderatorum muneris, curæ ac poteſtatis eſto.

XVI. Singularum ditionum Ordines aut Præfecti aliarum ditionum, quæ huic fœderi ſe dederunt, dabuntve, ſubditos ultroque citroq; commeantes, aliis aut majoribus oneribus, quam cives domeſticos non premunto.

XVII. Quo autem communis Fœderatorum Reipublicæ adminiſtratio rectè inſtituatur, & conſilia publica optimè ineantur, omni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

omnium Fœderatorum nominePlenipotentiarii quidam conſtituuntor. Illi ſtatum diem & locum conventui ordinum ſingularum ditionum indicunto. Gravamina ſive capita, de quibus agendũ erit in tempore ad eos transmittunto, ſi quæ tamen ejusmodi ſint, quæ hactenus tegi & clam haberi expediat, ipſis majoribus omnium Fœderatorũ Comitiis & conventui ſervantor. Vocatæ & monitæ in hunc modum ſingulæ ditiones legatos ſuos idoneâ inſtructos authoritate, ad indictum diem & locum Comitiis, aut Conventui Fœderatorum omnium mittunto. In his Comitiis plurium ſententiæ paucorum ſuffragiis præferuntor, iis exceptis majoribus rebus, de quibus modò dictum eſt. Quod ſi ditiones quædam legatos ſuos idonea inſtructos authoritate ad indictum diem & locum mittere neglexerint, nihilominus reliquarum Legati, qui præſentes ſe ſiſtent, quid agendum conſulendumve videbitur, conſulunto, decernunto, & decreta haud aliter, ac ſi omnes Comitiis interfuiſſent mandanto. Sin verò res ejusmodi veniant in deliberationem, quæ moram pati poſſe videbuntur, iterum atque tertiò Ordines ditionum, quarum Legati abfuerunt, monentor & Legati evocantor, quibus verò integrum non erit, ad ea Comitia Legatos ſuos amandare, ſcripto ſententiam ſuam complecti, eamque transmittere liceto.

XVIII. Si quæ talia ſingularum ditionum Ordines cognoverint exiſtimaverintque, de quibus omnium Fœderatorum conſilia exquiri debeant ac expendi, eorum judicium Plenipotentiariis, quibus evocandorum Ordinum poteſtas eſt, faciunto: Plenipotentiarii autem eo nomine omnium Fœderatorum Conventum indicunto.

XIX. Si de mente aut interpretatione harum legum controverſiæ quid obortum ſit, aut in ea obſcurum, ſententiâ plurium ex Fœderatis ipſarum legum ſententia & mens cenſetor.

XX. Si novas vero leges addere, aut receptas mutare vel augere pro occaſione neceſſarium fuerit, de iis ex omnium ſuffragio & conſenſu ſtatuunto.

XXI. Has leges omnes ſancte obſervanto; in eam rem ſolenni juramento ſe obſtringunto. Si quid in contrarium aut directe aut indirecte factum fuerit, nullum atque irritum cenſetor, eorumque qui contravenerint, & contravenire perſtiterint, bona, urbes, arces, agros, cæteris invadere licitum & juſtum erit. Si denique beneficio juris quid his legibus adverſum ſit, præſertim illius, quo ſtatuitur, generalem renunciationem locum non habere, niſi ſpecialis præceſſerit, ſinguli Fœderati renuncianto.

6. Hæ ſunt illæ leges, quæ ut initium huic Reipublicæ fecêre, ita hodie omnes acura-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

curatiſſime adhuc obſervantur, niſi quod in modo convocandorum Ordinum, quemadmodum poſt videbimus, celebrandisque eorum Comitiis, nonnihil ſit mutatum. Cæterum in easdem leges non niſi poſt multas gravesque controverſias eſt conventum. Objiciebant enim alii, veteres, & adhuc nondum deciſas controverſias ſingularum quarundam, inter ſe ditionum, quibus haud ſopitis, ſtare fœderis concordiam non poſſe videbatur. Verum exceptum ab aliis eſt, earum rerum cognitionem in meliora & opportuna magis tempora rejici oportere. Non enim litigandum nunc ſingulis de jure, quod in alterum prætenderent, ſed communem adverſus hoſtem conjunctis animis litigandum de juris omnium ac libertatis conſervatione.

7. Quæ cæteris potentiores ditioresque erant ditiones, tanto infirmiores pauperioresq; ſe futuras cauſabantur, ſi infirmioribus pauperioribusque juvandis ex fœdere obſtringerentur. At vero contra ab aliis exceptum eſt, non jam conſiderandum venire, quæ ditio potentiâ & opibus major ſit, quæ inferior, ſed quam par, niſi mutuo ſe auxilio complecterentur, futura eſſet ſingularum fortuna. Itaque animadverterent Potentiores, non tam ſe adjuturas infirmiores, quam infirmioribus ſe eſſe neceſſario juvandas. Denique ad animum ſuum revocarent, non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

tam imminui potentiam ſuam & opes in ſubſidium infirmiorum collatas, quam qualicunque etiam opera & fide infirmiorum augeri & confirmari.

8. Nata jam erat Reſpublica & ſaluberrimæ pro ea leges inſtitutæ; verum deerant idoneæ opes, quibus eam tueri adverſus hoſtem potentiſſimum liceret. Tantæ enim ea tempeſtate anguſtiæ rerum inter Fœderatos fuêre, ut earum monimentum in æreo numiſmate tum expreſſerint, in quo non expreſſa modò navis erat jactata inter fluctus ac remis veliſque deſtituta, ſed & legebantur illa deſperantium Ordinum verba: *Incertum quo fata ferent*. Itaque tandem communi conſilio placuit omiſſâ illo fœdere conſtitutâ adminiſtrandæ Reipubl. ratione omnium harum ditionum dominium, & quale in eas priorum Principum fuerat Imperium, Galliarum Regi aut Reginæ Angliæ offerre. Verum oblatum ampliſſimum munus ob rerum anguſtias iidem abnuêre, quod nempe crederent, nunquam fieri poſſe, ut illæ ditiones feliciter ſeſe contra Hiſpanos tuerentur. Sola Regina Angliæ in partem curarum tum venit, ac miſſis militaribus copiis, creditâq; Fœderatis ingenti pecuniæ ſummâ, afflictiſſimas eorundem res ſic ſatis ſuſtentavit, pro eo beneficio munitiſſimis civitatibus, Brilâ Hollandiæ, & Fliſſingâ Zelandiæ, eidem oppignoratis.

CAP. II.

De Fœderatorum Ordinum Imperii ratione, de ſupremo earundem Senatu.

IGitur eo fœdere percuſſo Legati Ordinum ſingularum ditionum indictis Comitiis in unum aliquoties convenêre, quibus Ordinum Generalium Fœderati Belgii titulus factus eſt. In his militiæ ſummum Imperatorem Provinciarum ditionumque omnium Gubernatorem Guilielmum Naſſovium Arauſionenſium Principem, & ſuæ libertatis primum quaſi auſpicem creavêre, condideruntq; pariter accuratiſſimas, quantum fieri poterat, leges, ſecundum quas res fœderis domi militiæque in poſterum gererentur.

2. At quia nondum ſtatus & continuus erat eorundem Ordinum Conventus, & vel maxime requiri videbatur ordinarius quidam & aſſiduus Senatus, à quo decreta & conſulta Ordinum Generalium executioni darentur, & ad quem oblata omnia negotia ſtatim poſſent referri, inprimis curæ quoque fuit ordinarium Senatum inſtituere, quem Senatum ſive Conſilium Status, vulgo **Den Raedt van Staten** dixerunt.

3. Hujus muneris erat Leges à Generalibus Ordinibus præſcriptas obſervare, obſervandas aliis indicere, commune Fœderatorũ ærarium curare, ſtipendia perſolvere, providere, ne quid res Fœderis caperent detrimenti,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

menti, denique de gravioribus omnibus negotiis, de quibus nihildum ab Ordinibus Generalibus eſſet decretum, ad quæ proinde expedienda major & ipſa Generalium Ordinum auctoritas requirebatur, ad Ordines ſingularum ditionum referre, & urgente neceſſitate Generalium Ordinum conventum indicere ac flagitare, adeo ut horum Senatorum auctoritas, quo ad capita rerum, non libera fuerit aut abſoluta, ſed cohibita intra certas leges, certosque limites mandatorum. In minoribus levioribusque pro arbitrio conſulebant, decernebantque.

Si tamen res quædam majores oblatæ, nullam omnino moram paterentur, de his quoque Generalium Ordinum non conſultâ auctoritate, ipſi decernebant.

4. Senatus ille Ordinarius conſtabat ex Gubernatore Supremo & ſingulis ſingularum Fœderatarum ditionum legatis, quibus additi Theſaurarius, ſive cuſtos ærarii, & qui à ſecretis eſſent, Secretarii tres.

5. Ad eundem Senatum Anglorum Oratori etiam tum aditus patebat ex lege Fœderis, in quo Regina Angliæ Eliſabetha, non ſine gravi ratione, id ſibi erat ſtipulata: quippe judicabat, ſe in primis gnaram eſſe debere rerum interiorumque conſiliorum ejus Reipublicæ, cui tantam pecuniæ ſummam crediderat, tantasque ſuppetias tuliſſet.

6. Porro Conſiliarii ſive membra hujus

Sena-

Senatus in ſolemne hoc juramentum adigebantur, ſe in hujus muneris adminiſtratione non ſingulis ditionibus, â quibus eſſent legati, ſed vero omnibus fœderatis ditionibus pariter addictos fore. Inter alias leges etiam hæc inprimis tum præſcripta eis fuit, ut nimirum ſingulis ternis menſibus, rationem rerum à ſe geſtarum, conſiliorum omnium ac conſultationum, ut & accepti & expenſi ad ſingularum ditionum Ordines transmittere tenerentur, quo ſic ſingulis conſtaret, recte atque ex ordine omnia pro communi libertate, communibusque commodis adminiſtrari.

Sed neque illud hic omiſerim, nullam fixam ſedem huic Senatui aut Conventui tum fuiſſe aſſignatam: Enimvero longe conſultius viſum eſt, ut locum ſubinde ille mutaret, & nunc in has, nunc in illas fœderatas ditiones raptim ſe transferret pro oblatâ aliâ atque aliâ alibi neceſſitate.

7. At vero invidendis ſucceſſibus creſcente jam Republica, & aliis atque aliis adeo majoribus negotiis continuo ſe offerentibus, & quod in auguſtiori quodam nomine ac conſenſu augenda & repræſentanda non vis tantum, ſed ſpecies etiam Majeſtatis hujus Reipublicæ videretur, placuit tandem Supremum Statum, & fixum Conventum ſive Senatum conſtituere, qui proprio nomine ORDINVM GENERALIVM FOEDERATI BELGII diceretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

8. Suſpicari etiam haud ſine gravi cauſa libet, promovendo huic inſtituto acceſſiſſe quoq; hanc interiorem & obſervatione cum primis dignam rationem, quod nempe viderent Fœderati Conſilio iſti Status de quo jam dictum eſt, intereſſe Anglorum Legatum, qui ſic & in arcana hujus Reipublicæ inſpiciebat penitus, & præſentia ſua ac auctoritate impediebat, quo minus quid pro conſervanda libertate proferri vel decerni poſſet adverſus Anglorum creſcentem tum Auctoritatem. Conſultius igitur viſum eſt, Conſilio Status in poſterum relinquere gerendas res leviores, res verò majores omnes Senatui huic novo & Supremo permittere; qua ratione factum eſt, ut neque in Legato fœdus cum Anglis initum violaretur, & magis proviſum eſſet libertati.

9. Ordines dicuntur ſingularum ditionum Legati, Generales, quia in Supremo Conſeſſu conjuncti, non tam curant res ad ſingulas ditiones, quã ad omnes fœderatas ſimul pertinentes. Ob auctoritatem, qua pollet, & Majeſtatem, quam conjuncti repræſentant, titulus illis tribuitur ſolennis **Hoochmogende**/ quaſi dicas, altipotentes, cum ſingularium ditionum Ordines tantùm **Edele Mogende**/ & Hollandiæ VVeſt-Friſiæque **Edele Groot-mogende**/ appellentur.

10. Ex quibus autem membris conflatum, & quomodo conſtitutum ſit tanti iſtius Conſeſſus

ſeſſus corpus, ex ſigillo etiam apertum eſt, quo ad confirmandas vires Imperii Ordines Generales ſemper utuntur: In eo quippe Leo præter faſciculum Septem telorum arctiſſimè colligatorum eminet ac ſpectatur. Tela deſignant armis & conſiliis pro iis fœliciter gerendis, his unitis tuendam eſſe hujus Reipublicæ libertatem. Septem tela totidem ditiones, colligata, eas ditiones arctiſſimè fœderatas in hoc Senatu per Legatos ſuos coire & conjungi, ac pro æternitate ſuarum rerum ea vota ac conſilia communicare, ex quibus omnium nomine decreta conficiuntur.

11. Supremus igitur Ordinum Generalium Senatus eſt, qui ex ſingularum fœderatarum ditionum legatis conſtitutus, in iis, quæ commune fœdus ſpectant, militaris inprimis rei ordinaria adminiſtratione, fœderum cum exteris initorum cura & obſervatione, excipiendis & audiendis exterorum Legatis, ut & Singulorum Fœderatorum deſideriis querelisque, quatenus hæc etiam commune fœdus concernunt, alijsque omnibus agundis & decernundis, quæ vel legibus fœderis definita, vel ſpeciali conceſſione attributa iis ſunt, ſumma pollet Imperii poteſtate. In aliis verò omnibus gravioribus extraordinariiſque negotiis non tam liberrimum jubendi, quam pro libertate reperta deliberandi, conſulendi, de iis ad

ſingu-

ſingularum ditionum Ordines referendi, & ex horum vel conſpirantibus omnium vel plurium transmiſſis decretis, decretum omnium fœderatorum nomine faciendi ac promulgandi habent auctoritatem.

12. Adeo, ut qui ad Supremum hunc Senatum legantur, vicem ſuſtineant ac tueantur eorum Fœderatorum, à quibus Legati ſunt, idque duntaxat in rebus, quæ ex initi fœderis formula, aut poſt ſubſecuta ſpeciali conceſſione omnium Supremo huic Senatui attribuntur, adſtrictaque ſit prope omnis eorum auctoritas legibus vel Fœderis vel ſpecialium mandatorum. Ius igitur iis eſſe ordinandi res, quæ fœdere aut conſenſu illo, quem dixi, huic Senatui ſunt permiſſæ. Ita ut quæcunque permiſſa illis nominatim non inveniuntur, in iis ſummum maneat jus penes Ordines ſingularum Fœderatarum ditionum.

13. Cæterum cum pleroſque exterorum inprimis, ita ſentire videamus, ac ſi Ordinibus Fœderatorum Generalibus creditum datumque eſſet ſupremum omne Imperium in ſingularum ditionum Ordines & ſubditos, error iſte ante omnia amovendus, & res omnis, quo propius illuceſcat, uno alterove veteris vel recentis alterius Reipublicæ exemplo illuſtranda videtur.

14. Polybius graviſſimi auctor judicii tradit, ſua ætate Græcis aliiſque externis genti-

gentibus creditum, Romæ fuiſſe ſummam Senatus poteſtatem, quod apud Senatum audirentur Legati, atque ab eo reſponſa acciperent.

Quare mirandum non eſt, ſi jam ab extraneis quibuſdam creditur, quod Fœderato Belgio Legati ditionum, ex quibus Ordinum Generalium Conventus conſtituitur, ſummo jure præſint, quod in eo Conventu audiantur Legati reſponſaque accipiant, quodque nomine Ordinum Generalium maxime ad Reges, Principes, populoſque exteros literæ perſcribantur. Sed quemadmodum oſtendit idem Polybius non penes Senatum fuiſſe ſummam Imperii Romani, ita apud nos vere dicitur, Summum Imperium non eſſe penes illos ditionum Legatos, qui Generales Ordines dicuntur, ſed penes uniuscujuſque ditionis Ordines, qui ad opem mutuam arctiſſimo fœdere connectuntur: Adeo quidem, ut in Generalium Ordinum poteſtate ea ſint omnia, quæ ad communem ſpectant defenſionem, manentibus rebus cæteris penes Ordines ſingularum ditionum. Sic multi de Helvetiis credidêre, omnes ſub uno Imperio contineri. Verum enim vero docent rerum gnari, cuique pago jus in ſe ſuum eſſe, ſed ipſos pagos arcto inter ſe fœdere devinciri. Atque hoc diſcrimen eſt unius regionis, quæ ſub ſe multas partes complectitur, ut Gallia Normandiam, Britanniam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

tanniam, Armericam, Campaniam; aliasque plurimarum Civitatum inter ſe fœderatarū, ut apprimè neceſſarium ad dijudicandum uniuscujusque Civitatis ac Imperii ſtatum, commendatur ab iis omnibus, qui de Republica ſcripſerunt. Itaque exemplo hic etiam ſint magnæ illæ Græciæ Vrbes, ut Athenæ, Thebæ, Corinthus: iis ſingulis in ſe plenum erat Imperium, neque tamen eo minus adverſus vim Perſarū inter ſeſe colligabantur, atque ad communia fœderis negotia inſtitutus erat Amphyctionum conventus.

15. Non eſt igitur initum à fœderatis Belgarum ditionibus fœdus, ut jura Imperii ſingulorum populorum confunderentur, ſed ut illa inviolata, melius communi auxilio defenderentur. Suntq; Ordines Generales tantum primores & antiſtites fœderis, & Ordines ſingularum ditionum non illorum ſubditi, ſed ſocii ſunt, eoque nomine in iis, quas ad illos perſcribunt, literis, ſemetipſos ſolent appellare. Eſt in Ordinibus Generalibus non ſuprema omnium, ſed ſuprema tantum fœderis poteſtas. Nam ab Ordinibus uniuscujusque ditionis leges conduntur, & edicta ſuper omni negotio civili, inconſultis Ordinibus Generalibus. At contra, quæ leges ab Ordinibus Generalibus procedunt, ad ditionum ſingularū Ordines diriguntur, non jure Imperii, ſed omnium rogatu ut eas ſinant publicari. Neq; illæ Ordinum Generalium leges

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

vim habent obligandi; niſi à ſingularum ditionum Ordinibus ſint approbatæ.

16. Multi quidem in hac Republica expoſuere aliquando longè utilius fore, firmioremque futuram hanc Rempublicam, ſi omnes fœderatæ ditiones unius ſupremi Magiſtratus aut Senatus ſummo in omnibus Imperio ſubeſſent. At verò aliter morum harum gentiũ gnaris fuit viſum ſemper, qui de conſtituenda ſumma aliqua poteſtate ſentiunt judicandũ, non ex eo, quod perfectiſſimum optimumq; ſimplex ratio ſuppeditat; ſed verò ex legibus ſingularibus, moribusq; & ingeniis diverſis ſingulorum populorum.

Atque ita docent prudentiæ auctores, non facilè mutandas eſſe leges, præſertim, quæ de Imperio ſunt, etiamſi in melius itura ſit mutatio.

Nec obſtat, quod ea ratione perfectior futura hæc Reſpublica videatur. Perfectum quippe in re qualibet intelligi debet, non nuda contemplatione, ſed inſpecto, quid materia ferat aut recuſet. Iam verò conſtat, ſingulis fœderatis ditionibus ſub ſingulorum olim & diviſorum Dominorum imperio conſtitutis diverſas eſſe leges ac conſuetudines, quæ diverſis ſingulorum ingeniis accommodatæ, ſi confunderentur, non perfectior aliqua Reſpublica, ſed confuſa quædam diverſarum rerum & vix inter ſeſe coëuntium moles tandem extaret.

17. Fa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

17. Fateor equidem in ejuſmodi fœderata Republica, in qua præter commune fœdus cæterum ſuum ſingulare imperium ſingulis ditionibus relictum eſt, facile extare poſſe plurimas diſſenſiones, quibus commune fœderis bonum ſiſtatur ac conturbetur, aliis atque aliis alia atque alia continuo de fœderatis fœderatorumque communi bono ſentientibus. At vero, ſi quæ inter ditiones controverſiæ hic extiterint, plurimæ offerunt ſeſe componendi omnia rationes, ſive judiciis ordinariis, ſive compromiſſo facto in ditiones, quas controverſum negotium non tangit, aut in Præfectos quoque & Gubernatores, ſi ipſi partes non fecerunt, ſive denique in exteros fœderatoſque ut communes amicos & ſocios, quorum quam maxime intereſt, fœderatam hanc Rempublicam pacatam atque ſalvam eſſe.

18. Cæterum deſcriptionem quam dedimus hujus Senatus, propius nunc inſpiciamus. Diximus vero ante omnia ex ſingularum ditionum Legatis unum eſſe conſtitutum. Ergo in eo ſeptem Ordines ſunt Legatorum pro numero ſeptem ditionum, qui ut ante expoſitum eſt, in unum idemque fœdus obſervandum juravêre.

Legati illi ſunt: Geldriæ, qui primo, Hollandiæ, qui ſecundo, Zelandiæ qui tertio, Trajecti, qui quarto, Friſiæ, qui quinto, Transiſulaniæ, qui ſexto ſententiam dicunt

loco,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

loco, Groningæ, qui denique ſeptimo. His additur Actuarius ſeu Secretarius.

19. Civitates Brabantiæ, aliæque vi armorum à fœderatis ſubactæ ditiones, ſuperioribus annis identidem petivere, ut ſibi quoque ſuisq; Legatis in ſupremo eo Senatu ſententiæ dicendæ jus eſſet; at inconſultum id cæteris viſum quatuor potiſſimum ob rationes: 1. Quod vi multiſque fœderatorum impenſis eſſent ſubactæ, ac provinciarum proinde loco haberi non deberent. 2. Quod non ſufficerent eæ conferendis tantis opibus ad communis fœderis defenſionem neceſſariis, quantas pro ſua quævis proportione ac facultate conferrent reliquæ fœderatæ ditiones. Iam autem & iniquum & inconſultum eſt, ut ſummi ſententiam Imperii illi cum cæteris obtineant, à quibus eadem cum exteris ad communis cauſæ præſidium non conferuntur. 3. Quod in hunc Senatum pluribus admiſſis, plures gravioreſque ſententiarum diſſenſiones metuerentur: conſtat quippe in iis publicis conſiliis cum modico Senatorum numero pauciores etiam concurrere rarioreſque diſſenſiones. 4. Denique quod pro Majeſtate Reipublicæ multo conſtantius videretur, ſi apud eos ſolos maneret ſupremi Imperii poteſtas, ex quibus prima Reipublicæ auſpicia erant enata.

20. Gubernator ſupremus ditionum & militiæ terrâ marique Imperator non habet in hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

in hoc Senatu ſententiæ dicendæ locum: Conſilia modo ejus pro Republica & deſideria vel ab hoc Senatu plerunque expetuntur, vel ab eo ſponte oblata, audiuntur, quæ ſubinde per hujus Senatus Præſidem, à quo ferè conſulitur, ſubinde præſens ipſe factâ in eam rem poteſtate, exponit.

21. Præſes verò Supremi hujus Senatus non unus idemque ſemper eſt, ſed ſingulis octiduis mutatur, ejusque perſonam conſtituunt vicibus recurrentibus nunc Geldriæ, nunc Hollandiæ, tandem etiam aliarum omnium fœderatarum ditionum Legati.

22. Porrò quod horum Legatorum concernit creationem, ſingularum ditionum Ordines è ſuo corpore ſuos ſibi deligunt, & ad hunc Senatum amandant, quidam tres numero, alii duos, nonnulli etiam unum: plures tamen unius Ditionis Legati unum tantum hic ſuffragium pariter conficiunt. Non enim viritim hic ſuffragia, ſed per ditiones, ut ſic dixerim, nationesque colliguntur; adeò ut omnium ditionum, ſive unum ſive plures Legatos huc mittentium par atque eadem hic auctoritas, atque conditio ſit, niſi quod Hollandiæ Zelandiæque Legatorum conſiliis votisque à cæteris ſponte pluſculum quid hic tribuatur, quia oppidorum, hominumq; numero & tributorũ modo hæ duæ ditiones cæteras univerſas vel æquent, vel ſuperent. Mirum igitur non eſt, aliquid

exi-

eximium hic illis dari, ſine quorum præſentibus opibus cæteri conſilia ſua ac vota dare non poſſent effecta.

23. Stipendia illis à ſua cuique ditione perſolvuntur.

24. Muneris hujus dignitatem plerarumque ditionum Ordines ſuis credunt in triennium modo, alii in ſexennium, pauci cum vita patiuntur terminari, quod id & tutioris ſit libertatis, & quod magnis & continuis eorundem Imperiis parum ſibi putant proviſum, & quod hac ratione tantæ hujus dignitatis vices identidem ad plures poſſint redire.

25. Addidi, ſummam iis Imperii poteſtatem in illis tributam eſſe, quæ commune fœdus ſpectant, militiam inprimis, quo nihil ſignificatur aliud quam ad horum curam pertinere, ea omnia ſtatuere ordinarie ac per omne Fœderatum Belgium indicere, quæ aut legibus fœderis ſunt definita, aut ejuſmodi ſunt, quibus intermiſſis inſtitutum fœderis ac deſtinatio neutiquam poteſt obtineri, ſicut & conſiliis edictiſque cavere iſthæc omnia ac interdicere, quæ ad turbandas res fœderis ſunt comparata, quæ fere in rebus & diſciplina militaribus ac obſervatione fœderum cum exteris initorum, & tutandis qua terrâ qua mari finibus omnia verſabantur.

26. Cura ordinaria fœderis facit, ut ipſi Generales Ordines eligendi Supremi terrâ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

marique Imperatoris, eumque in juramentum adigendi habeant poteſtatem: facit & illa, ut ad horum curam pertineat effectum dare, ut fœderatæ ditiones maneant & continuentur in mutua conſenſione, & amicitia, tam quo ad fœdus, quam res alias. In eo tamen jus imperandi ipſis non eſt, ſed ſola cura atque inſpectio iis permittitur, quæ hortando, conſulendo, ſuadendo ſine ullo Imperii majoris jure expeditur. Interveniunt enim non ut imperantes, ſed ut amici conſulentes. Conſtat autem curam ipſi poſſe mandari, cui nullum Imperium concreditur. Si quid adverſus fœdus actum ſit, convenire illi quidem poſſunt Ordines ſingularum ditionum, ſed non ſingulos cives.

Nam ab omni ævo hæ Belgii ditiones jus & privilegium de non evocandis ſubditorum cauſis habuêre; Subinde quidem urgente neceſſitate factum eſt, ut ſingulorum civium cauſas judicio ſuo Ordines Generales ſubjecerint, verum id factum eſt ex Ordinum ſingularum ditionum conſenſu, atque eá lege, ne res ad conſequentias impoſterum perduceretur, aut exemplum fieret in fraudem legum ſummique Imperii ac libertatis, atque eum in finem, ut cautio concinperetur, quæ eſſet optima & actis inſereretur.

27. In exteros peregre adventantes, aut res eorum, qui communitati Fœderatorum

ope-

operam ac miniſterium addixerunt, ut milites ſimilesque alios, ſicut & ſubditos partium Brabantiæ & Flandriæ, quæ Fœderatorum ditionis ſunt, Ordines Generales omnes actus ſummi Imperii exercent, quemadmodum ditionum ſingularum Ordines in ſuas nationes tam in condendis legibus, quam in exigendis tributis.

28. Cura ordinariæ militiæ facit, ut in Ordinum Generalium Sacramentum miles adigatur, ut ex horum numero & Senatu delecti aliquot militiæ Imperatorem in expeditionem abeuntem ſemper ſequantur, ſine quorum conſilio nihil majoris operis in militia exequi poteſt Imperator.

29. Præterea addidi in cæteris fœdere non definitis, aut conſenſione particulari non indultis, hos Ordines habere tantum conſulendi auctoritatem. Quod ut intelligatur promptius, ſciendum eſt, ad hunc Supremum Senatum & exteros Legatos vel Gubernatorem ditionum, vel ſingularum Ditionum Ordines, vel etiam quoslibet privatos omnia deferre, quæ ad curam Fœderatorum Reipublicæ pertinere arbitrantur. De iis quæ ſic ad ſe delata ſunt, conſultant inter ſe Legati, ex quibus Senatus hic conſtitutus eſt: Dein ſinguli ad ſuæ ditionis Ordines relata & deliberata omnia perſcribunt, ſi nempe majoris illa ſint momenti, & ſuper his poſtulant eorum ſententiam, & de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

cretum. Decretis illis acceptis, ſinguli Legati ſingula decreta à ſuis accepta in hoc Senatu promunt, ex quibus tandem omnium Fœderatorum nomine decretum unum conficitur, prævalente plurium aſſentientium conſenſu, exceptis iis rebus, quæ tributa, aut inſignem aliquam Reipublicæ mutationem ſpectant, in quibus unanimis omniumque conſenſus deſideratur.

30. Socius huic Supremo Senatui additus eſt alius illo inferior, qui vulgo **den Raet van Staten**/ quaſi conſilium Status Fœderatorum Ordinum dixeris, appellatur: Conſtituitur ille ex talibus Legatis, ex quibus ſupremus, niſi quod in hoc perpetuum Præſidem agat, & ſententiæ dicundæ jus habeat Supremus militiæ Imperator.

31. Ad hunc Ordinaria & extraordinaria omnia minora negotia, quæ commune fœdus & militiam ſpectant, referuntur, poſtquam ordinaria & extraordinaria majora ejus ingenii negotia cum Republica ita creviſſent, ut omnibus expediendis par non eſſet Supremus Senatus, qui hujus inſtituti cauſa fuit. In hoc Conſilium Status admitti quoque ſolent illi, qui Supremo Militiæ Imperatori Succeſſores deſtinati ſunt, quo ſic in tempore aſſueſcant Reipublicæ curandiſque Imperii rebus, ſicuti hodie Principis Arauſionenſis filio, licet admodum adoleſcenti, aditus huc factus eſt.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

CAP. III.

De cura rei maritimæ & ſupremis archithalaſſicis conciliis, ejus tuendæ cauſa à Fœderatorum Communitate inſtitutis.

CVm iis rebus maxime conſervetur Imperium, quibus partum eſt, maxima certe circa res maritimas cura eſſe debet penes Fœderatas nationes, quæ maris beneficio non modo opes omnes ſuas ſibi peperêre, ſed veluti dato quodam à natura ipſa invicto præſidio adverſus communem hoſtem ſunt tutiores.

2. Vis quæ in maritimo Imperio conſervando impenditur, verſatur in idoneo ärmatarum navium numero, quarum aliæ publicæ ſunt, aliæ privatorum.

Publicæ, quæ impenſis publicis; Privatæ quæ auſpiciis quidem publicis, ſed privatorum tamen hominum impenſis inſtruuntur atque adornantur. Nam ſtatim ab initio hujus Reipublicæ conſultiſſimum exiſtimatum eſt, præter maritimam vim publicam, privatos etiam propoſitis præmiis publicis ad eam curam invitare, plurimique ei ſe dedêre, partim ob ſpem prædæ ampliſſimæ, partim etiam ut propoſitis præmiis fruerentur, quæ majora vel minora ſunt, prout ab iis hoſtium naves plurium aut pauciorum vehium (vulgo laſten vocant:) capiuntur, hi Vrybuyters dicuntur.

3. Navium publicarum uſus eſt in ultro citroque mercatorum navigantium navibus adverſus vim tuendis (quod vulgo **convoyeren**/ vocant, quaſi comitari dixeris.) Præterea in ultro citroque navigando mari proximo, eoque adverſus Flandrorum irruptiones tutiori reddendo, quod vulgo **Cruyſſen**/ quaſi dicas diſcurrere, vocant. Denique in obſtruendo omni maritimo aditu, per quem hoſtes aliâs facile poſſent erumpere, quod vulgo **wachten**/ quaſi dicas in ſtatione eſſe, vocant.

4. Privatorum naves vel in bellicis hoſtium in proximo hoc mari perſequendis, vel in capiendis diripiendisque ditibus Hiſpanorum navibus ad Indiam inprimis Occidentalem occupantur.

5. Omnibus his maximo Imperio præeſt Archithalaſſus, vulgo **Admirael Generael**/ qui Supremus Fœderatarum ditionum Gubernator aut Imperator eſt, neque tamen ille præſentem ſe ſiſtit in maritimis expeditionibus, cum ejus præſentia res domi ac terrâ adminiſtrandæ haud poſſint carere: Itaque vices ejus hic explet Vicarius Supremus, qui vulgo **Luytenant Admirael**/ appellatur.

6. Cum vero Ordinum Generalium ſit, eâdem curâ invigilare maritimis rebus, quâ militiæ, quæ terrâ adminiſtratur, neque tamen omnibus his curis unus Senatus ſuffi-

ciat

ciat, & maritimæ rei Curatores in portubus potius, quam alibi muneris ſedem habere debeant, ab iis electi ſunt quidem alii, qui totius fœderatæ Communitatis nomine res maritimas tractarent. Conſtituunt autem illi non unum, ſed diverſa conſilia in tribus potiſſimum maritimis ditionibus, Hollandia, Zelandia, Friſiaque. In Hollandia tria ſunt, Ambſtelodamenſe, Roterodamenſe, & Hornanum, quod poſtremum aliquando Enchuſam Borealis itidem Hollandiæ oppidum transfertur. Vnum in Zelandia, Mittelburgenſe, unum etiam in Friſia, Doccumenſe, nunc Harlingam translatum.

7. Conſtant ſingula hæc Conſilia ex ſeptem Senatoribus: Hollandica ex quatuor Hollandis, & tribus aliis, Zelandica ex quatuor Zelandis, Friſica ex quatuor Friſiis, identidemque aliis tribus; qui è ſingularum ditionum membris electi, mox iſtarum Ordinibus accepti, ab Ordinibus generalibus delegantur & Sacramento adiguntur. His additur Secretarius unus, & itidem unus Fiſco maritimo Præfectus.

8. Caput & Præſes horum omnium Conciliorum eſt Supremus Gubernator, tanquam Supremus Archithalaſſus, cujus perſonam ſi abſit, tueri poteſt Archithalaſſus vicarius.

9. Bis quotannis olim, nunc quoties res poſtulat, ex ſingulis his conciliis miſſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Legati Hagæ Comitis conveniunt, ibique cum Ordinibus Generalibus & Gubernatore deliberant de maris & commerciorum præſtanda ſecuritate.

10. Ærarium illis proprium & ſuum eſt quod vulgo nauticum appellatur, cujus opes conſtant ex ære, quod pro tutela navium ſuarum ac mercium pendunt externi aut domeſtici mercatores, etiam ex his portoriis, quæ invectarum & evectarum mercium nomine in portubus ſingulis perſolvuntur, vulgo **Convoy-gelden** appellantur. In hoc ærarium etiam defertur omnis illa pecuniæ vis, quæ pro mercibus in agrum hoſtilem avectis perſolvitur, vulgo **Licenten**/ quaſi licentiam dicas, vocant.

11. Verum accepti & expenſi rationes horum conciliorum Legati Ordinum Generalium Commiſſariis ſingulis ternis menſibus reddere tenentur.

12. Capitaneos quos vocant ſeu Præfectos navium nominandi iidem habent poteſtatem, manente penes Archithalaſſum vi eligendi.

13. Cura & auctoritas horum in eo generatim verſatur, ut tutæ ſint adverſus vim omnem hoſtilem navigationes, ut quivis jure liberi maris utatur, ut claſſes & naves bellicæ ſuo tempore & loco paratæ ſint, omnibuſque neceſſariis præſidiis inſtructæ, eas deſtinare in illa loca, in quibus navigantibus maxime

maxime poſſint eſſe uſui. Denique controverſias omnes maritimæ rei cauſâ inter nautas, ſocios navales, mercatoreſque exortas cognoſcere & decidere, à ſententia autem ab his probata appellationi non eſt locus, ſi ſumma rei, de qua quid controverſum eſt, Florenos 600. non exceſſerit: ſi exceſſerit, reviſioni datur & permittitur locus.

14. Hoc etiam ſingulatim in horum conciliorum judiciis ac tribunali obſervandum eſt, quod non permittantur longa litis ſufflamina, quemadmodum in aliis dicaſteriis & Curiis judicialibus; Sola enim ſecunda replicatio quam vulgo duplicam vocant, litigantibus partibus eſt permiſſa: Neque id ſine gravi ratione: Cum mare frequentantium ventiſque commodis utentium interſit controverſias ſuas non trahi aut proferri, ſed quam fieri poteſt, celerrime expediri.

15. Nullæ naves privatorum, de quibus dictum eſt, ſine horum impetrato conſenſu expreſſiſque mandatis, mare aut hoſtem tentant. Sin contra evenerit, in Præfectos aut Piratas animadvertitur; imo harum navium Præfecti datis idoneis fidejuſſoribus in his conciliis cavere debent, nullis civibus aut amicorum populorum ſubditis damnum ſeſe illaturos.

16. Denique horum muneris eſt efficere, ut in illata omni maritima præda jure ſuo ſibique debitis Communitas Fœderatorum

 frua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

fruatur. Debetur autem huic quinta pars omnis prædæ, decima pars Archithalaſſo, quod ſupereſt, in mercatores, qui ſuis expenſis naves inſtruxêre, navium Præfectos ac Claſſiarios ipſos diſtribuitur.

CAP. IV.

De ſupremo Gubernatore & militiæ Imperatore Fœderatarum Belgii ditionum.

CVm iterum iterumque redierit nobis Supremi Gubernatoris aut Imperatoris mentio, ut de eo quæ memoratu ſunt digniora dicamus, reſtat.

2. Eſt autem huic Præfecto duplex nomen vel titulus, pro duplici quâ utitur, militari aut togata, auctoritate. Dicitur quippe Supremus Gubernator, vulgo **Gouverneur Generael**/ reſpectu eorum, quæ domi ipſi in ſingularum Fœderatarum ditionum rebus permiſſa ſunt & attributa. Dicitur itidem Imperator Supremus, vulgo **Capiteyn Generael vande Vereenichde Nederlanden**/ intuitu Majeſtatis, quâ militiæ pollet.

3. Hujus tam illuſtris præfecturæ dignitas in Illuſtriſſimam Naſſoviorum familiam in hunc uſque diem ab Ordinibus eſt collata, primo Guilielmo, deinde Mauritio, nunc quoque Friderico Henrico eo honore fungentibus, niſi quod inter Guilielmi & Mauritii Præfecturam interceſſerit Robertus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Dudleus Anglus, Lyceſtriæ Comes, quod tum & adoleſcens admodum Mauritius eſſet & Anglorum Regina Eliſabetha ingentes ſuppetias tuliſſet Fœderatis, ea lege, ut Anglorum aliquis ſummâ Præfecturâ ornaretur. Cæterum in familia Naſſovica manere placuit, quod & illi libertatis ſuæ Reipublicæque initia deberet, quod neque uſui etiam in liberis Rebuspublicis crebræ iſtiusmodi mutationes, & pro libertate repertis legibus aſtrictâ Præfectorum auctoritate, libertati ſatis proviſum videretur.

4. Interim Guilielmo Naſſovio ſumma quædam & exquiſitiſſima, majorque quam cæteris ſucceſſoribus auctoritas fuit, & quod ejus auſpiciis enata eſſet hæc Reſpublica, & quod Conventus, res & conſilia Ordinum turbata fuerint, nec adhuc ſatis conſtituta, denique quod illorum turbatiſſimorum temporum res inprimis requirerent unius eximiam auctoritatem. Imo Gulielmum tanti tum temporis Ordines fecêre, ut non Præfecturam modo, ſed Dominium quoque harum ditionum offerendum ei judicaverint, quod tamen ipſe munus prudenter repudiavit, cognito haud dubie Fœderatorum populorum ingenio, quos ad obſequia & gravia tributorum præſtanda onera promptiores ſub Supremo Ordinum, quam unius Comitis Imperio, in quo minus plerumque eſt libertatis, futuros non ignorabat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

5. Verum qualis hodie ea poteſtas ſit, nunc videamus. Remotiores Indorum nationes ac Reguli in literis, fœderibuſque cum his Regionibus initis, ſummam Præfecto huic & liberrimam auctoritatem, abſolutumque in omnia dominium adſcribunt, hujus Imperii penitus ignari: Formulas tamen illas Ordinibus non repudiantibus, quod illæ gentes ſummo unius Imperio uti aſſuetæ, nullas Reſpublicas æſtiment, niſi in quibus penes unum eſt vis Majeſtatis.

6. Ergo quia Præfectus hic Militiæ Imperator eſt, in ejus Sacramentum miles omnis adigitur, non tamen ſolius, cum ipſa Iuramenti formula Fœderatorum Ordinum diſertam præmittat mentionem. Neque tamen illi auctoritas eſt pro libitu vel novum militem conſcribendi, vel eum, qui conſcriptus eſt, exauctorandi. Conſcribendorum & exauctorandorum militum penes ſolos Ordines Fœderatos liberrima manet poteſtas, agnito quidem Imperatoris conſilio, ſed non agnitâ ejus auctoritate.

7. Neque etiam huic Imperatori eſt diſtribuendorum militarium ſtipendiorum poteſtas, ejus rei omnimodâ curatione penes Ordines manente.

8. Interim Gubernatores limitanearum Vrbium conſtituendi, Centuriones, Tribunos, alioſque militiæ Duces creandi, ac reliquos caſtrenſes honores conferendi hac lege

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

habet poteſtatem, ut ex iis modo quos plures numero Ordines denominavêre, eligat, quos functioni idoneos maxime arbitratur: Adeo ut poteſtas hæc eligendi plerumque conſtricta ſit intra cancellos factæ ab Ordinibus denominationis. Dixi plerumque, quia nonnullæ dignitates militares ſunt, quas illi pro arbitrio diſtribuere conceſſum eſt, nullâ præcedente Ordinum denominatione. At illud inprimis magnificum eſt, quod ubi in caſtris agit, & in ipſa expeditione eſt, hic Imperator omnes tunc temporis vacuas factas militares dignitates, in quoſcunque vult, conferendi liberrimam habeat & abſolutiſſimam auctoritatem.

9. Cæterum ſuſcipere expeditionem, caſtra movere, Vrbes hoſtiles obſidere, vel in agrum hoſtilem irrumpere, aut tale quid majoris operis moliri, ſine expreſſo Fœderatorum Ordinum conſenſu ei non licet. Qui conſenſus quomodo impetretur, clam interim manentibus in hoſtem deſtinationibus, nunc videndum eſt.

Quoties conſultum judicat Imperator tale quid adverſus hoſtem agendum ſuſcipere, ingreditur Supremum Fœderatorum Ordinum Senatum, ac in eo deſtinationes ſuas generatim exponit, eaſque utiles & neceſſarias Reipublicæ generalibus etiam rationibus commendat, petitque Ordinum aſſenſum, addito pariter, quantæ impenſæ in futuram

turam expeditionem faciendæ ſint, quo ejus etiam rei in deliberando Ordines poſſint habere rationes.

Eo facto duos tresve ex toto illo Fœderatorum Ordinum corpore dari ſibi Imperator poſtulat, quibus ſpeciatim omnis expeditionis interius & particularius conſilium exponit, ii cognito eo, ad Fœderatos Ordidines iterum referunt cognita ſibi & ex Imperatore audita utiliſſima Reipublicæ fore, tectis interim particularibus in hoſtem conſiliis; quæ intereſt, non cum adeo multis communicare. Si iſthæc omnia probent Ordines & admittant, parat ſe expeditioni Imperator, manente penes Ordines curâ neceſſariorum illorum mediorum, ſine quibus perfici expeditio non poteſt.

10. Porro abeunti in expeditionem Imperatori comites adduntur [illegible]es quatuorve, aliquando plures ex Fœderatorum Ordinum Senatu, qui & in caſtris referant Reipublicæ Majeſtatem, & in arduis negotiis à Conſiliis ſint Imperatori, atque in iis in quibus id neceſſe eſt, decretis Imperatori concilient authoritatem. Interim cogere militarem Senatum ex caſtrenſibus Ducibus conſtantem, ibique in medium conſulere, & leges condere militares, quæ faciant ad meliorem caſtrorum & expeditionis diſciplinam in Imperatoris arbitrio eſt.

11. Stipendium militare Supremi Præfe-

ℓti, qua belli Imperator eſt,conſtat . . . . millibus in menſes ſingulos. Præterea cum in expeditione eſt, & caſtris,in quibus plurimæ ei tolerandæ ſunt impenſæ, honorarii loco cujusvis expeditionis majoris nomine in eum florenorum . . . . millia conferuntur.

12. Sed & præter ſtipendium illud,ingens pecuniæ vis, quæ . . . . plerumque excedit, eidem Imperatori traditur, quo eâ utatur, ad clam conſilia hoſtium per hos aut illos exploratores, quorum miniſterium expedit eſſe arcanum, penitus cognoſcenda & indaganda, neque proinde tenetur Imperator expenſæ illius pecuniæ Fœderatis Ordinibus reddere rationem.

13. Qui idem etiam Fœderatarum Ditionum Gubernator curat ut Ordinum ſingularum Ditionum, ut & Generalium decreta atque juſſa mandentur executioni, ac inſuper ea omnia adminiſtrat, quæ ei ut Gubernatori ſunt attributa, quæ mox propius proſequemur.

14. Non tamen omnium Fœderatarum Ditionum unus & idem eſt Gubernator; Nam ſub initium hujus Reipublicæ Supremi militiæ Imperatores Præfecturam modo habuerunt ditionum Hollandiæ, Zelandiæque, aliarum ditionum aliis Gubernatoribus conſtitutis. Hodie penes militiæ Imperatorem ſex ditionum præfectura eſt. Friſia enim ſuum & ſingularem agnoſcit Imperatorem,

qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

qui hodieque Naſſovii etiam ſanguinis eſt.

Quemadmodum enim omnes Fœderati Ordines agnoſcere coguntur unum & eundem Militiæ Imperatorem, ita & in agnoſcendo domi eodem Gubernatore neceſſarium non eſt, cum uniuſcujuſque ditionis diſciplina non tam ad bonum communis fœderis quam uniuscujuſque ſingularis ditionis ſit comparata.

15. Iuramentum in quod adigitur Gubernator, mentionem habet obſequii deferendi & Ordinibus Generalibus & Ordinibus ſingularum ditionum, quarum conſtituitur Gubernator, quibus omnibus parere ex amuſſi tenetur.

16. Neque in omnibus ditionibus, quarum delectus eſt Gubernator, eadem pollet authoritate. Nam quædam ditiones pluſculum, quædam minus Gubernatori permiſêre.

17. Authoritas autem ejus generatim & nomine officii & nomine bonorum, quæ in hac aut illa ditione poſſidet, quorumque titulo jus aliquod majus & excellentius habet, venit expendenda.

18. Primo igitur competit ei officii nomine jus indulgentiæ criminum, ſive poteſtas ignoſcendi, quod vulgo het recht van Pardonneren vocant.

19. Præterea in omnibus prope Præfecturæ ſuæ Ditionibus poteſtatem habet con-

ferenda-

ferendarum majorum omnium dignitatum in aliquos ex iis, quos Ordines ſingularum ditionum denominavêre. Conſtat autem denominatio illa triplici numero, ex quo unum deligit Gubernator.

20. Quotquot ex nobilitate vocandi ſunt ad conſtituendum equeſtrem Ordinem, qui partes facit, in plurimarum ditionum Ordinum Conventu, ab eodem Equeſtri ordine cujus in Hollandia princeps eſt gubernator, cooptantur.

21. Neque minus illud eſt æſtimandum, quod per Hollandiam omnem & Zeelandiam imprimis, omnibus prope in civitatibus jus habeat quotannis ſtato tempore mutandi dimidiatam partem Vrbani Magiſtratus. Nam Magiſtratus Vrbanus duplicem numerum quotannis eorum repræſentat, qui in eorum locum ſuffici debeant, quorum per leges munus terminatur. Ex duplici illo numero denominatorum ſimplicem pro arbitrio ſuo deligit Gubernator.

22. Eſt idem Supremus Præſes & caput Iudicialium Curiarum, ſive ut vulgo loquuntur, het Hof van Juſtitie / adeo ut nomen ejus ac tituli in omnibus judicialibus mandatis ac decretis præmittantur.

23. Competit eidem etiam ſuprema ſaltuum præfectura, vulgo den opper Hout-Veſter vocant.

24. Academiæ item Supremus eſt Curator,

tor, neque ſine ejus arbitrio aut aſſenſu novæ in ea leges conduntur.

25. Ius illi eſt mittendorum ad exteros Legatorum, ſed in propriis tantum ac ſuis cauſis. Nihilominus jus eſt illi ſingulatim privatimque audiendorum Legatorum, qui ad Fœderatos Reipublicæ cauſâ ſunt deſtinati.

26. In Comitiis Ordinum vel Generalium vel Particularium nullam niſi conſulendi habet authoritatem, quare & receptum nunc moribus eſt, ut Ordinum, qui Hagæ agunt, Syndici, Præſidesque quotidie ante horam Conventui indictam, conveniant Gubernatorem, ejusque ſententiam perrogent, de iis, quæ ventura ſunt in deliberationem.

27. Eſt idem arbiter publicarum privatarumque controverſiarum, quæ vel inter ſingularum ditionum totos Ordines, vel inter Ordinum membra, vel inter Ordines & quosdam ſubditorum graves exoriuntur, quod & legibus fœderis Vltrajectini ſic ſatis eſt definitum.

28. Ratione bonorum, quæ in poſſeſſione Gubernatoris ſunt, major quædam vis nonnullis in ditionibus ei competit, ſi Brabantia, Arteſia & Hannonia fœderatorum eſſent ditiones, in earum ditionum Conventibus, illius, qui hodie Fœderatarum ditionum Gubernator eſt, præcipuæ eſſent partes, adeo, ut pleræque civitates in hujus pe-

culio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

culio ſint. At fiſco Hiſpanico in eas nunc factus eſt locus, paucis exceptis, quæ in Brabantia ſub Fœderatorum Imperio ſunt.

29. In Hollandia aliquot etiam Gubernator nunc poſſidet Civitates, ut Leerdamũ, Iſelſteinium, Aſperam, Gertrudisbergam, aliasque, verum quia illis civitatibus nunquam jus fuit mittendi Legatos ad Ordinum Hollandiæ Comitia, earum nomine in iisdem Comitiis nullam voti, aut ſuffragii ferendi habet poteſtatem.

30. At in Zelandia, quæ poſt Hollandiam potentiſſima eſt omnium fœderatarum ditionum, res ac vis ejus longe aliter eſt comparata. Nam cum Zelandiæ Ordinum Comitia abſolvantur ſeptem ſuffragiis, unum Gubernator, quia caput ibi eſt nobilitatis, totumque Equeſtrem Ordinem, reliquâ omni nobilitate excluſâ, ſolus vel ipſe, vel per Legatum repræſentat, ipſe fert; nec levis ipſius auctoritas circa duo alia, quia Marchio eſt Veriæ primariæ illic civitatis; & Vliſſingæ, quæ civitas non minoris potentiæ eſt ac dignitatis: Duabus enim Civitatibus jus eſt ad Comitia Zelandiæ Ordinum deſtinandi Legatos. Igitur maximum momentum circa ſuffragia adeo potentis ditionis Comitiis Supremis Gubernator, qui nunc eſt, vim habet.

CAP.

CAP. V.

De opibus, quibus Fœderatorum Belgarum res ſuſtentantur.

Reſtat igitur nunc, ut de præcipuo hujus Imperii nervo, opibus nimirum dicamus. Illæ enim diverſis in proventibus conſiſtunt, exque iis colliguntur.

2. Primo in Canone, quem quotannis præſtant pro communis cauſæ defenſione ſingulæ ditiones fœderatæ, Quotam vulgo vocant. Statutum quidem erat Trajectino fœdere, cujus leges capite primo perſequuti ſumus, ut in omnibus ac ſingulis fœderatis ditionibus eadem tributorum ac vectigalium ratio iniretur: at vero experiundo cognitum eſt, rem eam factu inprimis difficilem atque etiam iniquam eſſe. Cum enim E. G. in Hollandia, quam in Geldria multo fœcundior ſit ager, plusque ex eo Dominus aut Colonus reportet, iniquum viſum eſt, ob totidem agri Geldrici jugera tantum quotannis conferre, quantum ob totidem agri Hollandici fœcundioris jugera perſolvitur ac præſtatur. Atque eam diverſitatem aliisquoque in rebus obſervare fuit. Proinde æquius multo, utiliusque viſum eſt, communi conſenſu ſingulis ditionibus indicere annuum Canonem, majorem minoremve, prout majores minoresve ſingularum ditionum opes deprehenderentur, & prout alia

atque

atque alia neceſſitas Reipublicæ flagitaret. Ita V. G. ubi in commune ſingulis fœderatis ditionibus conferenda ſunt centum florenorum millia; Sola Hollandiæ ditio confert quinquaginta & octo florenorum millia, quoniam ea omnium eſt opulentiſſima. Zelandia novem & Friſia undecim florenorum millia, quoniam ad Hollandiæ opes illæ propius quam cæteræ ditiones accedunt, à quibus vilius aliquid minusve confertur; Canone iſto ſemel præſcripto integrum eſt uniuscujusque ditionis Ordinibus pro arbitrio, & prout maxime ditioni ſuæ convenire exiſtimant, inire rationem, quâ per tributa aut vectigalia, aut alios aliquos modos ex privatorum ſortunis tantum æris colligatur, quantum ſufficit ad annuum Canonem perſolvendum. Hæc eſt ipſiſſima ratio, ob quam tributorum ac publicorum onerum in ſingulis Fœderatorum provinciis tantam hodieque eſt obſervare diverſitatem. Porro Canon ille non tam confertur in ærarium commune Fœderatorum, quam per aſſignationem, ut vulgo loquuntur, â ſingularum ditionum Ordinibus in eos diſtribuitur, quibus debet Reſpublica Fœderatorum; Vtili ſane inſtituto, cum pecunia omnis tanto magis decreſcat, quanto ſæpius aliorum atque aliorum, quæſtorum manus mutare neceſſe habet.

2. Secundo in Licentiis, ſic enim vocant, ſive

ſive in eo vectigali quod penditur mercium nomine, quæ in agrum Belgii Hiſpanici hoſtilem ex his ditionibus terra aut mari importantur. Conſultum enim ab initio hujus Imperii viſum eſt, ut id liceret, unde vectigal illud *Licenta*, quaſi licitum dixeris, vocatur, idque ob ingentem pecuniæ vim, quæ hoc nomine refertur; diſpoſitis in eam rem in portubus & civitatibus omnibus limitaneis Fœderatorum ſingularibus publicanis, Licentmeeſters / ac Cherchers vulgo appellantur, qui excuſſis ejusmodi mercibus eorum nomine tantum exigunt, quantum legibus publicis eſt definitum. Ne tamen ea res noxæ ſit ſecuritati, ac promovendis Fœderatorum rebus, lege cautum eſt, indictâ capitis pœnâ, ne quis arma aut alia, quæ eò ullatenus ſpectant aut faciunt, evehat in agrum hoſtilem. Moribus etiam receptum eſt, ſubinde licentam illam in aliis quoque mercibus evehendis tollere, ſive claudere, ut vulgo loquuntur: quoties nempe ex re Fœderatorum eſt, augendi inter hoſtes pretium annonæ & venalium omnium neceſſariarum rerum caritatem intendi atque augeri. Ita admodum proſunt, neque ullâ ratione noxia ſunt commercia, quæ cum hoſtibus ſic inſtituunt atque exercent Fœderati.

4. Tertiò in eo tributo, quod literarum Salvi Conductus, vulgo Paſpoorten/ nomine à Fœderatis obtentarum illi perſolvunt,

vunt, qui privatarum rerum cauſâ ex ditionibus atque urbibus Belgii Hiſpanici ad aliquod temporis ſpatium conferre ſe volunt in ditiones Fœderatorum. Hac ratione etiam magna pecuniæ vis colligitur pro quibuslibet ejusmodi literis, ab unoquoque Florenis triginta præterpropter ſolutis. Interim ne illa libertas hoſtibus conceſſa officiat ſecuritati Reipublicæ, raro ea iis conceditur, qui militaribus aut togatis inter hoſtes dignitatibus utuntur: aliis vero omnibus conceditur, quæ ſex menſium ſpatio definita atque coarctata eſt.

5. Quartò in contributionibus, quas vocant. Sunt autem hæ nihil aliud, quam annui Canones, quos pagi ſinguli, qui inter limitaneas hoſtium ac Fœderatorum Civitates medii ac cujusvis parti patentes poſiti ſunt, ſolvere tenentur, quo eo nomine ab omnibus hoſtilibus injuriis agant ac ſint immunes. Tantum autem pendunt Fœderatis, quantum ab iis exigit Rex Hiſpaniarum, & Belgii Hiſpanici Dominus. Recipiendi hujus canonis cauſâ in celebrioribus limitaneis Fœderatorum Civitatibus Quæſtores ſinguli ac æraria ſunt inſtituta.

6. Quintò in tributis, quæ in limitaneis Civitatibus Brabantiæ & Flandriæ ſub ditionem Fœderatorum redactis, vini, cerevisiæ, ſalis, ædium denique ac fundorum ſingulorum nomine penduntur.

Sextò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Sexto in præda militari ab hoſtibus accepta, cuius portionem Reipublicæ Fœderatæ cedere ſupra diximus.

Septimo in auxiliari ære; Auxiliare autem æs vocamus, quod Principes fœderati, Galli inprimis & Angli, quoties bello cum Hiſpanis illigati ſunt, conferre in Fœderatorum ærarium ex legibus Fœderum conſueverunt, ea conditione, ut eo ad conducendum majorem militum numerum Fœderati Ordines utantur. Ita enim & recte judicant illi Reges, quo majoribus viribus à Fœderatis Belgis Hiſpanorum res premuntur, eo adverſus Hiſpanos ſic diſtractos & diſtentos, faciliorem feliciorem que ſibi eſſe belli adminiſtrationem.

Ita Galli ſuo ære hodieque in Fœderato Belgio alunt quatuor peditum millia, equitum etiam 200. Sereniſſima etiam Venetorum Reſpublica ex inito fœdere anno hujus ſeculi viceſimo ſecundo Reipublicæ huic, quamdiu bello Hiſpanico ea eſt illigata, in menſes ſingulos debet quinquaginta millia florenorum. Anglorum ejusmodi ſubſidia hodie nulla ſunt, utpote pacatis inter eos & Hiſpanos nunc rebus.

7. Octavo in ære fœnebri; Æs autem fœnebre nobis dicitur pecunia à privatis volentibus credita Reipublicæ, eâ lege ut iis volentibus ſors cum uſuris reddatur. Vſuras autem, quas hoc nomine perſolvit Reſpublica

blica ſunt floreni centum annui pro annuo
uſu ſortis bis mille Florenorum.

8. Opibus his, exceptis iis, quæ ex Canone ſingularum ditionum reſultant, recipiendis, aſſervandis, & ex decreto Fœderatorum Ordinum diſtribuendis, præpoſitus eſt ſingularis Senatus, qui Cameræ Rationum Generalium habet cognomentum. Conſtat autem Senatus ille ex ſingularum ditionum ſingulis Legatis.

CAP. VI.

De præcipuis munimentis, quibus domi aut foris Fœderatorum Reſpublica ſuſtentatur.

MVnimenta præcipua hujus Reipublicæ domi quidem in ſitu locorum & beneficiis naturæ, in munitis Civitatibus, tanquam clauſtris Imperii, ac denique in militia; foris vero in fœderibus cum externis aut remotis, aut vicinis Regibus, aut populis, percuſſis poſita ſunt. De domeſticis præſidiis nunc ante omnia dicendum eſt.

2. Situs ad tutelã adverſus belli vim & exercenda commercia pro acquirendis opibus, inprimis comparatus eſt maris ac ampliſſimorum fluminum circumfluentium beneficio, unde pene in proverbium abiit: ut tutandis Fœderatis Belgis natum eſt mare, ita tutando & poſſidendo mari natos eſſe Belgas Fœderatos. Quare quo in eo rerũ potiantur,

 quid-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

quidvis iidem impendunt: Intelligentes veriſſimum eſſe illud Oraculum, quod ſub initium Reipublicæ ſuæ in nummis publicis expreſſerunt: Imperator maris eſt terræ Dominus.

Hiſpani ſub initium horum bellorum non ſatis animadvertiſſe videntur, erepto & clauſo veluti fœderatis mari, omnem eorum rem è veſtigio peſſum ituram. Hodie autem facti cautiores & experimentis edocti, vim præcipuam ad impediendas turbandasque Batavorum navigationes & negotiationes convertere videntur, non minus pro iis tutandis ſollicitis Fœderatis. Præter mare hujus Imperii ditiones nobiliſſimi amnes, Moſa, Rhenus & Iſala prope faciunt inacceſſas, quo & confert plurimum Lex, quæ in Fœderato Belgio accuratiſſime obſervatur, quâ placet, ut jus ac beneficium redimendorum captivorum non habeat locum in iis hoſtibus, qui in fluminibus illis publicis interioribuſque eorum fluentis capiuntur. Enimvero in tales capitali ſupplicio è veſtigio animadvertitur, & eo quidem injecto metu fit, ut flumina illa hoſtilibus excurſionibus minus infeſtentur.

3. Minutæ Civitates poſitæ ſunt in limite hujus Imperii, non in Brabantia modo, Flandria, Geldriaque & Friſia, ſed in ipſo etiam Germanici Imperii fundo, ut Rhenoberga, Veſalia, aliæque quæ in Cliviam ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

ſuperiorem Rhenum excurrunt Fœderatorum arces ac civitates. Id autem quo minus mirum videatur, & ut quiſque intelligat, amicitiam, quæ Reipublicæ Fœderatæ intercedit cum Cæſare & Principibus Germanici Imperii, ſic non eſſe violatam, occaſio ejus rei ac rationes paulo propius ſunt aperiendæ.

4. Exorto igitur inter Hiſpanos & Fœderatos Belgas bello, plurimas Imperii, Clivenſis Ducis, Electorisque Colonienſis civitates vi armorum aut occupatione ſub ditionem ſuam redegerunt Fœderati, quin & in limitaneo earundem ditionum agro caſtella plurima, aliaque militiæ opera exſtruxerunt. Itaque inter Imperatorem, Clivenſem & Colonienſem Principes, ipſosque Ordines Fœderatos multis & acerrimis diſputationibus litigatum eſt, an id liceret aut æquum eſſet: Illi, quorum Civitates vel agri erant occupati contendebant, 1. Amicos ſeſe eſſe Fœderatis Belgis, itaque hoſtilia ſibi aut agro ſuo inferri non oportere, inter certamina Hiſpanorum ac Belgarum ſibi ſaltem beneficium Neutralitatis, quod vocant, deberi. 2. Neminis eſſe, ſi æquus ſit & bonus, invadere dominium rei alienæ, vacua tantum fieri occupantium. 3. Ex urbibus ſuis occupatis, ſuoque in agro exſtructis arcibus merito ſe ſecuritati ſuæ ac libertati metuere. 4. Hiſpanos quidem priores,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

ſed nullo jure id tentaſſe, ac proinde haud eſſe Fœderatorum iniquiſſimum Hiſpanorum inſtitutum imitari.

Contra vero Ordines Fœderati pro cauſa ſua acriter contendebant; 1. Amicos ſe vicinos illos libenter agnoſcere, ſed nec amicitiam lædi, ubi à vicinis innoxium beneficium petitur & reportatur, arcibuſque extructis, occupatiſque civitatibus nihil propoſitum ſibi, niſi propriam ſecuritatem, ab omni noxa in vicinos fuiſſe & futuros alienos. 2. Agnoſcere ſe quidem Neutralitatis beneficio uti has Civitates oportere, ſed aſpectu hoſtium Hiſpanorum, qui eas aut priores invaſerint, aut invadere conſtituant, eaſdem Civitates ut hoſtiles invadere ſeſe atque occupare. 3. Non invadi à ſe dominium rei alienæ, omnia integra manere Dominis, Imperium, privilegium, juriſdictionem, & ſi quid ejus generis eſt; Præſidio tantum ſuo militari in iis Civitatibus ſe facere locum, & facere debere, cum adverſus Hiſpanorum irruptiones, cum præſentiſſimo periculo Fœderatorum eas idoneis & ſuis præſidiis earum domini tueri vel non poſſint, vel non velint. Itaque non tam eripi eas Civitates Dominis, quam jure belli occupantibus aut occupaturis Hiſpanis.

5. Sed & juris pro ſe facere authoritatem non vane contendebant. Quemadmodum enim in jure privato Romanorum Legis Aquiliæ

Aquiliæ actio ceſſat, dum quis arcendi ab ædibus ſuis incendii causâ ædes vicinas flammâ correptas deſtruit, ob juſtum nimirum metum, ne ſuas quoque ædes ignis invadat: ita multo majori jure in publica gentium ac Principum causâ poſſunt illi, cum à potente hoſte per latus alienum expectant præſentiſſimum diſcrimen vicinorum Principum vel Impotentium, vel merito ſuſpectorum Vrbes arceſque invadere, ſuiſque eas præſidiis firmare.

6. Igitur fruſtra alia & contraria demonſtrantibus vicinis Fœderati Ordines in cæpto conſilio in hunc uſque diem perrexêre. Atque ita factum eſt, ut per latus vel infirmiorum, vel negligenter agentium, vel ſub larva ac titulo Neutralitatis, quam vocant, inſidias clam meditantium Ditiones Fœderatorum, quæ in Superiorem Germaniam extenduntur, contra Hiſpanorum vota extiterint tutiores.

7. In munitis iſtis præſidiariis Civitatibus præter idoneum militum præſidium, duo fere horrea ſunt, alterum annonæ militaris, alterum illius ſpeciei annonariæ, quæ ad vitam ſuſtentandam neceſſario requiritur.

8. Præſidio militari præeſt aut Gubernator, aut ille, quem Commendatorem vulgo ſolent appellare. Commendatoris nomine utuntur Præfecti minoribus Civi-

ratibus limitaneis, Gubernatores vero dicuntur, qui majoribus Gubernandis impoſiti ſunt. Ad ſecuritatem autem urbium ejuſmodi inſtitutum eſt, ut portarum claves partim ſint in Præfectorum, partim in Vrbanorum Conſulum manu: Iuriſdictio etiam in iis militaris & urbana plane eſt diſtincta, adeo ut neque Præfecti militares in cives, neque Vrbani Iudices in milites juris dicundi habeant poteſtatem.

9. Militem Fœderatorum quod ſpectat, partim ille externus eſt, partim domeſticus. Sed longe major domeſtico externi militis numerus eſt, quia Fœderatorum ſubditi, qui tenuioris ſunt fortunæ, in remotis navigationibus potius ſeſe occupant, quam in ea militia, quæ terrâ adminiſtratur. Neque facile quis ideo præſumat, minus tutum eſſe hoc Imperium, quod nempe inſiſtat ac innitatur fidei militum externorum. Quippe externus miles non hic unius eſt, ſed diverſæ nationis, Germanus in primis, Gallus, Anglus atque Scotus, quæ nationes cum diverſi plerumque ingenii ſint ac inſtituti, multiſque inter ſe æmulationibus committantur, non facile futurum eſt, ut pariter conſpirent ad evertendam hujus Reipublicæ ſecuritatem. Hæc etiam ratio eſt, ob quam in ſingulis majoribus limitaneis Civitatibus præſidia militaria non unius, ſed diverſarum nationum diſponantur atque conjungantur.

10. Nu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

10. Numerus militum, qui Sacramentum dixerunt Fœderatis, hodie ferme ad centum millia excreſcere creditur: Centuriæ ac turmæ conſtant fere militibus centenis, paucis quibuſdam exceptis, in quibus majorem minoremve etiam numerum invenire eſt: Ex decem, ſubinde & duodecim, ſexdecim, ſeptendecim vel octodecim centuriis aut turmis conſtituuntur legiones: quibus ſingulis Colonelli nomine unus præfectus eſt.

11. Miles partim eques, partim pedes eſt, ſed eques numero multo minor quam pedes, quod in hac militia, quæ in Poliorceticis, ſive expugnatione Vrbium potius quam præliis verſatur, rarior ſit equitum uſus. Equitum porro duo ſunt genera, quorum alii à diverſa armatura Curaſſirii, alii Harquebuſirii appellantur. Lancearius autem eques, utpote parum utilis aut habilis, jam pridem hic rejectus eſt. Singulis equitibus equi eſſe debent non minoris altitudinis, quam quindecim ingentium virilium palmarum, facto menſuræ initio à calce pedis prioris obliquo flexu ad verticem uſque ſcapulæ. Pedes alius haſtatus, alius ſclopis longioribus inſtructus eſt; plures tamen ſclopetarii quam haſtati ſunt, quod eorum in oppugnatione Vrbium major frequentiorque ſit uſus.

12. Menſtruum ſtipendium pediti eſt un-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

decim noſtratium florenorum, Equiti autem florenorum triginta. Pediti hebdomadis ſingulis pars ſtipendii perſolvi, Equiti ſingulis menſibus conſuevit. Sipendia porro prompte ſatis iis perſolvuntur, qui ipſo Fœderatorum ære merent; minus prompte iis, qui merent auxiliari ære Gallorum, quod id æs tardius plerumque repræſentetur.

13. Notare autem convenerit morem in fœderato Belgio receptum, quo etiam cum exhauſtum prope ſit aut inopiâ laboret publicum ærarium; ſua tamen pleriſque militibus ſtipendia ſeptimanis ac menſibus ſingulis præſtantur. Nimirum inſtituti ac recepti ſunt homines quidam, qui à ſollicitandis pecuniis militaribus atque decreto Ordinum obtinendis, Sollicitatores, vulgo **Sol=liciteurs** / ſolent appellari: ſingulæ centuriæ aut turmæ talem ſibi eligunt, qui & ſedulo inſtet, quo debitum ſtipendium ab Ordinibus obtineatur: & ſi ob inopiam ærarii ſtatim obtineri non poſſit, aut ſuis privatis opibus, aut pecuniâ ab aliis mutuo acceptâ curet, ut hebdomadale aut menſtruum ſtipendium continuo paratum ſit; ad id agendum magni certique lucri ſpe ac causâ ſollicitatores illi impelluntur: Nam pro expoſitis creditiſque e. g. Florenis centum, ſollicitatores (ejus quod intereſt nomine) ſubinde florenos decem, majorem ſubinde mino-

remve ſummā ſubtrahunt illi ſummæ, quæ turmarum aut centenriarum præfectis ab Ordinibus debetur, tandemque certo perſolvitur. Homines igitur opulenti pecunias ſuas Sollicitatoribus credunt ordinarias tantum uſuras ſtipulati, & certi, futurum tandem ut ab Ordinibus, ſoluto ſtipendio ſortem recipiant cum ingentibus illis uſuris. Verum ut eâ re fit, ne militi ſtipendium deſit, ita eâdem ratione contingit, ut turmarum & centuriarum Duces ſub ſignis ſuis non habeant aut alant tantum militum numerum, quantum habere debent. Id enim quod uſuræ nomine ſollicitatoribus pendunt, putant recuperare ſeſe debere, acceptis ab Ordinibus ſtipendiis eorum militum nomine, quos ſimulant ſub ſignis ſeſe habere, non autem habent. Præter ordinarium ſtipendium miles quoque fruitur in limitaneis civitatibus immunitate conducendi hoſpitii: Id enim cives aut incolæ alii, pro Vrbani Magiſtratus decreto aperire tenentur. His tamen eo nomine ex fœderatorum ærario aſſes ſex ſingulis hebdomadibus, cujuſvis militis excepti titulo, perſolvuntur. Hæc pecunia vulgo **Servijs-gelt** appellatur.

14. Si forte ab hoſte obſeſſæ ſint Civitates, & ordinaria ac recepta pecunia deſit, quâ ſtipendium militi perſolvatur, ænea, aut ſtannea, aut coriacea, ſubinde etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

chartacea cudi conſuevit, ejuſque pretium conſtituitur ab urbano Magiſtratu, quod longe ſuperet valorem materiæ, ex qua nova illa moneta conſtat. Interim ſic ſibi libenter ſatisfieri patitur miles, quia liberatâ civitate aut deditâ, à Fœderatis Ordinibus extraordinarius Quæſtor conſtituitur, qui pro illa nova ac nullius prope valoris mox reddit currentem & juſti pretii monetam.

15. In Caſtris ac expeditione in gratiam etiam militum receptum eſt, ut res omnes venales immunes ſint à portoriis omnibus, vectigalibus & tributis.

16. In obſeſſis quoque civitatibus præter ordinarium ſtipendium, annona quoque ex horreis publicis gratis in militem diſtribuitur.

17. Capti milites gregarii, aut inferiores militum Duces, lytro ſoluto, utrinque redimuntur. De lytro autem inter Hiſpanos Fœderatoſque ſic convenit, ut id non excedat menſtruum uniuſcujuſque capti ſtipendium. Aliter profecto cum civibus agitur; hi enim tantum ſolvere tenentur, quantum hoſtes exigunt, aut in fætore carceris commorari, donec generalis & mutua redemptio captivorum, quod ſemel atque iterum quotannis contingit inſtituatur. A captivitatis tamen diſcrimine immunes in Belgica hac militia ſunt fœminæ ac pueri, qui ætatis duodecimum annum nondum exceſſerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

18. Atque ita ſe habet ordinarius miles: Sed vero urgente neceſſitate & ſubito aliquo periculo ingruente, extraordinarius miles conſcribitur, qui vulgo **Waert-gelders** ſolent appellari, plane iidem quos ſubitarios vocant veteres Romani. Hi ad tempus modo aliquod conducuntur, & quo promptiores ſint ad dandum militiæ nomen, diurnum iis ſtipendium decem aſſium offertur. Verum quia multi ſpe tam ampli ſtipendii allecti deſerere ſolent ordinarias centurias, & novarum ſigna libentius ſequuntur, plerumque judicatum potius civium cohortes, in quas multitudo civitatum paſſim hic eſt diſtributa, in ſubitariorum locum ſubſtituere, iiſque, veterano atque exercito milite aſſumpto in expeditiones, curam ac præſidium limitanearum civitatum mandare.

19. Miles omnis & in caſtris & in limitaneis Vrbibus ſubeſt Iuriſdictioni militaris Senatus, qui in caſtris conſtat ex ſupremo Militiæ Imperatore, aut Præſide, qui ejus locum tuetur, ac ſingularum legionum ſupremis Legatis; In limitaneis civitatibus, ex ſupremo earum Præfecto, cæteriſque omnibus in præſidio agentibus Centurionibus. Hi jus dicunt ex præſcripta à Fœderatis Ordinibus formula, quæ vulgo **Artijckels-brief** appellatur, ac publice typis deſcripta exſtat.

20. In ea pleraque delicta militaria capitalia cenſentur.

21. Claſſiarii militis, cujus in mari uſus eſt, ſtipendium in menſes ſingulos octo eſt florenorum, atque inſuper de victu ei eſt proviſum. Præfectus enim navis alere milites claſſiarios, ſocioſque navales cogitur, uniuſcujuſque nomine accepto ex ærario Fœderatorum in dies ſingulos ſex aſſium pretio.

22. Porro jus ordinariæ redemptionis captivorum in militia hac maritima non habet locum; Imo ſub initium horum bellorum ne quidem locum habuit beneficium captivitatis, & quotquot in hoſtium veniebant poteſtatem, manibus pedibuſque colligatis ſtatim in profundum mergebantur. At quia utrique parti id inſtitutum crudelius inhumaniusque tandem viſum fuit, placuit beneficio captivitatis facere locum, ſed non ordinariæ redemptionis. Cauſa ejus moris inter Hiſpanos iſta eſt, ut longæ ac duræ captivitatis metu Fœderatorum ſubditi à navigationibus & militia maritima, in quibus hic vis rerum eſt, deterrerentur. Cauſa vero cur id ipſum Fœderatis etiam placeat, iſta eſt, quod judicarint majori animo naves ſeque illos tutaturos, quibus triſtis adeo captivitatis formido animis oculiſque continue obverſatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

CAP. VII.

De Fœderibus, quæ Fœderatæ Reipublicæ cum exteris Principibus aut populis intercedunt.

PRoxime dictum eſt de iis munimentis, quibus Fœderata Reſpublica domi innititur. Reſtat jam ut externa videamus. Sunt autem illa non niſi fœdera cum aliis vicinis aut remotis inita, vel communis hoſtis, vel commerciorum cauſa.

2. Tuentur ea fœdera Belgæ Fœderati vel per Agentes in rebus, vel per Legatos ordinarios. Legatorum annuum ſtipendium eſt decem millium florenorum. Solo Legato, qui in aula Conſtantinopolitana apud Turcarum Imperatorem agit, utente ſtipendio duodecim millium florenorum, ob majorem pompam, quæ in ſuſtinendo decore Legationis inter illas ambitioſas & externa maxime æſtimantes nationes requiritur. Sed ipſa ſingulatim fœdera videamus.

3. Cum Germanici Imperii Cæſare non tam fœdus aliquod, quam obſervata hactenus amicitia intercedit. Sunt interim qui exiſtimant, eam ſpecioſam magis eſſe quam veram. Certe conſtat noſtrâ & patrum memoriâ Cæſarem Hiſpanis in Belgio laborantibus ſæpius militares ſuppetias tuliſſe quæ quam primum Hiſpanis erant junctæ, in ſpeciem quaſi Sacramenta & vexilla Cæſaris mutabant. Hac eadem arte Fœderat.

Ordines

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Ordines in juvandis Gallorum & Proteſtantium Principum in Germania laborantium rebus, uſi dicuntur.

Neque mirum eſt, vel abs re ſuſpicari lubet, proximos omnes Auſtriaci ſanguinis Cæſares meliora voluiſſe ac etiamnum velle ejuſdem ſtirpis Hiſpanicæ Regibus, quam cauſæ Fœderatorum Belgarum; quanquam Cæſar non unâ hactenus legatione urſerit Fœderati Belgii Ordines, ut quemadmodum ejus olim Principes, membra Imperii vaſallique, ut vulgo vocant, eſſe velint: Vnde & in literis ad FœderatosOrdines ſcriptis nonnunquam inter eorum titulos hac formulâ uſus eſt: *Fidelibus noſtris & Dilectis.*

Verum ab ea ſententia hactenus adeo alieni ſunt Ordines Fœderati, ut ejuſmodi litteras ſic inſcriptas non apertas remittendas ad Cæſarem identidem judicarint, addentes ſuum ſibi eſſe abſolutiſſimum Imperium, nec Belgii Principes, in quorum illi ſucceſſerunt locum, unquam Imperio aut Imperatoribus ut Vaſallos & Clientes fidelitatis dixiſſe juramentum. Interim inter ſubditos Imperii ac Fœderatorum commercia, aliaque officia, quæ amicorum ſunt, hactenus mutuo exercentur.

4. Cum Proteſtantibus Germaniæ Principibus inita à Fœderatis in mutuum auxilium fœdera narrant, ac publicis ſcriptis objecerunt hi, qui Cæſareanarum partium

ſunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

ſunt, & forſan vera ſunt, quæ objiciuntur. Cum enim ſuperioribus annis nihil æque Cæſari fuit deſtinatum, quam acerrimo quodam Imperio opprimere omnem Germaniæ libertatem; Superiori autem Germaniâ ſub miſerrimæ ſervitutis jugum acta, facile invadi poſſit inferior & ſubjugari, non adeo inconſulte fecerint Fœderati, ſi intellexerint, per Proteſtantium Principum latus ſenſim ac clam ſuam etiam impeti libertatem, ac proinde illorum cauſam ad ſe quoque ſenſerint pertinere.

5. Cum Hanſeaticis civitatibus commerciorum communium cauſa jam olim ante duo præter propter ſecula Fœderati Belgii Ordines fœdus inière; Imo Hanſeaticarum Civitatum celeberrimæ quoque Hollandiæ ac Zeelandiæ Civitates, membra ac partes factæ ſunt, ut Amſtelodamum, Middelburgum, Dordracum, aliæque. Hodie in eo adhuc fœdere utrinque perſiſtitur: quin imo ſuperioribus annis 1614, 1645 & 1646 longe arctius initum eſt, quo ad tuendam æquam omnem Hanſeaticarum Civitatum cauſam Fœderati Ordines ſeſe obſtrinxere. Quod factum adeo ægre interpretatus eſt Cæſar, ut conjurationis in Imperium ac perduellionis crimen Hanſeaticis Civitatibus præterea objiciendum exiſtimaret. Verum hæ multis Legationibus tandem probavêre jam olim jus competiiſſe ſibi ineundorum

dorum ejuſmodi fœderum, non agnita Cæſarum authoritate, eorumque aſſenſu implorato.

6. Cum Daniæ Rege initum fœdus vix quid aliud continet, quam mutuam commerciorum libertatem. Interim ob ingentia & ſuperioribus annis nimium aucta portoria, quæ in freto Sundano à mercatoribus Belgis ac nautis exiguntur, miſſis ſæpe legatis de eorum iniquitate Ordines Fœderati queri neceſſe habuerunt. Vtile tamen ac neceſſarium utrique parti hoc eſt fœdus, cum Fœderati Ordines carere haud poſſint freto Sundano, quo per omnem Septentrionem merces Belgarum diſtribuantur, etiam ligni illius inprimis copia, quam ad naves aliaque ejuſmodi exſtruenda ſuppeditare uberrimam Dania conſuevit. Sed nec Dani à pluribus defecti, quorum in fœderato Belgio copia eſt, carere poſſunt commerciis Fœderatorum.

7. Cum Poloniæ Rege ac Republica itidem commerciorum cauſa, frumenti inprimis (quod affatim ex ea advehitur) cauſâ, amicitia colitur, non tamen ſine querelis multis, præſertim ſuperioribus annis novis teloniis in Boruſſia ac alibi inſtitutis, quæ adeo gravia mercatoribus Belgis viſa ſunt, ut de mutandis illis navigationibus ac frumento aliunde, ex Muſcovia inprimis advehendo, ſeriò cœperint cogitare. Sed &

ca

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

eâ occaſione in Ordinum Hollandiæ Comitiis deliberatum quoque eſt, de ineundo multorum annorum contractu cum Muſcoviæ Duce ratione commercii frumentarii, concluſumque ut ea de re mitterentur Legati, cum poteſtate conveniendi cum ipſo, niſi illud novum telonii inſtitutum in Boruſſia tolleretur. Quod illorum inſtitutum, ne vanum poſſit videri, ſciendum eſt in Moſcovia villicorum & ruricolarum non differre à mancipiis conditionem, cum ipſe Dux plenam ſibi in ſuorum ſubditorum familiaribus bonis poteſtatem ſumat, unde fit, ut fere nihil amplius acquirere ſtudeant, quam ipſa vitæ neceſſitas flagitat; hinc agricultura hactenus ibi negligitur, ita ut largior ſeges, tametſi in ſpatioſiſſimis arvis non proveniat, quam incolarum uſu quotannis conſumitur. Hoc itaque eſt, quod Hollandi Moſcoviæ Duci factâ ſpe ingentis proventus, perſuaſum voluerunt, ut vi poteſtatis ſuæ adigeret incolas ad diligentiorem agriculturam, cujus operæ urgendæ ac promovendæ, ſi ex ſua gente Præfectos certâ conventionis lege ibidem Hollandos conſtitutos habuerint, nihil certius ſibi pollicentur, quam intra paucorum annorum intervallum tantam in illis oris frumenti copiam, quanta ſibi ad proprios uſus & continuationem ejus commercii cum aliis gentibus ſufficeret. Inter dubia

hujus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

hujus deliberationis motum quidem fuit hujus Moſcoviticæ negotiationis hanc eſſe rationem, quod ob diſtantiam horum locorum ſemel tantum, & ad ſummum bis ſingulis annis naves redire poſſint. Verum ad reſarciendum hoc incommodum, oſtenſum eſt, naves ad illud iter adhibendas triplo capaciores eſſe iſtis, quæ in mari Balthico negotiantur, adeoque una vice tantum per eas advehi poſſe, quantum minores ter repetita navigatione apportare ſolent, immunes interim à teloniis in mari Balthico inſtitutis. Hujus rei metus effecit, ut illa telonia à Polonis vel imminuerentur vel tollerentur.

8. Cum Suecorum Rege olim ſcilicet annis 1614 & 1640 percuſſum fœdus eſt, commerciorum inprimis cauſa: paulo ante ſuſceptam & adhuc continuatam in Germania expeditionem, arctius amicitia coaluit, atque inter partes convenit, ut Fœderatorum Belgarum Ordines durante in Auſtriacam Domum expeditione in Suecorum ærarium ſingulis menſibus .... millia florenorum inferrent. Res enim & inſtitutum Belgarum ea expeditione cum primis juvari videbatur.

9. Cum Magno Moſcoviæ Duce, commerciorum quoque gratia jam olim tractatum eſt atque inter alia ei indultum, ut conſcribendi hic conducendique militis, atque hinc avehendæ militaris annonæ in poſterum haberet poteſtatem.

10. Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

10. Cum Magno Turcarum Imperatore haud minus ampliſſimum fœdus intercedit, commerciorum tutarumque navigationum cauſa maxime inſtitutum. Quemadmodum & ea de cauſa ſingularibus conceſſionibus cum Perſarum quoque Imperatore, Tunetanis & Mauritaniæ in Africa Regulis iidem fœderati convenêre.

11. In Italia cum ſola Sereniſſima Venetorum Republica fœdus hodieque colitur, quod ſplendoris partim cauſâ inſtitutum eſt, partim quod duæ hæ prope ſolæ florentiſſimæ nunc Reſpublicæ eſſent, multisque iisdem inſtitutis uterentur. Sed cauſæ aliquid datum eſt, quare illius fœderis legibus convenit, ut durante adverſus Hiſpanos Belgarum bello, Veneti in menſes ſingulos penderent florenorum ...... millia, ſicuti & Fœderati Ordines tum quoque ſe obſtrinxêre ad idoneas ſuppetias ferendas Veneto nomini, ſi forte ea Reſpublica bello Hiſpanico aliquando illigaretur.

12. Luſitani hactenus hoſtes, ſuperioribus annis, ſcilicet anno 1641, exuto Hiſpanorum Imperio Fœderatorum Belgarum fœdus & ambivêre & accepêre, quo duo imprimis cauta ſunt: Primo futurum in poſterum, ut in utraque India, & Orientali & Occidentali, abſtineant ab oppugnatione Vrbium earum, invadendis illis Ditionibus, quæ Luſitanis ibi adhuc ſuperſunt. Sane

ſuffla-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

ſufflamen magnum ac impedimentum promovendis rebus, prolatandoque Imperio utriuſque Indiæ Societatis, quæ in Fœderato Belgio inſtituta eſt, & jam plerosque poſſeſſores exturbarat, injectum eſt. Verum æquius viſum eſt, pro amicis eos inpoſterum habere, qui & hoſtilem ſimul exuiſſent animum cum Hiſpanorum Imperio, & defectione ſuâ res Hiſpanicas maxime debilitaturi videbantur. Quare & ſecundo convenit, ut in Luſitanico mari turbandis Hiſpanorum navigationibus naves aliquot bellicæ fœderatorum ſumptibus ſe continerent.

13. Cum Anglis ſub initium hujus Reipublicæ & utiliſſimum & neceſſarium maxime fœdus initum eſt, regnante nempe Eliſabetha, quæ & cauſæ & religioni Reformatorum addicta, miſſis militaribus ſuppetiis donataque partim, partim ad tempus credita magna pecuniæ vi, dubias adhuc nutantesque Belgarum res ſuſtentavit; ſic tamen ut Belgæ clientum prope more ejus Reginæ Majeſtatem comiter obſervare tenerentur. Hodie Anglis cum Hiſpanis pax eſt, nihilque ex fœdere Belgis ſupereſt aut competit, quam libertas commerciorum, uſus portuum ac poteſtas colligendorum ſupplementorum militarium per omnem Britanniæ ditionem.

14. Cum Gallorum Rege omnium arctiſſimum hodie fœdus eſt atque obſervatur,

tur, idque percuſſum eſt paulo ante quam à Gallis bellum Hiſpanis palam ſuperioribus annis indiceretur. Eo placuit, ut pacem Galli Fœderative non facerent, aut inducias cum Hiſpanis pangerent ſine mutuo conſenſu, donec rationi ſe ſubjiceret Hiſpanus, & quotannis inde Galli, hinc Fœderati idoneum exercitum in agrum Belgii hoſtilem educerent, & ſi fieri poſſet, copias conjungerent, copiiſque utriusque gentis conjunctis, cum ſummo Imperio præeſſet Princeps Arauſionenſis. Etiam tum conventum de diviſione Hiſpanicarum in Belgio Vrbium ac ditionum; quas conjunctis viribus forte eſſent expugnaturi: ſicut & à Galliarum Rege promiſſa tum eſt Fœderatis ingens pecuniæ ſumma quotannis repræſentanda, qua conſcriptæ novæ copiæ ſub ſignis Fœderatorum militaturæ ſuſtentarentur. Nempe finis illius fœderis fuit ac ratio, quod utrimque intelligeretur, non melius atteri in Belgio vires Hiſpanorum poſſe, quam ut conjunctis animis, pariterque in hoſtem eductis exercitibus illorum vires diſtraherentur. Atque hæc cauſa eſt illarum, quæ ſuperioribus annis frequentatæ ſunt & adhuc frequentantur Fœderatorum Gallorumque in Belgium Hiſpanicum feliciſſimæ expeditiones.

CAP.

CAP. VIII.

De Collegiis Societatum Vtriuſque Indiæ, quibus i[n] Orientem & Occidentem navigatur.

DE Collegiis utriuſque hujus Socie[-] tatis opportunus ſeſe offert dicend[i] locus, partim quia inter hujus Imperii præ[-] cipua ſunt munimenta, ut quibus immenſ[æ] opes in hanc Rempublicam derivantur, par[-] tim quia iſtæ ſocietates non unius hic ditio[-] nis propriæ, ſed omnibus fœderatis ditioni[-] bus ſunt communes.

2. Collegia illa haud aliud ſunt, quam quorundam privatorum ſocietates, auſpi[-] ciis publicis inſtitutæ ac confirmatæ [...] quibus fit ut ſolis illis privatis, aliis om[-] nibus excluſis, integrum ſit ſuis ſumptibu[s] militem conducere, naves adornare, deni[-] que idoneas claſſes inſtituere, ad commu[-] nem hoſtem Hiſpanum opibus Vtriuſqu[e] Indiæ tot per annos incubantem poſſeſſio[-] nibus ſuis jure belli exturbandum, ac e[-] gentium inſuper jure cum Indorum natio[-] nibus ab Hiſpanis nondum ſubjugatis, Fœ[-] dera ineunda & commercia quælibet exer[-] cenda.

3. Occaſionem huic inſtituto duo inpri[-] mis fecêre: 1. Decretum ab Hiſpaniæ Reg[e] promulgatum, quo commercia & naviga[-] tiones Fœderatorum in Hiſpaniam omnin[o] vetabantur, ex qua ſola Fœderatis Indica

& Exo[-]

& Exoticas illas merces petere tum licebat.
2. Ingens & enorme pretium, quod earundem mercium nomine Hiſpanici mercatores tunc temporis exigebant, utpote Regi ſuo earum nomine graviſſima portoria pendere coacti, adeo, ut in unica prope Hiſpania monopolium eſſet opium univerſi ditioris orbis, quibus orbem reliquum jugo ſubjiceret ſuæ dominationis.

4. Accedebat & cauſa, quæ tunc incidit, privata, memoratu inprimis digna; Nam eodem tempore Batavus quidam, qui per annos plurimos Hiſpanis & Luſitanis mercatoribus in Indiam navigantibus miniſterium ſuum ac fidem probaverat, à Luſitanis, certe Turcis, tandem captus, è carcere liberari haud potuit, niſi immenſi pretii lytro perſoluto, ad quod cum non ſufficerent privatæ ejus opes, ſubſidium Ambſtelodamenſium aliquot mercatorum & petiit & impetravit, eâ lege, ut in patriam reverſus arcana omnia, leges & commoda Hiſpanicæ navigationis in Indiam aperiret ac revelaret. Vnde tum cognitum eſt, mercaturam in India exercentibus certum lucrum nomine expenſorum quinque ſexve Florenorum centum prope florenorum eſſe.

5. Vnum conſiliis Batavorum tum adhuc obſtare videbatur, nimirum Sereniſſima Venetorum Reſpublica, quæ commerciis in Perſia exercitis hactenus Indicas etiam mer-

ces

ces ab Indis in Perſiam delatas terreſtri itinere per deſerta Orientis Conſtantinopolim, ac dein domum referebat, quæ etiam cauſa eſt illius, quæ hodieque in ea Republica eſt, opulentiæ. At vero vanos impoſterum futuros Venetorum conatus, Batavis ex eo colligere promptum fuit, quod Batavi maritimo & minus ſumptuoſo itinere negotia ſua poſſent expedire, terreſtribus illis Venetorum itineribus ſuis à cœptis cum multo majoribus expenſis conjunctis.

6. Sed modus ac forma inſtitutæ curatæque hactenus utriusque Societatis propius nobis expendenda ſunt.

7. Igitur ante ipſam Orientalis Indiæ inſtitutam Societatem privati quidam commerciorum cauſâ adierant, viſitaverantque illas Indiæ ditiones, quæ Hiſpanis aut Luſitanis non parebant. Sed vero cum ſinguli illi mercatores conſilia illa non conjungerent aut communicarent, atque alii aliorum inſtituti ignari, eoſdem Indiæ portus cum iiſdem mercibus peterent, aliique aliis hic eſſent impedimento, pro lucro ſæpe non niſi damnum reportabant. Præterea cum in ipſa navigatione ac itinere vires naveſque non conjungerent, ſæpius Hiſpanis ac Luſitanis in prædam cedebant. Horum malorum avertendorum cauſâ inſtituerunt Ordines Fœderati Belgii Generalem quandam Societatem, quæ ad certum annorum ſpa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

ſpatium ſola privilegio uteretur navigandi in Orientalem Indiam, ſecundum certos limites certasque leges præſcriptas.

8. Decretum illud Ordinum mox promulgatum eſt, invitatique ſimul ſunt omnes harum ditionum ſubditi ad certam pecuniæ ſummam, quantam quidem vellent ſinguli, conferendam, quâ hujus Societatis deſtinationes optatum ad effectum perducerentur. Sic factum eſt ut alii amore Reipublicæ capti, alii certiſſimâ ſpe lucri allecti, pro ſuis quivis opibus eam pecuniæ vim certatim contulerint, ex qua ſumma ſexaginta quatuor tonnarum auri conficeretur. Hæc enim prima Capitalis, ut vulgo loquuntur, ſumma hujus inſtitutæ Societatis fuit.

9. Omnibus iis, qui aliquam pecuniæ ſummam in hanc rem contulerant, datum eſt Participantium cognomen, quod nimirum participes eſſent rerum, quas hæc Societas feliciter aut infeliciter eſſet geſtura.

10. Iis vero qui contulerant eam pecuniæ ſummam, quæ excederet ſex, vel in VVeſt-Friſia tria Florenorum millia, datum nomen eſt, quo capita participantium, vulgo **Hooft participanten**/ dicebantur. Ex his ſolis, excluſis cæteris, qui minus contulerant & delecti tum ſunt, & hodie etiamnum deliguntur illi, qui curandis Societatis rebus cum maxima auctoritate impoſiti Curato-

 res

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

res Societatis, vulgo Bewint-hebbers/ appellantur.

11. Capita illa participantium nominandi Curatores illos habent poteſtatem: Electio autem alibi ditionis Ordinibus, alibi Vrbano Magiſtratui competit, prout diverſis hujus Societatis Collegiis in aliis atque aliis ditionibus inſtitutis aliter atque aliter viſum fuit.

12. Iisdem Capitibus Participantium Curatores Societatis quotannis adminiſtratæ rei & impenſarum acceptarumque opum rationem reddere tenentur.

13. Cætera Curatores pro arbitrio & prout conſultum eſt, expediunt, neque ea cura in iis niſi cum vita vel lapſu unius & viginti annorum finitur.

14. Curatores illi in ſingulis Ditionibus certo in loco ac navigationibus commodo conventus ſuos habent, qui Cameræ vulgo ſolent appellari.

15. Sunt autem in Cameris ſingulis, Amſtelodami 20, in Zelandia 12, ad Moſam 14, ut & in VVeſt-friſia 14.

16. Præter hos ordinarios conventus in quavis ditione inſtituitur, urgente neceſſitate, Ambſtelodami in Hollandia, aut Middelburgi in Zeelandia extraordinarius aliquis & ſupremus Conventus, ad quem ſingularum ditionum Cameræ ſuos mittunt Legatos. In eo de rebus arduis & extra ordinem

dinem oblatis, conſilia ineuntur & decreta ſanciuntur, quæ ſingulæ Cameræ perſonæ probare ac ſequi neceſſe habent.

17. Extraordinarius ille Supremus Conventus conſtat collegio Septendecim virorum, **de Vergaderinge van Seventhien** appellatur, certusque cuivis Cameræ numerus præſcriptus eſt, eorum, quos ad hunc Conventum debeant deſtinare, aliis major, aliis minor, quemadmodum Amſtelodamenſis Camera octo, Middelburgenſis quatuor, reliquæ ditiones unius aut duorum Legatorum mittendorum habent poteſtatem, pro diverſitate nimirum pecuniariæ ſummæ, quam alia Camera majorem, alia minorem contulit ad res hujus Societatis conſtituendas. Et ſane æquum eſt, ut cujus res potiſſimum agitur, quique plus quam cæteri credidit Societati, plus etiam quam alii habeat authoritatis.

18. Ita quidem inſtituta eſt forma regundæ domi hujus Societatis: inter cujus initas leges hæc præcipua fuit, ut Curatores collatâ pecuniæ ſummâ in adornandam claſſem idoneam, ac comparanda arma neceſſaria ad Luſitanorum Hiſpanorumque ex India exturbationem, coëmendasque merces, quæ ad permutationem cum Indiæ quibuſdam populis inſtituendam, quam primum uterentur, & quotannis expen-

ſarum ac illatarum opum accurata ratio redderetur, ut ex lucro quotannis facto ac reportato pars ſeponeretur ad res & commercia Societatis augenda & confirmanda; pars autem in uſum participantium, quos vocant, pro rato & ſumma pecuniæ quam Societati quiſque crediſſet, deſtribueretur; quæ diſtributio Uytdeelinge vulgo appellatur.

19. Ita ſuſceptum eſt tam illuſtre inſtitutum, cui ſub initium ſucceſſus ampliſſimi non defuerunt. Nam partim permutatione mercium, quas Batavi viliſſimas in Indiam deportabant, ut ſpecula, plumas, orbes aut globulos vitreos, denique pupas aliaſque ejuſmodi quiſquilias Norinbergæ potiſſimum in Germania ex cupro, ligno, aut aliâ vili materiâ affabre factas, quibus incredibile dictu eſt, quantum Barbari illi delectentur, reportatiſque mercibus omnium pretioſiſſimis, ut ſerico, margaritis, nobilioribus aromatibus, & ſi quæ ejus generis alia ſunt, partim caſtellis aliquot Luſitanorum Hiſpanorumque ſecure inprimis tum agentium, feliciter expugnatis. In quo poſtremo Regulorum quorundam in India auxiliares manus iis haud defuere, utpote quibus Hiſpanici nominis incomparabilis ambitio ac avaritia jam pridem erat vehementer inſenſa & deteſtata.

20. His ſucceſſibus factum eſt, ut primo ſexen-

ſexennio ab inſtituta hac Societate exacto, ab anno nimirum 1602, uſque ad annum ejuſdem ſeculi octavum, Capitalis ſumma ſexaginta, ut ſupra diximus, & ſex tonnarum auri aucta ſit, præter factam in participantes reportati lucri diſtributionem, ad plus quam trecentarum tonnarum auri ſummam. Sed & pomœria ditionum ac limites Batavorum in India adeo mox ſunt prolata, ut non unum ſed plurima ampliſſima ditiſſimaque regna partim vi ſub ſuam redigerent poteſtatem, commerciorum in iis exercendorum cauſâ, partim donis, fœderibuſque ſic ſua facerent, ut excluſis Hiſpanis Luſitaniſque ſibi ſolis referrent poteſtatem commerciorum in iis exercendorum.

21. Ergo de ordinanda illic componendaque Republica quadam Batavica tandem eſt cogitatum. Placuit ut caput & Regia illius Imperii eſſet civitas, cui Bataviæ factum eſt cognomentum, adeo munita muriſque lateritiis cincta, ut ſuperioribus annis magni Iavanenſium Imperatoris, tunc hoſtis, nunc amici, inſultus ſuſtinere potuerit, quanquam ab eo plus quam ducenta millia hominum tracta dicantur in eam expeditionem.

22. Placuit ut in ea Regia ſedem haberet Supremus Gubernator totius Indiæ Batavicæ. Hujus tanta ibi eſt authoritas, quanta in Fœderato Belgio Gubernatoris Supremi & Imperatoris. Vtitur autem pompa

longe majori quam Europæi fereReges, qui mos datur ingenio illarum barbararum gentium, quæ externa illa ſpecie potiſſimum capiuntur. Sub initium perpetua fere hæc dignitas fuit, cum ea res plena magni periculi videretur, placuit, ut Hiſpanorum Luſitanorumque recepto in utraque India more, non niſi triennalis eſſet impoſterum illa adminiſtratio.

23. Præterea in eadem Regia inſtituti ſunt duo Supremi Senatus, in quorum altero res publicæ Societati, quæ pacem, bella, fœdera ac commercia ſpectant, cum ſupremo Gubernatore pertractantur. In altero eſt ipſum juſtitiæ tribunal, in quo cauſæ privatorum ac lites & alia ejuſmodi expediuntur.

24. Ad iſta in ſingulis provinciis, ditionibus ac inſulis, quæ huic Societati parent, conſtituti ſunt duo Supremi quaſi magiſtratus, quorum alter præeſt militiæ paſſim diſpoſitæ, partim ad continendos in obſequio Barbaros, partim ad reprimendos vicinorum hoſtium inſultus; alter iis curandis gerendiſque rebus præeſt, quæ ſpectant communem commerciorum rationem. Plane ut veteres Romani pleraſque provincias per Legatum & Quæſtorem adminiſtrabant. Ne autem in exercenda mercatura hi, qui ei curandæ præſunt, fraudulenter agant, ſuique potius commodi, quam publici habeant rationem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

tionem, additi iis ſunt Cenſores quidam, qui haud attendunt modo ad ea quæ geruntur, ſed etiam eadem annotata ad Supremum Gubernatorem ac Senatum ſingulis trium menſium intercurrentium ſpatiis, transmittunt, ex quibus omnibus iidem Senatores conficiendum curant unâ Scripturâ totum Societatis illius ſtatum, ex qua in Fœderatum Belgium transmiſſa, Curatores, qui domi agunt, continuo intelligunt, quomodo ſe habeat totum illud Imperii ſui Corpus, quidque in eo ſe bene habeat, quidque ſit vitioſum.

25. Sed & tum cogitatum eſt de propagando iis in locis Belgico aut Batavico ſanguine, quo illo ſenſim aucto, Belgarum incolentium numerus par aut ſuperior evaderet numero Barbarorum; Eo nempe conſilio, quo Romani in Provincias ad provinciales in obſequio continendas transferebant Colonias, quæ ex ſolis Romanis civibus conſtarent. In eam rem, ampliſſimum aliquod Gynæceum publicum in Regia civitate erectum eſt, in quod tenuioris fortunæ virgines plurimæ, in Belgio ad eam rem pretio conductæ, delatæ ſunt, quæ ſumptibus Societatis alebantur, factâ militibus ſociiſq; navalibus Belgis aut aliis mercaturam ibi exercentibus poteſtate eas ambiendi atque in matrimonium accipiendi, quas amarent; Verum id conſilium optato eventu caruit.

caruit. Nam experiundo cognitum eſt, prolem ex patre & matre Belgis in Orientali India natam, haud eſſe vitalem, vitamque brevi cum morte commutare: Contra autem, quæ ex patre Belga & matre Indica proles ibidem prognaſcitur, vivax eſſe deprehenditur.

26. Nihilominus, quod per naturam ibi non licet, frequentia hominum in Belgio ſuppletur, quorum infinita quædam vis in navigationibus iſtisque in locis ab hac ſocietate occupatur.

27. Porro mercatura in Orientali India vel præſenti pecunia, vel permutatione exercetur.

28. Præſenti pecunia inter paucas quaſdam & callidiores gentes, ut Japponenſes, & quasdam alias, quæ cum pecuniæ uſum ante Hiſpanorum Luſitanorumque adventum ignorarent, ex horum avaritia pecuniam etiam æſtimare didicerunt.

29. Permutationi tamen frequentior eſt locus, qua merces ex Belgio advectæ, cum mercibus Indicis permutantur, obſervato in eo antiquiſſimo hominum more, qui ante pecuniam inventam non niſi permutatione inter ſeſe utebantur. Merces autem ex Belgio advectæ adeo nullius pretii ſunt, quod & ſupra annotavimus, mercesque Indicæ adeo pretioſæ, ut plerisque in locis merx noſtratium, quæ pretio florenorum

e. g.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

e. g. quinque conſtat, redimatur merce Indica pretii centum pluriumque florenorum, certo argumento pretium rebus non naturam, ſed uniuscujuſque populi aliam atque aliam libidinem poſuiſſe.

30. Maximum tamen lucrum reportatur ex iis gentibus, quæ ex initi fœderis legibus monopolii poteſtatem Societati huic fecêre. Ita exempli gratia, piperis illic emendi ſoli fere Batavi jus habent, ac proinde ei merci adeo per univerſum orbem neceſſariæ pretium conſtituere poſſunt quod volunt.

31. Merces illæ quotannis in Belgium advehuntur ſtato quodam tempore, quo ipſo etiam quantum fieri poteſt, naves aliæ ex Belgio in Indiam deſtinantur.

32. Merces in Belgium delatæ auctione publica ſtatim divenduntur, & pro majore aut minore pecuniæ vi ex venditis mercibus accepta, decretum fit de facienda in participantes diſtributione lucri quod factum eſt.

33. Ita fit, ut e. g. 100. florenorum nomine, quos quis ad Societatem hanc conſtituendam contulit, in eum conferantur raro 20. ſubinde 30 plerunq; 40. præterpropter floreni, adeo ut reditus annuus propemodum exæquet ſortis dimidiatam partem. Neq; id mirum alicui videbitur, qui cognoverit quemadmodum id eſt certiſſimum, merces ex India huc quotannis advectas ſu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

perare hac ætate ſex auri milliones, ſive ſexagies centum florenorum millia. Vnde etiam agnoſcere proclive eſt, ſortem ſive capitalem ſummam, quâ hæc Societas primum inſtituta eſt, totam quotannis plerumque Societatem lucrari. Plerumque dixi, quia ſubinde tempeſtatibus, ſubinde diſſenſionibus, inter Batavos & Indos exortis, reditus annui aliquanto ſunt minores.

34. Diſtributio illa vel præſenti pecuniâ, vel mercium in participantes diſtributione peragitur, cujus poſterioris conſilii hæc interior eſt ratio, quod ſuperioribus annis vicini aliquot populi ſpe tanti lucri allecti, de ejuſmodi Societate cæperint cogitare, inſtructisque aliquot navibus commerciorum cauſâ in Indiam Orientalem inſtituerint navigationes. Societas igitur Batavica, quo illuderet ejusmodi conatus, efficeretque ne ſic lucri quid facerent vicini populi, conſultiſſimum judicavit, pecuniæ loco in participantes ſuos diſtribuere ejuſmodi merces; quales ex India vicini populi advexerant. Tanta enim copia ejuſmodi mercium pariter diſtributa earum pretium vehementer decreſcit, fitque ut pro lucro non niſi damnum reportetur. Eſt ea res Societati Batavicæ quidem etiam damnoſa, ſed pro lucro reputandum eſt, ſi minori damno majus aliquod præveniatur, quemadmodum nullum majus huic inferri poteſt, quam ſi aliæ gentes

gentes Indiana illa commercia etiam invadant.

35. Id quoque obſervatione hic dignum eſt, quod participantes non modo quotannis fruantur ampliſſimis illis reditibus, de quibus jam diximus, ſed etiam ſumma capitalis, quam huic Societati conſtituendæ ſinguli contulerunt, indies & pretio & æſtimatione creſcat, hoc modo, e. g. Si quis Societati crediderit quatuor florenorum millia, ſi eam ſummam & actionem, quam ejus nomine habet, alteri alicui vendere voluerit, quod haud raro fit, facile reportat 18000. florenorum. Nam floreni centum huic Societati ſub initium crediti ſive dati, ad participandum ſi vendantur, valent pretium pluſquam 400 florenorum. Neque id mirum videri debet, cum enim magis magisque indies res hujus Societatis efflorecat, nihil tandem aliud expectandum eſt, quam ut progreſſu temporis annua diſtributio in Participantes facienda adæquet ipſam ſummam capitalem.

36. Porro ſuperioribus annis, exemplo, auſpiciis & modo paribus Societas illa quoque inſtituta eſt, quæ Indiæ Occidentalis appellatur. Cui ſub initium turbandæ, duodecennales inducias Rex Hiſpanorum à Fœderatis Belgis petiit & obtinuit, quod nimirum intelligeret, in Indici argenti ditiſſimis mercibus omnem rerum ſuarum car-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

dinem verſari. At elapſis illis induciis, quibus inter alia cautum erat, ne in Occidentalem Indiam à Batavis navigaretur, pulchrum adeo & neceſſarium inſtitutum ſtrenue ac ſerio eſt promotum.

37. Ad eam conſtituendā collata eſt ſumma ſeptuaginta duarum tonnarum auri, qua pecunia cum adornata eſſet frequentiſſima ac inſtructiſſima claſſis, oppidum S. Salvatoris, quod vulgo Baja de todos los Sanctos Hiſpani vocant, caput rerum Hiſpanicarum in Braſilia feliciter eſt expugnatum, ſed & mox infeliciter amiſſum. Interim ex direptis captisque iis in oris Hiſpanorum Luſitanorumque ditiſſimis navibus tanta collecta eſt præda, ut jam ſtatim inter ipſa initia floreni c. g. viginti quinque in ſingulos participantes diſtribuerentur, qui conſtituendæ huic Societati florenos centum contulerant. Paulo poſt capta, argenteam meſſem ferente, Hiſpanorum claſſe, præda ad duodecim auri milliones & amplius æſtimata eſt. Qua occaſione dimidiata pars creditæ ſortis ſive ſummæ capitalis in participantes eſt diſtributa, adeo ut ſingulorum florenorum centum nomine, quisq; florenos quinquaginta reportarit.

38. Ac experiundo cognitum eſt, in ea diſtributione Curatores hujus Societatis prodigos potius fuiſſe quam liberales, & incantos potius quam prudentes. Cum enim

a tempeſtate nullam adhuc fixam ſedem imperii rerumve ſuarum hæc Societas in Occidentali India haberet, potius fuiſſet, ſi ea præda ad res conſtituendas ac confirmandas fuiſſet collata, quam eam in participantes immaturis adhuc rebus diſtribuere. Nam huic Societati graviſſimum gerendum bellum erat cum Hiſpanis Luſitanisque, quos acriter defenſuros ſuas in India Occidentali ſedes ſatis conſtabat.

39. Hæc eſt ratio cur abſumpta jam illa capitali ſumma, octoginta tonnarum auri, de qua jam diximus, neceſſe habuerint hujus Societatis Curatores ex participantibus colligere novam quandam pecuniæ ſummam, dimidiam nimirum partem illius capitalis ſummæ, quam quisque ſub initium contulerat, cui mox imaginaria auctio acceſſit 18. tonnarum auri, ita ut tum fuerit ſumma capitalis 126. tonnarum, mox aucta 54. tonnis, & ſic jam excrevit ad 180. tonnas auri. Quod quo facilius inter ancipites hujus Societatis res & proſperas nimis prodige curatas fieret, convenit inter Curatores & Participantes, ut novæ illis ſummæ collatæ nomine ſingulis quovis anno ordinariæ & receptæ hic uſuræ perſolverentur, hoc eſt, floreni ſex, centum florenorum nomine.

40. Sic aucto hujus Societatis ærario expeditio iterum in Braſiliam eſt ſuſcepta, ejusq; maritima ora, & in ea munitiſſima & opu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

opulentiſſima Civitas Fernambucum eſt expugnata, ex qua ſacchari inprimis immenſa provenit copia: & mox in interiora limites magis magiſque ſunt porrecti. Dehinc in oram Africæ itum eſt, ibique expugnatis aliquot Luſitanorum munimentis hæc Societas aperuit ſibi commercia cum illis Africanis gentibus, quæ juventutem ſuam vendunt in ſervitutem, quos ſervos vulgo Negros ſolent appellare. Qua in re multum poſitum eſt momenti. Cum enim incredibilis quidam labor ſit, quem ſuſtinere oportet in iis molis, in quibus ſaccharum ex arundinibus exprimitur, nulla natio Europæa, quamvis validi & compacti corporis ſit, eum perferre poteſt. Poſſunt autem illa mancipia Africana, quorum ſtatura brevis eſt, ſed vis corporum adeo ſolida, ut ſoli & ſinguli ferre pondus poſſint, quod tres validiores ex Europæis non poſſunt, ſuſtinere.

41. Quanquam autem hæc ſic ſatis feliciter ceſſerint, nulla in participantes ex eo tempore facta eſt diſtributio, non, quod non multæ ac pretioſæ merces bis terve quotannis: (duodecim enim ſeptimanarum ſpatio ultro citroque hæc navigatio perfici poteſt, cum navigationes in Indiam Orientalem ad itum reditumque conficiendum, requirant plerumque ſpatium menſium ſedecim) ex iis locis advehantur, ſed quod hactenus uſque ad nuperam Luſitanorum ab Hiſpanis defe-

defectionem, partim ad tuendos limites, partim ad eos neceſſario augendos, multi operis multarumque impenſarum bella fuerint gerenda.

42. Regimen hujus Societatis domi ſe habet ad eum plane modum, quo Societas Indiæ Orientalis, niſi quod ſupremo & extraordinario hujus conſeſſu, qui vulgo **De Vergaderinghe vande negenthien** appellatur, ſemper Præſidis locum impleant ac tueantur Generalium Fœderatorum Ordinum aliquot Legati, idque eo potiſſimum titulo, quod ipſa Vniverſitas Fœderatæ Reipublicæ haud contemnendam pecuniæ ſummam contulerit ad hujus Societatis conſtitutionem.

43. Foris in ipſa Braſilia Imperium eſt penes ſupremum terrâ marique ibi Imperatorem, qui nunc eſt Mauritius Naſſovius, quod crederetur illuſtris adeo ſpectatæque familiæ nomen decus aliquod ac venerationem allaturum huic Societati, inter illas gentes, quæ longe ferociores magiſque barbaræ ſunt, quam in India Orientali.

44. Gubernatori additi ſunt duo, vel tres qui à Curatoribus hujus Societatis ex ipſo Curatorum Collegio deliguntur, & in Occidentalem Indiam deſtinantur: horum eſt conjunctis conſiliis deliberare ac decernere ea omnia, quæ ſalutem Societatis ſpectant.

45. Eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

45. Eſt & ibidem locorum Senatus, quem Politicum vocant, inſtitutus, in quo jus dicitur & lites privatorum cognoſcuntur.

46. Cætera omnia ſe habent ad eundem modum, quo res alterius Societatis in India Orientali adminiſtratur. Cæterum hæc Societas intra hujus Braſiliæ anguſtias continere ſe haud conſtituit, omnesque eo convertit hodie deſtinationes, ut aditum ſibi in Occidentalis Indiæ interiora, & argenti ditiſſimas fodinas, quarum partem Hiſpani poſſident, partem ipſi Indi nondum ſubjugati ab Hiſpanis, eorumque contumaciſſimi hoſtes ſibi ſervavêre. Spes vero de ſucceſſu vix dubia eſſe poteſt, oblata præſertim nunc eorum bellorum occaſione, quæ Chilienſes populi in ora hujus Indiæ maritima poſiti, cum Hiſpanis omnium atrociſſima gerunt. Quibus cum ſola deſint arma ac alia militiæ inſtrumenta, iis è Batavia eo delatis Societatem cum his ac fœdus facile obtinere poſſe, plerisque eſt perſuaſum, & jam eo idonea Claſſis, armaturâ ejuſmodi referta, ante menſes aliquot eſt deſtinata.

47. Vtriusque hujus Societatis milites militiæque Præfecti non ſolis Societatum Curatoribus, ſed Ordinibus Generalibus fœderati Belgii, Supremoque etiam militiæ Imperatori dicunt Sacramentum, quod neque tutum neque decorum ſit, vim arma-

tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

am in privatorum eſſe manibus, ſolemni ſacramento toti Reipublicæ non obligatam.

48. Vtraque etiam Societas utitur privilegio illo, quo ſolis illis in utramque Indiam navigare conceſſum eſt, non perpetuo, ſed vero intra certum annorum intervallum conſtricto, viginti puta, aut triginta præter propter annorum; Cujus inſtituti quidem duplex eſt ratio. 1. Prima eſt iſta, quod eæ in fœderatam Rempublicam forte aliquando incumbere poſſent neceſſitates, quibus ad ineundas cum Hiſpanis inducias vel quoque pacem compelleretur, neque eas obtinere poſſet, niſi prohibitis ulterioribus in utramque Indiam expeditionibus. Itaque ne ea occaſione contra dati privilegii fidem aliquid Ordines Generales conſtituerent, caute placuit certo annorum ſpatio ejus uſum definire. Secunda eſt quod ſic fiat, ut Curatores utriusque Societatis identidem neceſſe habeant eorum privilegiorum ab Ordinibus petere continuationem, quâ occaſione pro auctis utriusque Societatis opibus Reſpublica identidem ſibi velut redoſtimenti loco ingentem quandam pecuniæ vim poteſt ſtipulari.

49. Denique utraque Societas ad confirmandam hanc Rempublicam maxime eſt comparata, dum utriusque rebus feliciter

geſtis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

geſtis, ærarii Hiſpanici res inprimis conturbantur; dum etiam utraque Societas veluti perpetuum quoddam ſeminarium eſt, ex quo belli tempore, ingruente ſubito aliquo tumultu & arma & armatas naves, & armatorum hominum aliquot millia è veſtigio poſſint adhibere, in quo etiam pacis & induciarum tempore plurima millia militum, quaſi alio in Orbe, in perpetua quadam bellorum meditatione agunt.

CAP. IX.

Quid de perpetuitate aut duratione Fœderatæ hujus Reipublicæ judicandum ſperandumque ſit.

POſt ea ut licuit, explicata, quæ generalem fœderatarum Belgii ditionum adminiſtrationem ſpectant, ad particularem deſcriptionem nobilioris ditionis inter fœderatas omnes me converterem, niſi de eo argumento, quod huic Capiti præſcripſimus, diſſerendi occaſionem præberet Cardinalis Bentivoglius, & aliquandiu Pontificis Romani Nuncius in Hiſpanico Belgio, in eo opere Italice ſcripto, quod Relationes appellavit, in quo etiam quærendum ſibi placuit, allatiſque nonnullis rationibus quæ pro perpetuitate hujus Reipublicæ facere videri poterant, tandem contrariis quoque in medium adductis, alia plane omnia de ea ſentienda eſſe, arbitratus eſt.

2. Vanum profecto eſt de futuris; ſuperbum

bum autem de perpetuitate alicujus Reipublicæ diſſerere: forma tamen uniuſcujuſque ac moles opeſque facile concedunt, ut de aliis atque aliis majora aut minora quædam præſumamus.

3. Ac inprimis, ſi cauſam videamus inſtitutæ hujus Fœderatæ Reipubl. quàm ea quidem perpetua eſt ac neceſſaria, tam perpetuam futuram Rempub. haud ſine ratione licuerit augurari. Cauſa autem fuit vindicatio oppreſſæ & conſervatio recuperatæ libertatis, cujus immotus amor & omnibus gentibus maxime ſub Septentrione agentibus, inprimis autem Belgis aut veteribus Batavis innatus eſt. Accedit quod in hac nova Fœderata Republica in nemine ea libertas lædatur. Cauſa ergo iſtius primæ mutationis, & in illa ipſa mutatione recte omnia expleta hoc faciunt, ut nulla plane ſuperſit ratio, ob quam de alia mutatione aut Imperii forma ſit cogitandum. Huc etiã adjecerim odium immortale Hiſpanorum in Belgas Fœderatos, & horum in Hiſpanos, nullam ſpem veniæ, metuendos eſſe quos læſeris, & quæ ejus generis alia plura, poſſe adferre. Non enim mutatio ulla expectanda ex iis eſt, qui probe intelligunt, mutatione in præcipitium tandem ſeſe ituros.

4. Eadem ſpes confirmatur, ſi ad formam inſtitutæ primæ mutationis, poſt ejectum Hiſpaniæ Regem, attendamus. Certiſſimum eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

eſt, ubi quis in conſtituenda Republica ab uno extremo ad aliud tranſit, pleriſque tandem redire prioris iſtius deſiderium. At in fœderato Belgio vix ulla veteris Imperii mutatio eſt inſtituta, niſi quod ſolus princeps amotus ſit, manente Ordinum Imperio, quorum poteſtati poteſtas Principis obnoxia fuit; Ergo cum manſerit ſingulis ditionibus priſtinum Ordinum Imperium, idque gratiſſimum libertati, & ejecto Principe inſuper auctum: Cum etiam ſingularum Vrbium priſtini Magiſtratus, priſtina privilegia & jura, ab ipſis Principibus olim indulta, manſerint, quis non videt in novo & communi ſœdere harum ditionum, veterem Reipublicæ formam prope intactam manſiſſe? Nihil igitur ex iis, quæ olim fuerunt, amotum eſt quod utile omnibus acceptumque eſſet, cujus deſiderium nullum poſſet redire. Sed & veriſſimum illud eſt axioma: Maxime ea omnia duratura eſſe Imperia, quæ in oblato aliquo tranſitu rerum, ut loquitur Tacitus, minimum paſſa ſunt mutationis.

5. Neque minora nos præſagire vult modus regiminis Fœderatarum Ditionum. In eo enim obſervare licuit in diſſimili ſingularum ditionum potentia & inæqualibus opibus ſummam eſſe inæqualitatem auctoritatis, & quod inæqualitas illa ſit futura cauſa durationis, cum ſola plerumque inæquali-

ualitas cauſa ſit omnium ejusmodi muta-
onum.

6. Si ad domeſticas opes oculos quoque onvertamus, cum illæ præcipue conſiſtant n opibus privatorum, atque eorundem infi-ita atque indefeſſa induſtria quædam ſit in is parandis, partisque augendis, nihil certe acile huic Reipublicæ eſt defuturum.

7. Si ad præſidia etiam externa judicium onvertatur, maxime ea, quæ in Gallorum Anglorumque fœdere poſita ſunt, quam ab omni retro ævo ſuſpecta his gentibus eſt dominatio Hiſpanorum, quamque æter-næ atque indubitatæ veritatis id eſt, in Fœ-deratorum Belgarum cauſa, illorum etiam cauſam verti & agi, tam æterna hæc præſidia Fœderati ſibi poſſunt polliceri.

8. Si ratio etiam habeatur munimento-rum, quæ natura dedit, ut maria & flumina immenſa, quam iis maxime fere tribuit con-ſervatque ejuſdem curſus ac ſitus perpetui-tatem, tam in iis ſecura acquieſcere hæc Reſ-publica poteſt.

9. Si exempla etiam ſimilium Rerumpu-blicarum noſtræ ætatis videamus, cum Hel-vetiorum Reſpublica eodem plane modo conſtituta ſit, non modo adverſus potentiſſi-mos Principes ſeſe tueatur, ſed ob ſitus quo-que opportunitatem formidata iisdem ac æſtimata ſit, cum eadem hic & majora con-currant, non ſine cauſa ſimile durationis

exem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

exemplum in hoc Imperio futurum præſu-
mitur.

10. Non enim votis modò optare, ſed e:
ipſo Reipublicæ ingenio ac ratione ſic ſati
colligere etiam licet, non facile movendan
hujus Reipublicæ conſtitutionem; At Car-
dinalis ille, quem diximus, Bentivogliu
in contrarium nonnullas addit rationes, &
quidem;

11. Quod nimirum libertas licentiam, &
hæc inæqualitatem, & ſic ſingularis ſiv
unius Imperii deſiderium pariat, ut Roman
poſt expulſos Reges ampliſſima uſi ſunt li-
bertate, dein inæqualitate Ordinum inter ſe
commiſſi, poſtremo ſub unius iterum do-
minationem, nempe Cæſaris, venêre.

12. Aſt dicendum, ejus mutationis facta
exemplum fruſtra adduci, cum ea nata ſit ex
ita conſtituta Reipublicæ Romanæ forma;
in qua æquabilitati Ordinum non ſatis erat
proviſum; quod de hac Republica affirmar
non poteſt.

13. Quod auctoritas nimia ſit Supremi
Gubernatoris, ac Imperatoris; At vero ma-
gnam quidem illam, ſed Ordinum multo
majorem ac ſummam eſſe, habereque illum
in iis, quæ ſummam Reipubl. concernunt,
ſuadendi, hos autem imperandi poteſtatem
ex iis, quæ ſupra diximus, ſatis eſt manife-
ſtum.

14. Quod incredibiles ac pene immenſi
hic

hic ſint ſumptus bellorum, & publici ærarii attritæ opes. Reſponderim vero, ſed & hoſtium opes eſſe etiam attritas, itaque fœderatos & fœderatorum hoſtes hac ratione eſſe pares, in eo interim impares & diſſimiles, quod exhauſtæ apud hoſtes ſint privatorum etiam opes, quæ ſub Fœderatorum Imperio longe ampliſſimæ & prope inæſtimabiles inveniuntur.

15. Quod una Provincia, e. g. Hollandia, multo potentior ſit quam cæteræ, ac proinde dominationem in cæteras facile poſſit uſurpare. At vero exceperim in illa potentiæ diſſimilitudine, quoad res fœderis curandas, unicuique eandem vim eſſe auctoritatis, ſed & altera in alterius ditionis ſingularibus rebus nunquam miſcetur.

16. Quod diverſitas hic plurima ſit religionum: Cæterum illud repoſuerim; interim ſingulis de religione diverſa ſententibus, eandem datam eſſe & manere conſcientiæ, quam vocant, libertatem, quæ cum omnibus ſit grata, non poteſt non omnibus hac ſaltem ratione hæc Reipublicæ forma probari.

CAP. X.

De ſingularum ditionum regimine, Hollandiæ inprimis quæ cæterarum omnium loco adducitur in exemplum. De ſupremis in ea Ordinum Comitiis.

HActenus quidem ea perſecuti ſumus, quæ communis rei Fœderatorum omnium

omnium Belgarum ſpectant rationem atque curationem. Reliquum igitur jam eſt, ut in ſingulis ditionibus adminiſtrandi Imperii rationem videamus. At vero cum id prolixius futurum videatur, ſatis erit Hollandiam ſolam inſpicere in exemplum, cum ad ejus inſtar in pleriſq; ſeſe habeant reliquæ omnes ditiones.

2. Regimen Hollandiæ, quo intelligatur propius, cognoſcaturque qui ſupremi ejus Ordines ſint, & ex quibus eorum Comitia conſtent, ante omnia operæ pretium fuerit audire ipſos illos Ordines eâ de re diſſerentes, in diplomate eo de argumento ſub initium mutatæ Reipublicæ promulgato.

3. Ordines, ajunt illi, Hollandiæ VVeſt-Friſiæque bipartiti ſunt, ac in duo membra diſtributi. Conſtat enim partim ex delegatis Nobilium & equeſtris Ordinis illius Provinciæ, vulgo **die Ridderſchap ende Edelen** appellantur; partim ex Civitatibus, quæ vulgo **die Steden** vocantur. Vnde publicorum decretorum Ordinum hujus Provinciæ inſcriptio ſic ſe habet, Equeſtris Ordo, Nobiles & Civitates Hollandiæ VVeſt-Friſiæque.

4. Nobiles igitur unum membrum conſtituunt, tum ſtemmatis ſplendore & gentis dignitate, tum Dynaſtiis & poſſeſſionibus per hanc ditionem ſparſis illuſtres.

In quibus Dynaſtiis vel Dominiis ſuprema-

mam

mam, mediam & infimam præfecturam ſive iuriſdictionem omnes ad unum fere ſoli habent atque exercent. Hi autem è re natá in unum conveniunt de ſtatu publico deliberaturi, & in Comitiis una cum Civitatum Legatis in commune bonum patriæ conſulunt.

5. Civitates quod ſpectat, cum earum Magiſtratus conſtituant octodecim ſequentia membra Ordinum Hollandiæ, de earum ſingularum ſingulari regimine hic etiam eſt dicendum. Eſt autem in omnibus non unus prope idemque regiminis modus.

6. Collegium Senatorum Vrbicorum qui à prudentia quâ cæteris antecellunt, vulgo **Vroetſchappen** appellantur, quaſi dicas ſapientes, conſtat ex inſignioribus civibus & Patriciis, numero alibi 40, alibi 36, alibi 32, alibi viginti novem, alibi viginti quatuor, alibi viginti.

7. Atque hæc Collegia antiquitate cum ipſis Civitatibus certant, aut certe monumenta ipſorum originem prodentia oblitterata ſunt. Cooptati in eum Ordinem, eo munere quoad in vivis ſunt, aut civitate gaudent, fruuntur. In mortuorum vero aut alio migrantium locum alii ad explendum numerum ex ipſis civibus communi conſenſu Collegarum ſurrogantur.

8. Penes hæc ſola Collegia deliberandi, conſulendi ac decernendi de negotiis tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

totius ditionis, quam urbis jus poteſtaſque eſt: quodque in iis Collegiis deliberatum, conſultum & decretum eſt, à tota plebe volentibus omnibus admittitur, nec quiſpiam idem infringendi aut impugnandi habet poteſtatem.

9. Eliguntur in his Collegiis quotannis Ordinarii Magiſtratus, quatuor videlicet, tresve vel duo Conſules, qui **Burgemeeſters** vulgo appellantur, & ſeptem aut plures judices, qui Scabini aut **Schepenen** vulgo, quorum omnium annuum munus eſt; Hi in quibuſdam civitatibus abſolute eliguntur, in quibuſdam duplicato numero nominantur, ex quo numero geminato Supremus Ditionis Gubernator, conſulta curia, eligit illos ſeptem vel plures, quos diximus judices aut Scabinos appellari.

10. Munus Conſulum eſt imperare, rebuſque politicis adeſſe tam in adminiſtrandis bonis reditibuſque urbicis, quam in curando, ut generatim dicam, ne quid Reſpublica capiat detrimenti.

11. Scabini adminiſtrandæ juſtitiæ, cognoſcendiſque controverſiis & civium potiſſimum cauſis vacant; eſtque penes ipſos in ſingulis Vrbibus ſuprema, media & infima juriſdictio.

12. Penes hæc magiſtratuum collegia ſummum Imperium eſt per Hollandiæ VVeſt-Friſiæque civitates, idque fere pari ubique

ubique modo, ita ut Principes Regionum iſtarum nihil quidquam ſibi vendicarint præterquam jus Prætoris creandi, qui ipſorum nomine juſtitiam conſequeretur.

13. Hic ſtatus eſt Vrbium Hollandicarum, totiuſque adeo Reipublicæ, unde certo colligi poteſt, collegia hæc magiſtratuum & Senatorum Vrbanorum conjuncta cum Nobilium conventu, totum corpus Hollandiæ repræſentare. Nec ulla alia regiminis forma facile invenitur, quæ meliore cognitione cauſæ de rebus publicis ſtatuat, decernat, aut ſua decreta majori pace, auctoritate ac conſenſu exſequatur. Quamobrem nemini mirum videri debet, ſtatum hujus Provinciæ reliquarumque nunquam nutaſſe, & nulli alii facile de perpetuitate ceſſurum.

14. Vt vero hæc Vrbium & Nobilium Collegia apte congregentur, & conſilia ſimul communicentur, nulla re id commodius, quam per eorndem Ordinum ordinarios delegatos effici poteſt atque obtineri. Quotieſcunque igitur res ſeriæ incidunt, quæ ipſorum Ordinum operam & conventum requirunt, jam tum ad Comitia conſcribuntur atque evocantur, litteriſque unà præcipui articuli & capita, de quibus deliberandum erit, inſeruntur, quibus in collegiis Vrbanis & Nobilium ventilatis & expenſis, decretoque ſuper iis facto,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

tales, quibus maxime fidunt, ad præſcripta Comitia ablegantur cum poteſtate conſulendi ac decernendi, quæ potiſſimum ad commune bonum, totiuſque ditionis commoda ſpectare judicabunt.

15. Nobiles in iis Comitiis ſolenni & competenti numero 12. fere aut 13. ſeſe ſiſtunt: Civitates vero Conſulem cum nonnullis Senatoribus mittunt, idque eo numero, quem moles rei poſtulare videtur, delegant.

16. Atque his delegatis incumbit, res omnes, quæ ad publicam ſalutem & patriæ conſervationem pertinent, cognoſcere, pertractare, deque iis omnibus ea ſtatuere, quæ maximopere bono Reipublicæ faciunt.

17. Hi porro delegati cum ad hunc modum convenêre, exhibent ipſos Ordines, non quod ipſi per ſe & propriâ auctoritate Ordines ſint, ſed quia à potentioribus collegiis id muneris iis eſt demandatum, & auctores alios agnoſcunt.

18. Finitis eiſdem Comitiis ac dimiſſis, iidem delegati actorum omnium ac conſultorum rationes autoribus ſuis exacte reddere tenentur.

19. Atque hoc ipſorum Ordinum de curandæ ſuæ Reipublicæ ratione publicum reſcriptum eſt, Anno 1587. 16. Octob. cujus ſententia tamen & ratio ut propius innoteſcat,

ſcat, quædam accuratius expendenda ſeſe offerunt.

20. Igitur in Hollandia, ſicut & in omni Republica, offerunt ſeſe res duorum generum, in quibus gerendis expediendiſque auctoritas & ſententia publica requiritur, quædam nimirum de quibus facta jam ſunt decreta, quædam de quibus ut novis & hactenus non oblatis nova decreta ſunt facienda. Pro harum rerum diverſitate duo diverſi Ordinum Conventus, alter Ordinarius, alter Extraordinarius, in Hollandia ſunt inſtituti.

21. Qui ut utiliter in extraordinariis Ordinum Comitiis decreta tueatur curâ ſuâ & exequatur, Senatus perpetuo Hagæ-Comitis celebratur, conſtans ex deputatis Ordinum, qui vulgo **Gecommitteerde Raeden** ſolent appellari: eum conſtituunt unus ex Nobilibus, & ſingularum civitatum ſinguli Legati, quorum hæc dignitas triennii ſpatio definitur, & unus Aſſeſſor Iuriſperitus, & facundus, qui vulgo **Raedt Penſionarius** / aut magnus Penſionarius appellatur.

22. Idem Senatus ærarium hujus ditionis regit, & res eo pertinentes dijudicat.

23. Idem Senatus recipit omnes querelas, libellos ſupplices, deſideria ſingulorum civium & civitatum, ut & Ordinum Generalium & Gubernatoris, ſi quæ ſint poſtulata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

In quibus, ſi quæ ſeſe offerunt nova, de quibus Ordinum decreta facta non ſunt, idem Senatus ad ea cognoſcenda convocat Ordinum Extraordinarium conventum, certumque ei diem indicit, miſſis ſimul ad nobiles & ad omnes civitates articulis capitibuſque, de quibus in proxime indictis Comitiis erit deliberandum.

24. His acceptis Nobiles inter ſe & ſingulæ Civitates in Vrbico Senatu ſententiam exquirunt, & ex majoris partis ſuffragiis concludunt ſuper iis, de quibus in proximis Comitiis eſt agendum.

25. Deinde ad ſtatum diem, duodecim ex nobilitate & ſingularum civitatum Legatis Hagæ ſe ſiſtunt, conſtituuntque ſupremum illum & extraordinarium ipſorum Ordinum Hollandiæ conventum, qui vulgo **de Vergaderinge van de Staten van Hollandt ende West-Frieſlandt** vocatur.

26. Legati, quos hujus causâ mittunt ſingulæ civitates, tres fere numero ſunt, nempe unus conſulum, unus ex Scabinis aut reliquo ordine Senatorum, quibus adjungitur tertius, qui Aſſeſſor ſive Penſionarius civitatis appellatur, eſtque hic ſemper Iuriſperitus & diſertus, & quaſi lingua totius civitatis.

27. Modus autem celebrandorum horum Comitiorum ſic ſe habet: Aſſeſſor

ſive Penſionarius magnus Ordinum director eſt horum Comitiorum, is ſolus menſæ, capite ſemper aperto, aſſidet, & primo Comitiorum die breviter aperit & exponit indolem eorum negotiorum, de quibus in his Comitiis agendum eſt. Dein ſinguli ex Ordinibus, præſtito ante omnia ſolenni fidelitatis & ſilentii juramento, de oblatis negotiis deliberant, & ſententiam ſuam expromunt. Quod à majore parte decretum eſt, à magno Penſionario in acta refertur. Horum actorum exemplaria, quæ copias vulgo vocant, octavo poſt peracta comitia die Nobilitati & ſingulis civitatibus mittuntur, quo unicuique membro, ex quo Comitia hæc conſtituuntur, in promptu ſemper ſit notitia rerum ab Ordinibus Hollandiæ actarum atque decretarum.

28. In rebus tamen maximi momenti, ut novis tributis & vectigalibus, bello indicendo aut finiendo, novis fœderibus incundis non ratum habetur, quod ſola major pars decreverit, ſed omnium conſenſus neceſſario expectatur.

29. Si qua nova, dum celebrantur hæc Comitia, ſeſe offerunt, de quibus Nobiles aut Legati Vrbium domi deliberationem cum ſuis non inſtituêre, de iis non agitur in his Comitiis, ſed res differtur in Conventum proximum.

30. Primum votum aut jus ferendæ pri-

mæ ſententiæ eſt penes Collegium Nobilium, qui Nobiles tamen, licet 12, vel 13. numero ſint, pariter unum tantum ſuffragium aut votum conſtituunt: cum econtra ſingulis civitatibus (ſunt autem 18. numero, quarum Legati in illis Comitiis comparent) ſingula vota ſint. Quanquam dixerim à ſingulis Civitatibus tres plerumque huc deſtinari Legatos, ſciendum eſt, tres illos pariter, cum unius Civitatis ſint, unius tantum ſuffragii conficiendi habere poteſtatem.

31. Verba Nobilium nomine facit, eorumque ſuper propoſitis ſententiam exponit Penſionarius Magnus, tanquam Penſionarius Ordinis Nobilium; inter Legatos ſingularum civitatum ſententiam civitatis nomine effert ac commendat Penſionarius uniuscujuſque civitatis.

32. Penes unum ex Nobilibus cuſtodia eſt majoris ſigilli Ordinum, quo fœdera & ejus momenti alia negotia majora obſignantur; minoris ſive quotidiani penes eum, qui Ordinibus eſt à Secretis.

33. Atque ita ſe habent hujus ditionis Suprema Comitia. At ſuperſunt duo adhuc alia Collegia, quæ Collegia Rationalium ſolent appellari. Penes primum eſt adminiſtratio publicorum Comitatus Hollandiæ bonorum, quæ plerumque Regalia aut dominia ſolent appellari. Nomen illi eſt Ca-

meræ

meræ rationum ſive de **Camer van Reec-keningen.** Conſtat illa ex quinque aſſeſſoribus, ab Ordinibus Hollandiæ in ea dignitate conſtitutis. Penes alterum eſt cura inſpiciendi rationes vectigalium, tributorum, aliorumque redituum Hollandiæ Comitatus. Conſtat illud uno ex Ordine Nobilium Legato, & duobus Legatis ex ordine civitatum.

CAP. XI.

De ſingulari Vrbium Hollandicarum Regimine.

HActenus vidimus quomodo in univerſum ſe habeat Hollandiæ adminiſtratio, ac per Ordines curatio. Reliquum eſt ut Regiminis formam, qualis in pleriſque civitatibus eſt, nunc videamus.

2. Vrbium regimen conſtat ex Prætore, ex Senatu, ex Conſulibus & Scabinis.

3. Prætor in ſingulis unus eſt, qui non quidem juris dicundi aliquam poteſtatem habet, ſed in criminalibus, quas vocant, cauſis, Ordinum nomine quaſi publicus quidam eſt accuſator, qui adverſus reos actiones apud Scabinos inſtituit, penes quos examinandorum accuſationis capitum atque dicundi juris eſt poteſtas. Prætoribus nullum ſtipendium publicum eſt, quicquid enim in gerenda illa dignitate lucri reportant, id totum reſultat ex mulctis pecuniariis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

riis, quæ reis quibuſdam indicuntur. Ac id prudenter inprimis Majores noſtri inſtituiſſe videntur. Vbi enim ex convenienti & accurata cura ſatis lucri referri poteſt, curæ iſti impoſito, nullum ſtipendium debet decerni; hoc enim decreto languidior, ac remiſſior in cura & adminiſtratione muneris ſui eſt futurus.

4. Senatus Vrbanus ampliſſimus ille eſt, qui vulgo den Breden-raedt appellatur; conſtat pleriſque in oppidis numero, ut Leidæ, 40, in nonnullis 30, præter propter Optimatum & ditiſſimorum civium. Tales enim ſolos ad eum admitti volunt antiquæ Leges: unde apparet & ſingularum Vrbium & Ordinum totius ditionis, qui conſtant, ſicuti præcedenti capite diximus, ex equeſtri ordine & Vrbanorum Magiſtratuum legatis, plane Ariſtocraticam eſſe adminiſtrandi Imperii rationem.

5. Hic Senatus convocari non ſolet, niſi ubi deligendi ac creandi novi Conſules, novique Scabini ſunt: ad iſta horum conventus quoque indicitur, quoties Comitia Ordinum convocantur, quo expendant capita rerum, de quibus in iis Comitiis erit deliberandum. Nam quicquid majori hujus Senatus parti viſum fuerit, pro ſententia totius illius civitatis in ipſis comitiis exponitur atque habetur.

6. Iidem Senatores quaſi publici Cenſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

res ſunt Conſulum ac Scabinorum, ſi muneris ſui adminiſtrationem, atque adeo in ipſis Ordinum Comitiis limites datorum mandatorum exceſſerint. Et quo majori libertate ac promptiori hi Senatores ea in re uterentur, jam olim prudentiſſime cautum eſt, ut perpetua eſſet horum dignitas, neque poſſent removeri loco, niſi ob crimen læſæ Majeſtatis, aut delictum quod infamat. Libertatis enim cuſtodes & ejus causâ cæterorum Cenſores ſic tueri neceſſum fuit adverſus odium & invidiam eorum, quorum mores, actioneſque ut adverſas libertati ac Reipublicæ perſtringendas ſuſcipiunt. Adeo ut in hoc Senatu ſit & Fulcrum libertatis, & norma ad quam cæterorum conſilia & facta exiguntur.

7. Ex his Senatoribus deliguntur Conſules & Scabini pluribus ipſorum Senatorum ſuffragiis.

8. Conſules alibi 4. alibi numero tantum duo ſunt: Ad horum curam pertinet ea omnia decernere, quæ politiam civitatum concernunt, controverſias civium primo omnium excipere, iis componendis arbitros ſe interponere, aut ad eam rem è civium multitudine deligere, & ſi per arbitros ad pacem profectum nihil ſit, tum demum ad Scabinorum tribunalia litigantes partes amandare. Quod ea de cauſa inſtitutum eſt, ut quantum fieri poſſet, conſulari hoc arbitrio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

inter diſſentientes interpoſito, forenſes lites, longi earum tractus, & plurimæ in eas faciendæ impenſæ, prævenirentur. Hujus rei causâ iidem Conſules quotidie horâ unâ alterâve in eam rem ſtatâ, in conſulari conclave admittunt cives omnes, quotquot volunt, cujuſcunque ordinis ſint ac conditionis.

9. Scabini numero alibi ſeptem, alibi novem ſunt. Sunt autem hi non alii quam Iudices civitatis, qui in foro ac tribunali ſuo ſtatis diebus terve quaterve hebdomadatim cognoſcunt civiles cauſas à litigantibus civibus, & criminales ab accuſante Prætore oblatas: omnis enim cauſæ, niſi vel per ſe, vel per Perſonam privilegiata ſit & ſpecialiter huic conſtitutioni exempta, cognitio prima competit Iudici loci, in quo domicilium habet is, qui convenitur: neque hoc in oppidis tantum, ſed & in pagis agriſque obtinet, judicaturque per arreſta in oppidis ad ſummam quinquaginta florenorum, in agris & pagis ad viginti. Sententiæ definitivæ in civitatibus majoribus, quales ſunt Dordrechtum, Harlemum, Leyda, Amſtelodamum, Gouda & Rotterodamum, executionem ſuam ſub cautione ſortiuntur, niſi ſummam tercentum, in minoribus centum & quinquaginta, in agris ſexaginta, & in pagis quadraginta florenorum exceſſerint; ſi quis gravatum ſe ejuſmodi ſententiâ putat, libe-

liberum ei eſt appellare: primum ad conſeſſum judicum interiorem, quem Curiam Hollandiæ vocant, inde ad conſeſſum ſuperiorem quem ſupremum ſenatum dicunt; & ſi nec ibi ſibi ſatisfactum putet, ad reviſionem ejuſdem Senatus duplicato Iudicum numero; additâ tamen temere litigantium pœnâ ad mulctam quadraginta florenorum, in Curia Hollandiæ; ſeptuaginta & quinque, in ſupremo Senatu, ducentorum in reviſione, ſi nullum fuiſſe in ſententiâ commiſſum errorem reperitur. Et hæc quidem quæ ad cauſas Civiles.

10. In criminalibus abſolutè & per arreſtum, tam in oppidis quam in pagis & agris judicatur; niſi quatenus in civitatibus prætores aliique parem juriſdictionem ſub alio titulo in pagis & agris exercentes nomine Principis (id eſt ſupremæ poteſtatis totius ditionis, cujus vicem gerunt) interveniunt, & petitioni ſuæ nimis detractum putantes graviores reo pœnas inponi per appellationem poſtulant, & eo quidem caſu permittitur etiam reo ad ſui defenſionem per modum quem à minimâ dicunt, procedere; per ſe vero appellandi jus nullum habet. Talis eſt adminiſtratio in Hollandiâ juris, quod ibi receptum eſt, partim in ipsâ ditione natum, partim aliunde invectum. Natum in ipsâ ditione jus dicimus, quod ipſi Principes, vel ſupremi magiſtratus per conſtitutiones,

tiones, privilegia, decreta & ſimilia conſtituerunt: obſervaturque in omnibus cauſis, ad quas ſe extendit. Aliunde invectum nihil aliud eſt quam illud quod Romanorum civile appellamus, ad cujus uberrimum fontem recurritur, quoties in noſtro jure (quod hic natum diximus) leges deciſoriæ in quæſtione aliquâ deficiunt.

11. Porro ne in civitatibus, ſingulis minoribus cauſis ac litibus ad Scabinos delatis, majorum cognitio differatur aut impediatur, deligi ſolent è corpore meliorum ditiorumque civium nonnulli, qui **Commiſſariſſen op de kleyne ſaecken** vulgo appellantur, quaſi dicas, judices datos ad cauſas minores cognoſcendas. Horum cognitioni ſubjiciuntur cauſæ omnes, quæ non excedunt pretium florenorum ſexaginta. Præterea actiones, quæ injuriarum nomine inter cives, quæ inter heros heraſque, famulos famulaſque & hujus generis aliæ inſtituuntur. Præeſt hiſce judicibus ſemper aliquis Scabinorum, deligiturque inter alios ex civibus ad hanc curam ſemper aliquis Romani Iuris peritus. Si quis tamen in hoc judicio læſum ſe arbitretur, ad ipſum Scabinorum tribunal provocandi habet poteſtatem.

12. Denique Senatui Vrbano & Collegio Conſulum ac Scabinorum continuo additus eſt Aſſeſſor, quem Syndicum vel Penſionarium vocant vulgo, in quo & facundia, & Ro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

& Romani Iuris peritia in primis deſideratur, utpote Os, & in arduis ac difficilioribus negotiis oblatis veluti commune quoddam Oraculum civitatis.

CAP. XII.

De tributis ac vectigalibus: quotuplicia illa ſint. Denique de eorum colligendorum per univerſam Hollandiam ratione.

CVm, ut breviter alibi Tacitus loquitur, non ſit quies gentium ſine armis, nec arma ſine ſtipendiis, nec ſtipendia ſine tributis; idque in Fœderatorum Belgarum Republica cum primis habeat locum, ac ditiones ſingulæ annuum Canonem, quemadmodum in præcedentibus dictum eſt, ad tuendam communem cauſam præſtare teneantur. Quomodo igitur tributis per Hollandiam opes illæ colligantur, nobis tandem propius inſpiciendum eſt.

2. Tributa in uſu hic ſunt duorum generum, quorum alia ordinaria, alia extraordinaria ſolent appellari.

3. Ordinaria dicuntur, quæ ſemel impetrata ſemper exiguntur. Extraordinaria autem quæ pro diverſa ratione, vel ſuperata, vel imminente Reipublicæ neceſſitate ſubinde exiguntur, ſubinde non item.

4. Extraordinaria illa tributa triplicia fere invenio. Primum illud quod ſingulorum capitum:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

capitum: Secundum, quod ſingulorum caminorum: Tertium, quod omnium opum ac poſſeſſionum in univerſum pariter æſtimatarū nomine exigitur. Iſtud **Hooft-gelt;** alterum **Schoorſteen-geldt:** Tertium **de twee honderſte penning** appellatur.

5. Cenſio capiti ita peragitur, ut uniuscujuſque capitis nomine Florenus unus in Rempublicam conferatur: quam rem ærario inprimis augendo facere, & ex infinita quadam hominum frequentia hanc ditionem incolentium cuivis eſſe poteſt apertum. Ab eo tamen onere immunes ſunt homines pauperimæ conditionis: Pro talibus autem habentur illi, quibus pudori non eſt extremam paupertatem ſuam apud cenſores profiteri. Semel modo, quod ſciam, cenſus iſte actus eſt, multas civium inter querelas, quibusdam etiam imperata præſtare detrectantibus, quam ego & cauſam ejus poſtea intermiſſionem factam crediderim.

9. Id quod caminorum nomine exigitur, nihil aliud eſt, quam tributum, quod Domini ædium, ſive ruſticorum ſive urbanorum prædiorum perſolvunt ſingulorum caminorum nomine, qui extra tectum eminent. Florenus autem unus ſive aſſes 20 uniuscujusque camini nomine penduntur: In qua agendi ratione Hiſpani in Regno Neapolitano Batavis præivere; nam is mos ibi quoque obſervatur.

7. Quod tertium ſpectat, quo omnium
pum nomine ſingulis tributum indicitur,
aud adeo incommode illud Ducenteſima
ppellari poſſet. Nam ducentorum e. g. flo-
enorum, quos quis poſſidet nomine, flore-
ius unus in ærarium publicum conferendus
ſt: quadringentorum florenorum nomine
luo, atque ita porro. Atqui dicat hic aliquis,
lifficulter admodum aut vix in uniuſcujus-
que privati opes à Magiſtratibus cognoſci
oſſe, aut æſtimari. Neque enim facile quis
ortunarum ſuarum vel magnitudinem vel
tenuitatem ſolet explicare: Vnde colligi
poteſt ſæpe fieri, ut in hujus tributi exactio-
ne haud ſatis æqui ſint Magiſtratus, dum
aliter fieri non poteſt, quin quidam paupe-
riores, quidam ditiores quam ſunt, Magi-
ſtratuum judicio æſtimentur. At huic diffi-
cultati prudenti temperamento ac modera-
mine obviam itur. Moris quippe eſt ut in
ducenteſima imponenda, Conſules reliqui-
que Magiſtratus Vrbani, pro publica de
uniuſcujusque opibus ac fortunis fama ab
aliis plus, ab aliis minus exigant, prout alii
ditiores, alii tenuiores æſtimantur. Quo fit
ut nemo opes ſuas deferre ad Magiſtratum
cogatur, cum ipſorum Magiſtratuum judi-
cio ex publica fama & celebritate æſtimen-
tur. At iſta cum plerumque erret, & hic er-
rare etiam poſſit fama, unicuique privato per
leges conceſſum eſt, inſtituere nimii oneris

ſive

ſive impoſiti querelam apud Magiſtratum, ſi agnoſcat opes ſuas majores, quam ſunt, æſtimatas. Si quis enim ſolenni juramento affirmare tum velit, non tanta ſe in bonis habere, quanta à Magiſtratibus ſunt æſtimata, impoſitæ Ducenteſimæ, quantum æquum juſtumque eſt, detrahitur; quia in agendi ratione id obſervari dignum eſt, quod cum homines plerique ſint ambitioſi, nihilque æque affectent, quam opulentorum hominum famam atque exiſtimationem, multi à quibus nimia exegerunt Magiſtratus, malint nimia illa præſtare, quam fortunarum ſuarum tenuitatem apud Magiſtratum profiteri.

Adeo ut ambitio ſubditorum hic proſit Reipublicæ, & tributum reportetur earum quoque opum nomine, quæ non poſſidentur.

8. Ordinaria tributa multiplicia ſunt, quorum præcipua nunc proſequemur.

9. Primo autem offert ſeſe, id quod ſalis nomine exigitur, quod Soutgelt vulgo appellatur. Ejus indicendi hæc eſt ratio; Magiſtratus Vrbanus ſingulas familias earumque capita luſtrare ſolet, prout autem vel minor vel numeroſior eſt uniuscujuſque familia, major minorve ſalis menſura quotannis conſumenda indicitur, aut potius præſumitur, ejusve nomine major minorve pecuniæ ſumma præſtanda imperatur.

In

In nonnullis civitatibus ſingulis majoribus minoribusve ſingulis menſuris certum præſtitutum pretium eſt, quod tributi nomine ab emptoribus perſolvitur.

10. Vectigal cereviſiæ, quod promiſcue omnes cives ſolvere tenentur, eſt aſſium viginti in vaſa ſingula. Vaſorum autem nomine, quibus inditur cereviſia tenuiſſima, conſtans tantum pretio aſſium triginta, nihil perſolvitur, quod in pauperum gratiam eſt inſtitutum.

11. Vectigal cereviſiæ, quod ſoli cereviſiæ coctores ſolvere tenentur, eſt aſſium duodecim in ſingula vaſa. Tantum quoque ſolvere tenentur nautæ ſive mercatores, quotquot navibus aliunde huc deferunt cereviſiam in Anglia, Germania & alibi coctam.

12. Vectigal cereviſiæ, quod præter jam dictum caupones & tabernarii ſolvere tenentur, eſt viginti ſeptem aſſium in vaſa ſingula.

13. Vectigal aceti conſtat florenis quatuor & aſſibus ſexdecim in ſingula majora dolia, quæ vulgo Amen vocant.

14. Vectigal vini Gallici conſtat aſſibus ſex in ſingulas amphoras ſive ſtopas, ut vocant; Rhenani vero, Hiſpanici, & id genus aliorum vinorū vectigal conſtat aſſibus duodecim in ſingulas ſtopas. Vectigal vinorum aduſtorum conſtat aſſibus decem in ſingulas majo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

majores amphoras quas vulgo **Stooper** vocant, ſi ex vino: aſſibus autem quinque, ſi ex cereviſia id ſit confectum.

15. Vectigal butyri conſtat florenis quatuor in ſingula majora dolia, quæ libras butyri continent trecentas & viginti. Singularum autem particularum butyri nomine, quas vulgo **Kopſtucken** vocant, ſolvenda eſt quarta pars aſſis ſive ortha, **een oortjen**/ ut vulgo loquuntur.

16. Vectigal olei conſtat florenis quatuor in ſingula majora dolia, quæ pipas vocant, ſingulorum doliorum nomine olei, quod ex pinguedine marinarum belluarum excoquitur, ſolvendi ſunt floreni tres.

17. Vectigal candelarum tam ex cera quam adipe confectarum, conſtat florenis duobus & aſſibus decem in centum libras ejusmodi adipis aut ceræ.

18. Vectigal rotundæ menſuræ, vulgo **den Impoſt vande ronde maten**/ eſt quod penditur omnium earum mercium nomine, quæ rotundæ formæ menſuris ſolent menſurari, ut ſunt frumenta, ſemina, ſal, calx & alia ejuſmodi; pro vehe (vulgo **laſten**) tritici aſſes viginti duo, ſiliginis aſſes vigintiquinque, rotundi minoriſque ſeminis aſſes triginta ſex. Pro centum libris ſalis aſſes triginta ſeptem, & ſic porro. In eam rem jurati menſores in civitatibus ſingulis ſunt conſtituti. Solvitur autem hoc vectigal ab

is mercatoribus, qui magnam copiam ejusmodi mercium, majoresque menſuras emunt.

19. Vectigal ceſpitum & carbonum conſtat aſſe uno & dimidiato in ſingula ceſpitum vaſa, & florenis octodecim in centum tonnas majorum carbonum, qui ex Anglia aut Scotia advehuntur.

20. Vectigal mercium durioris rudiorisque materiæ, vulgo **de Impoſten van grove Waeren**/ conſtat aſſibus quinque in centum libras plumbi, aſſe uno & dimidiato in mille coctos lapides, aut in fornacibus induratos, & ſic porro.

21. Vectigal ligni, vulgo **den Impoſt van brandthoudt**/ conſtat numo octavo ejus pretii, quo ejusmodi lignum venditum eſt, adeo ut ſi hic ſtrues ligni vendita ſit pretio florenorum octo, unus vectigalis nomine ſolvendus ſit.

22. Vectigal pannorum, quibus aurum intextum eſt, adeoque omnis ſerici, conſtat numo duodecimo in ſingulas ulnas, adeo ut ſi ulna ſerici vendita ſit pretio florenorum duodecim, unus Reipublicæ cedat.

23. Vectigal pannorum laneorum conſtat florenis ſex Flandricis in partes majores ſingulas panni Anglici colore nondum infecti, ſi pars quæque major ſit pretii ſexdecim librarum Flandricarum (libra autem Flandrica conſtat ſex florenis) pro panni parte libris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

bris Flandricis viginti quatuor æſtimata, ſolvantur floreni ſexdecim: pro ſingulis pannis tenuiorum pannorum aſſem unum ſolvere oportet. Pro tapetibus quibusvis & deaurato corio, aliisque ſimilibus mercibus, ſolvendus eſt nummus pretii, quo æſtimatur hoc eſt, novem florenorum nomine, unus.

Æſtimatio omnis hujus pretii quæritur ex mercatore, qui ne vectigalis hujus redemptionem fallat, vero pretio diſſimulato diminutoque, prudenter inſtitutum eſt, ut ſolutâ unâ librâ Flandrica, præter indicatum à mercatore pretium, redemptor hujus vectigalis ita, ſi ei videatur, merces illas ſibi poſſit, ut venditas, retinere.

24. Vectigal vehiculorum & navium conſtat aſſibus viginti quotannis ſolvendis in vehicula & navigia ſingula minora, majorum navium nomine plus perſolvitur, prout plurium vel minorum vehium, ſive laſtarum ſunt. Carrucarum nomine, vulgo **Caroſſen** / quibus vehuntur Magnates, pendendi ſunt quotannis floreni ſex.

25. Vectigal cujusque generis agrorum conſtat fere nummo ſexto pretii, quo agri aliis elocantur. Si quis agros non conduxerit, ſed ſuos colat poſſideatque, eorum æſtimatio à Magiſtratu initur.

26. Vectigal conſitorum agrorum, **den Impoſt van zaey Landen** / menſuræ terræ nomine, quæ vulgo **Morgen** appellantur,

lantur, quocunque tandem ſemine, quibuscunque plantis arboribusque conſitæ, ſingulis menſibus ſolvendi ſunt aſſes quatuor cum dimidio: numerantur autem menſes à tempore injecti ſeminis uſque ad tempus demeſſi.

27. Vectigal ædium, den Impoſt vande Huyſen / conſtat fere octavo nummo illius pretii, quo in annos ſingulos aliis ædes elocantur. Sed cum elocationis pretium non unum idemque ſemper ſit, æſtimatio ſingularum ædium à Magiſtratibus initur, ac Dominis ſive proprietariis plus minusve ſolvendum imperatur, prout ædes majus minusve ſpatium complectuntur.

28. Vectigal famulorum famularumque conſtat floreno uno annuo, quem heri aut heræ ſingulorum famulorum famularumque nomine perſolvunt.

29. Vectigal, quod perſolvitur omnium immobilium bonorum, quorum nomine etiam majores naves comprehenduntur, conſtat nummo quadrageſimo illius pretii, quo unaquæque res immobilis vendita eſt, nempe ſingulorum quadraginta florenorum nomine, penditur Reipublicæ florenus unus. Quæ res quantum ad ærarium augendum conferat, vel ex eo colligi poteſt, quod non alibi quam hic frequentiores ſint immobilium bonorum venditiones. Certe de hac civitate Leidenſi natum proverbium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

bium eſt, ſingulis triennüs vendi fere & alie-
nari dimidiatam partem civitatis.

30. Vectigal magni & parvi ſigilli con-
ſtat aſſibus duobus, quod ſingulorum papy-
raceorum foliorum, quibus Hollandiæ Or-
dinum minus ſigillum impreſſum eſt, nomi-
ne perſolvitur; aſſibus autem quatuor ſi im-
preſſum ſit ſigillum eorundem majus. Quod
ut propius intelligatur, ſciendum eſt, Ordi-
nes Hollandiæ non alia de causâ, quam ſo-
lius hujus tributi nomine recipiendi publico
decreto ſanxiſſe, ne quæ teſtamenta, neque
contractus, neque alia inſtrumenta, quæ in
publicis judiciis eſſent valitura, neque libel-
li ſupplices, ac denique ut à privatis nihil eo-
rum, quæ in publicis conventibus, judiciis,
tribunalibuſque ærariis admitterentur, niſi
in ejuſmodi foliis papyraceis ſigillo Ordi-
num inſignitis eſſent conſcripta. Placuit au-
tem ſigillum diverſum, aliud majus, aliud
minus, pro diverſo momento majori aut
minori illarum rerum, quæ ſic veniunt de-
ſcribendæ.

31. Reſtant adhuc plurimæ atque aliæ
vectigalium aut tributorum ſpecies, quarum
omnium rationem ac modum exponere, ni-
mis nunc prolixum foret, neque neceſſum
eſt, cum publica authoritate Ordinum Hol-
landiæ typis deſcriptæ extent.

32. Itaque tandem colligendorum, ejuſ-
modi vectigalium diverſam rationem videa-
mus,

mus, quod quo accuratius à nobis præſtari poſſit, diverſæ ſententiæ ac deliberationes publicæ, earumque rationes ante omnia obſervandæ ſunt.

33. Cum in Comitiis Ordinum hac de re quereretur, quidam exiſtimavêre, nomine publico quoſdam è Magiſtratibus Vrbanis, aut ſtipendiis conductos, alios in ſingulis civitatibus eſſe atque creari oportere, quibus colligendorum pro Republica vectigalium cura incumberet, exiſtimantes elocationem vectigalium, eorumque pro certa pecuniæ ſumma factam à privatis redemptionem Reipublicæ etiam intutam & noxiam fore. Cujus ſui conſilii has afferebant rationes. 1. Quod in publicis perſonis, quam privatis plus eſſet auctoritatis; eam autem maxime requiri in re odioſa; rem autem odioſam eſſe vectigalium exactionem. 2. Quod incertus ſit quorundam vectigalium annuus proventus, ut eorum, quæ vini & cereviſiæ, aliarumque ejuſmodi rerum nomine perſolvuntur: Nam e. g. in eadem civitate ſubinde centena, ſubinde centum & quinquaginta vini dolia quotannis inter cives conſumi; non igitur certâ pecuniæ ſummâ vini nomine ſolvendum vectigal privato alicui elocari poſſe afferebant: aut enim majore aut minore ſumma redemptores vectigalium vectigalia redempturos. Si majore quam ipſi accepturi eſſent, id futurum conjunctum cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

damno redemptorum; Sin autem minore, quam accepturi eſſent, id futurum cum damno Reipubl. 3. Addebant illi ſingulis annis increſcere frequentiam civium, illâ increſcente augeri vectigalium proventus. Si igitur in annos plures elocentur privatis quibuſdam, vectigalia indies augenda, pro certa & eadem pecuniæ ſumma annuatim pendenda, futurum quoque ut damnum præſentiſſimum Reſpublica ſentiret. 4. Denique & poſtremo adferebant illi in medium, periculoſum eſſe, proventus publicos credere fidei ſubditorum. Quid ſi enim redemptores eorum nomine plurima promiſerint,& nihil præſtent?quid ſi ea convertant in privatas neceſſitates? quid ſi denique annuæ penſioni, in quam conventum eſt, ſolvendæ impares deprehenderentur? In manu igitur & poteſtate Reipublicæ ea eſſe ac manere oportere,ſine quibus Reſpublica conſiſtere non poteſt.

34. Contra vero ab aliis diſſerebatur, exiſtimantibus, privatis vectigalia quædam elocari pro certâ annuâ ſummâ pendenda oportere. Obſervabant quippe illi duorum generum, ſive duplicis conditionis eſſe vectigalia, quædam certis rebus imponi, & proinde eorum certam iniri poſſe rationem. E. g. vectigalia aut tributa eſſe quæ ſingulis ædibus, ſingulis agrorum latifundiis imponuntur,quam horum certus numerus & certa ſpa-

ta ſpatia cognoſci poſſunt, & iniri, tam certum eſſe horum vectigalium proventum. Alia eſſe, quæ rebus incertis, & quæ eodem modo ſe non habent ac judicantur, imponuntur, incertam igitur eſſe earum rationem; qualia vectigalia ſunt, quæ ex vino & cereviſia, quæ uſu nunc majora, nunc minora conſumuntur, ſolent indici: quam horum incertus numerus, tam incertum eſſe eorum vectigalium proventum. Statuebant igitur illi, priora iſta ut certa nomine publico, ab ejus rei publico curatore colligi poſſe: poſteriora autem illa ut incerta, privatis pro certa pecuniæ ſumma elocari oportere. Habebant illi conſilii ſui has rationes. 1. Quod in his vectigalibus multis fraudibus inter ſubditos ſit locus, quibus eludant illorum præſtationem: In eas fraudes diligentius inquiſituros privatos redemptores, ut tanto plus lucri reportaturi, quanto diligentius fraudes omnes obſervârint atque averterint; plerumque enim ita fieri, ut anxie magis res privata quam publica adminiſtraretur. 2. Satis illis privatis futurum auctoritatis: nam contractu cum iis inito, exigendi vectigalia idoneam auctoritatem & velut publicam perſonam in eos transferre magiſtratus. 3. Addebant, quia incertus ſit horum vectigalium annuus proventus, pro certa penſione annua privatis ea neceſſario elocari oportere: Præſtare enim certi quid pro Re-

 publica

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

publica decernere & ſtipulari, quam reditus ejus eſſe incertos; ſic enim calculum in Imperio poſſe poni, ſi plus quam acceperint, ſoluturos ſe promiſerint redemptores, ex contractu enim teneri ad promiſſam ſolvendam annuam penſionem. Si autem plus acceperint, quam Reipublicæ debeant ex contractu, commodum etiam penes Rempublicam eſſe: nam anno proximo ubi iterum publica velut auctione ea vectigalia privatis elocanda venerint, aut prioris anni Redemptorem accepto commodo illectum, aut alios ſimilis lucri ſpe invitatos majorem ſummam pro redemptione eorundem vectigalium Reipublicæ oblaturos. 4. Iidem teſtabantur, non velle ſe in plures annos, quam unum, vectigalia privato alicui elocari, ut quotannis meliore facta civium conditione, quotannis etiam eorum nomine plus Reipublicæ offeratur, ac præſtetur à redemptoribus. 5. Denique affirmabant, fruſtra prætendi, periculoſum eſſe res & opes publicas credere privatis: nam illa mala illumque metum idoneis fidejuſſoribus à redemptoribus Reipublicæ oblatis, poſſe præveniri; poſſe etiam conſtitui, ut pro modo annuæ penſionis partem ejus ſingulis menſibus in ærarium publicum inferre redemptor teneatur.

35. Poſtrema illa ſententia ab omnibus tandem recepta eſt, iſque modus agendi hodieque obſervatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

36. Vectigalia igitur quædam colliguntur, quædam elocantur. Colliguntur à perſonis publicis in ſingulis Vrbibus inſtitutis, ea, quorum certa, ut diximus, poteſt ratio iniri: elocantur autem illa, quæ diverſi ingenii ſunt.

37. Elocandi autem ratio ſic peragitur. Quotannis in ſingulis civitatibus & territoriis Ordines programmate, typis deſcripto publiciſque locis affixo, tempeſtive indicant, ſe ſtato die & loco hæc aut iſta vectigalia privatis maximam pro iis ſummam pecuniæ oblaturis elocaturos, iis legibus ac conditionibus quæ formulis edictorum, de iis vectigalibus publicatorum continentur. Vbi ſtatus dies ille illuxit, Ordinum legati per præconem publicum dictorum vectigalium redemptionem velut haſtæ ſubjiciunt & vendunt, ut in publica auctione. Is qui conductor eſt aut redemptor, Telonarius, vulgo Pachter appellatur, cogiturque idoneis fidejuſſoribus illo ipſo momento cavere, ne quid Reſpublica capiat detrimenti. Si enim redemptor aut conductor deficiat in præſtanda penſione annua, quam obtulit, fidejuſſorum ipſorum bona ac fortunæ diſtrahuntur, quo ex iis Reſpublica ea, quæ debentur, ſibi poſſit reportare. Si enim redemptor aut conductor deficiat in præſtanda annua penſione, fidejuſſores locum ejus ſubire tenentur.

38. Ad præveniendas civium fraudes duo inprimis utiliter ſunt recepta. Nam & bajuli omnes civitatum, qui vehunt ac portant merces, quarum nomine vectigalia ſunt inſtituta, ſolenni juramento quotannis ſe obſtringunt, in privatorum ædes nullas earum mercium illaturos ſeſe, niſi exhibitâ ſibi & acceptâ ſchedulâ, quâ teſtatur redemptor vectigalium, ſibi eſſe ſatisfactum.

39. Secundum eſt, quod immanes pecuniarum mulctæ eos omnes maneant, qui vel in re modica tantum redemptorem ſefelliſſe deprehenduntur. Delicta enim quæ facile poſſunt perpetrari, ac ex quibus multum utilitatis referri poteſt, qui ea impune committunt, non niſi ſummâ pœnarum ſeveritate excepta, prohiberi poſſunt, aut præveniri.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

PAULI MERULÆ

De Statu

REIPUBL. BATAVICÆ

Diatriba.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

PAVLI MERVLAE

De Statu

REIPVBLICÆ BATAVICÆ

Diatriba.

GERMANIAM non ignobilem Europæ portionem, poſterioris ævi ſcriptores tradunt duplicem, Superiorem & Inferiorem. De Superiore, quæ item Vetus & Magna, non jam dicendi locus. Inferior, quæ nonnullis ab inſigni præſtantia ocellus dicitur orbis borealioris, hodie XVII habet provincias; quarum quæ ad ſeptentrionaliorem Rheni ripam, in queis Batavia noſtra, olim veteri erant Germaniæ, quæ vero ad auſtraliorem ejuſdem fluminis marginem, Galliæ quondam contributæ erant Belgicæ. Singulis ante centum, & qui excurrunt, annos, ſui fere fuerunt Principes, ſucceſſione nobiliſſima; qui ſexus utriuſque propter virtutis communionem, illuſtriaque exempla, naſci nobis melius, pacatius, ſecurius conſueverunt, quam eligi. Sui vero fuerunt, Braban-

tiæ quidem, Limburgo, Luceburgo, & Geldriæ Duces; Flandriæ, Arteſiæ, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Namurco, Zutphaniæque Comites; Imperio ſacro, cui ſuum Antverpiæ ſacrarium, Marchiones; reliquis denique Friſiæ, Vltrajecto, Tranſiſulaniæ, Mechliniæ, & Groningæ Domini. Primus univerſum & abſolutum omnium ſimul Principatum adeptus eſt Karolus Imperator, ejus nomenclaturæ Quintus; ſtrata ab ipſius progenitoribus regaliter ad tantum faſtigium via partim matrimoniorum & adfinitatum, partim vero ſucceſſionum jure & beneficio. Karolo ſucceſſor fuit Philippus filius, non ſolum feliciſſimus Belgicæ totius Princeps, verum etiam potentiſſimus Hiſpaniarum, aliorumque regnorum monarcha. Sub eo variis artibus, technis, doliſque circumducto, intoleranda conſtitutionum, quæ contra puriorem religionem profeſſos facta acerbitas; tyrannica inquiſitionis contra miſerorum ſubditorum conſcientias impotentia, & odioſa privilegiorum infractio, novis Epiſcopatibus, multiſque ſuppliciorum generibus comitatæ, quum jam ſub Karolo ipſius patre initium habuiſſent, adeo invaluerunt, ſuaſque exercere & exerere vires cœperunt, ut crudeliſſima bella (quibus quis tandem futurus finis?) genuerint; Philippo crebras ſuorum preces, conteſtationes, ſuppliceſque libellos, atque adeo pias multo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

rum Principum, quin ipſius etiam Imperatoris, pro ipſis interceſſiones cum indignatione abjicienti, principatum abrogarint, & diſcidium, quod hodieque inter Provincias, nunc has, nunc illas, funeſtum ſane calamitoſumque fecerint: quarum quæ, ſcopo religionis reformatæ libertatiſque avitæ propoſito, fœdus inter ſe contra communem hoſtem inierint, Fœderatæ & ab unione ſancita Vnitæ jamnunc appellantur. Sunt ejus hodie conditionis ſeptem: unus Ducatus, Geldria, cui Zutphania concenſetur; Comitatus duo, Hollandia & Zelandia; Dominia quatuor, Friſia, Vltrajectum, Tranſiſulana & Groningana ditio. Hæ ſunt, quarum auſpiciis bellum hodie contra potentiſſimos hoſtes, cum ſummo omnium ſtupore gerit unus (nam apud nos penes unum rei militaris eſt ſumma) Mauritius Naſſovius Gulielmi Principis Arauſianorum filius, heros gloria plenus, Ductor copiarum Fœderatorum invictiſſimus: de quo, ut olim de Karthagine enunciavit Salluſtius, ſatius eſt ſilere, quam pauca tenuiter & jejune dicere. Is ſane eſt, cui ipſiſſimæ boni legitimique Ducis adſunt & inſunt notæ; gnara rerum militarium, ante pugnam, in pugna, poſt pugnam ſcientia; admirandus corporis ingeniique vigor: animi ſine ſuperſtitione probitas, ſua cum prole, innocentia, temperantia, fide, facilitate & humanitate; item providentia cauta, cun-

ctans, nihilque agens, vel timide vel tumide, felicitas denique conſilii rationiſque comes; & auctoritas, comi quadam ſeveritate & ſevera quadam comitate temperata. Provinciæ à me commemoratæ de iis, quæ ad communem ſpectant ſalutem (nam ea omnibus certatim in pectore eſt & oculis) acturæ, ſingulæ ſuos Hagam (deſtinatum rebus agendis locum) mittunt legatos; vel unum vel plures, pro qua quæque eſt autoritate & potentia, viros pietate inſignes, probitate venerandos, doctrina ſingulares, rerum experientia plane ſtupendos. Hi vulgata appellatione cum Generales, tum Fœderatarum vel unitarum Provinciarum vocantur Ordines. Hi gubernaculo aſſidentes, navim prudentia ſumma regunt, in qua Provinciæ, quas dixi, tranquilliſſime quaſi vehuntur. Penes hos, ſupremum quoddam ſanctiſſimumque collegium ſtatuentes, tractatio, diſcuſſio diſſinitioque eſt rerum, quæ belli, quæ pacis, maxime ponderis & momenti. Horum eſt, adhibito in conſilium Præfecto, bellum decernere, de pecunia, commeatu, armis cogitare; exercitus conſcribere, conſcriptis peritos animoſoſque dare duces; Ducibus quo, quouſque, quando, quomodo ducendum, prudenter præſignare. Horum eſt, Legatos audire, Imperatoris, Regum, variorumque Principum, pacem facere, fœdera ſancire, quemadmodum factum cum Chriſtianiſſi-

mo

mo Galliarum, Sereniſſimoque Angliæ Regibus, aliiſque Principibus. Horum denique, patriam ut familiam propriam, incolaſque ut filios & tanquam ſe ipſos pie amantium curare eſt omnia quæ ad totius Reip. corpus ejuſque ſalutem pertinent & incolumitatem. Sed ſpecialiorem publici ſtatus, qui apud Batavos, delineationem exhibiturum me ſum pollicitus. Hoc igitur agam; præmonitos cupiens lectores, quæ de Batavorum regimine ſum dicturus, ea in reliquis etiam fœderatis Provinciis habere locum: omnia tamen apud Batavos eſſe ſpecioſiora, ſolidiora, & majorem ſingulis ineſſe ſplendorem & apparatum. Batavis, ſui, quum res Romana ſtaret, juris, amicis fratribuſque, quod veteres docent Inſcriptiones, populi Romani, circa annum DCCCCXIII, præeſſe cæperunt non abſolute & imperioſe, ſed limitata poteſtate, Comites. Eorum primus fuiſſe legitur Theodericus, ab Carolo Simplice miſſus, Francorum monarcha, uti contra futiles Hiſtoriographos rectiſſimis argumentis probat in ſuis Annalibus Vir nobiliſſimus, rerumque hujuſmodi peritiſſimus, ut qui digniſſime præfectum agit cuſtodiendis antiquiſſimis patriæ noſtræ chartis & monumentis, Ianus Douſa, Nortvici Toparcha. Theodericum ſecuti ſunt illuſtriſſima progenie, cum fœminæ, tum maſculi circiter XXX: iis perpetuo legibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

gibus, ut privilegia, immunitates, uſus, conſuetudines, juraque omnia ſarta tecta fideliter conſervarent: quæ ſanctiſſime ſemper ab omnibus cuſtodita primus, ab aliis circumductus, violavit Philippus Hiſpaniæ Rex, cui ea propter, ut antea obiter indicavi, imperium publice fuit ademptum anno cIↃ IↃ LXXXI, die menſis Iulii XXI. Ab eo tempore principatus fuit penes Ordines: qui quicquid eſt juris publici gubernant vel univerſim per ſe, vel ſpeciatim & diſtinctis muneribus per alios. Per ſe quidem coactis comitiis. Comitia nihil aliud, quam conventus eorum, qui poſt acceptos examinatosque præcipuos, de quibus agendum, articulos, cum ab nobilibus, tum ab civitatibus deleguntur ad conſultandum inter ſe de iis, quæ ad commune bonum, & omnium ſpectent ſalutem. Conſtituunt autem comitia duo membra, partim Nobilium, partim Civitatum legati. Inter Nobiles primi nunc loci ſunt Brederodii; olim antiquiſſimi cenſebantur VVaſſenarii; potentiſſimi Egmondani: ſequuntur Brederodios Scagii, (veniam precor ſi peccem in ordine) Aſſendelfii, Douſæ, VVarmontii, Poelgeeſtii, Mateneſii, & alii. Ex Nobilium claſſe ſiſtere ſe conſueverunt adſiduo in Ordinum comitiis non pauciores tribus. Civitates, qui ſuos ad conventum ablegant deputatos, non pauciores duobus, ſex ſunt majores; Dor-

drech-

drechtum, Harlemum, Delphi, Lugdunum Batavorum, Amſtelodamum, Gouda: quædam item minorum gentium, Zuyt-Hollandiæ quidem, Roterodamum, Gorichemum, Schiedamum, Schoonhovia, & Briela; Noort-Hollandiæ autem Alcmeria, Horna & Enchuſa. has præter Nobiles moris eſt ordinaria ad comitia convocare. Quoties autem de contributionibus, de ineunda cum hoſte pace, de indicendo bello, deque mutando Reip. ſtatu eſt quæſtio, reliquis etiam minoribus, ſolenniter evocatis, jus conceditur ſeſſionis & ſuffragii. Conveniunt autem Ordines ordinarie ſingulis trimeſtribus, intermediis etiam nonnunquam temporibus, ſi neceſſitas flagitat: idque Hagam, quæ Comitiis Batavicis ab omni tempore conſecrata: quemadmodum nunc Neomagum, nunc Zutphania, & Arnhemium, Gelricis; Middelburgum, Zelandicis; Friſicis, Leovardia; Trans-Iſulanis Vollenhovia; Vltrajectinis & Groningenſibus urbes cognomines. Comitiis prudenter dirigendis præeſt, qui auguſta appellatione nominatur Advocatus Provincialis. Hic Hagæ habens domicilium, non alio, vel in Hollandia, vel alibi, quam quod impoſitum, fungens munere, apud civitates, pagos, collegia, privatosque omnes incolas cum Hollandiæ, tum aliarum regionum neutrarum ſe gerit partium, nemini obligatus: curare quantum fieri
poteſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

poteſt ſolitus, ut jura, privilegia & conſuetudines Provinciæ, Ordinumque auctoritas illæſa ſerventur. Hujus eſt omnia Ordinum comitia prope obſervare, iiſque ſtato tempore, niſi morbus, aliave neceſſaria cauſa impediat, intereſſe: Hujus, congregatis Ordinibus, prima comitiorum die, brevibus ea, de quibus agendum, cum viva voce, tum ex ſcripto commemorare; de ſingulis nobiles, civitatumque delegatos ſententias rogare, eaſque fideliter notatas ſumma ſilentii fide legere, & poſt rationem, quæ prævaleant indicare, ut quod facto opus, fiat. Hujus denique catalogum omnium actorum conficere; conſtitutiones omnes, idque genus alia, quæ alicujus ponderis, extendere; intra octavum poſt ſingula comitia diem nobilibus, ſinguliſque civitatibus actorum omnium, quæ præteritis nata comitiis, ut exſcripta mittantur curare. Ordines ſolenniter coacti, præſtito fidelitatis & ſilentii juramento, quæ propoſita in maturam vocant deliberationem. Ea ad certa referri poſſunt capita. Conſueverunt igitur agere de contributionibus, conſenſionibus, ſubventionibus, idque genus aliis; de obligationibus vel temporariis vel perpetuis, quibus incolæ hujus regionis eorumque bona obligantur; de mutando regionum reique publicæ ſtatu; de pangenda pace faciendiſque induciis; de bello indicendo; de fœderibus ineundis; de

alienan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

alienandis, cedendis, donandis, quæ ad regionem pertinent, rebus; de ſtipendiis & honorariis conſtituendis; de conficiendis novis decretis; de rogandis abrogandiſque generalibus conſuetudinibus; de conferendis publicis muneribus; de remittendis publicis debitis; de varianda publica moneta; de augendis extraordinariis contributionibus, de concedendis alicui civitati, pago, collegio, privilegiis. Alia, ne ſim prolixior, prætereo. In ſuffragiis autem ferendis, primæ debentur Nobilibus; ſecundæ Dordrechto, tertiæ Harlemo; quartæ Delphis; quintæ Lugduno; ſextæ Amſtelodamo; ſeptimæ Goudæ; octavæ Roterodamo; quod deinde minores reliquæ ſequuntur. Ex ordine ſuam quiſque ſententiam declarat, ejuſque rationes ſine aliorum interruptione, & quod major pars decernit, ratum habetur. Et ſic quidem admirandum hoc florentiſſimæ Reip. corpus per ſe gubernant univerſum Illuſtriſſimi Ordines: qui quum ſingulis tantum trimeſtribus, ut antea dixi, convenire ſint ſoliti, & intermediis temporibus frequenter ea incidunt, quæ dilationem vel moram non patiuntur, perpetuos habent deputatos, quorũ continua quaſi & ceſſante nunquam opera res adminiſtrant cum terreſtres, tũ maritimas. Priores quidẽ deputati vocantur collegæ, poſteriores conſiliarii Admiralitatis. In deputatorũ collegio ſex ſunt, qui ex

nobilibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

nobilibus & præcipuis civitatibus legi conſueverunt in annum, jurejurando obſtricti, ſe quicquid injunctum ipſis cum diligentia & fide, nulla habita perſonarum ratione, ſervaturos; nemini ſe obligaturos, ab nemine honoraria, penſiones, dona qualiacunque accepturos. Horum eſt de Provinciæ ſtatu, omnibuſque quæ incidunt, cum Præfecto Provinciæ communicare, eidem fidele, quodque Reip. eſt bono, conſilium ſuggerere, ad commodum vel proprium vel alterius quod egregium publicum poſſet remorari, non attendere. Item quæcunque in Ordinum comitiis vel juſtitiæ tuendæ, vel politiæ ſtabiliendæ conſtituta ſunt, ut exſecutioni mandentur, gnaviter curare. De omnibus quæ ad regionis ſtatum pertinent, & vel Præfecto, vel aliis non ſunt reſervata, maximo Reip. commodo deliberare: ad ea, quæ maximi momenti moram non patiuntur, Ordines extra ordinem convocare. Eorundem eſt, ut pax, concordia, amicitiæ inter urbes, agrorum univerſitates pagoſque ſerventur; &, ne qua per aliquem vis frauſque fiat Ordinum conſtitutionibus, ſpecialem adhibere diligentiam; Rogare porro ut non ſolum delicta militaria, verum etiam exactiones concuſſioneſque eorum, qui poteſtate præditi, rigide puniantur: utque contra ſeditioſos, rerumque novatores, quique aliquid contra Reip. ſalutem moliantur, abſque ulla

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

ulla conniventia procedatur, inſtare. Ipſorum etiam eſt, armorum omnium, quæ in publico armamentario, fidelem habere catalogum: ut conſtituta præſidiario militi pulveris tormentarii, fomitiſque igniarii quantitas tradatur, neve quid armorum limitaneis oppidis deſit, adniti: ut denique paſſim in Hollandia munitiones & propugnacula exſtruantur, eaque (ſarta-tecta) conſerventur, ſedulo curare. Habent iidem, ne illud præteream, cognitionem & juriſdictionem controverſiarum, quæ publicarum impoſitionum, ſubventionum, penſitationum & ſimilium occaſione moventur, nulla conceſſa appellatione: item abſente Præfecto, cauſas omnes judicant terminantque quæ pertinent ad captivos, prædaſque militares, & alia, quæ inde oriri & manare ſunt ſolita. In adminiſtratione ſua hunc ſequuntur ordinem, ut primo ſuſcipiant conficiantque, quæ regionis totius; deinde, quæ civitatum, & collegiorum, poſtremo, quæ privatorum. Conſiliariorum, quos antea nominavi Admiralitatis, qui ex præcipuis civitatibus ſenarium conſtituunt numerum, eſt elaborare, ut conſenſus ſit ipſis mutuus & amica conſpiratio cum Archithalaſſo, Ordinibus ipſis, & Ordinum Deputatis, eoſque opera fideli & bono juvent conſilio: oculis menteque ab emolumento privato proprioque commodo averſis. Eorum eſt, ſummo ſtudio intende-

tendere, ut ad navigationis ſecuritatem, liberum maris uſum, cuſtodiamque Hollandiæ fluminum, conveniens ſemper ſit & idonea claſſis: ut eadem claſſis perpetuo bene ſit inſtructa omni apparatu bellico, tormentis, pulvere, aliisque ad navalia prælia hoſteſque pulſandos neceſſariis: ut denique publici per mare fluviosque commeatus negotiatoribus aliisque iter aliquò facientibus non ſegniter præſtentur. Eorundem eſt peritos maritimæ rei Præfectos, duceſque cum majorum tum minorum gentium conquirere, iiſq; jurejurando fidelitatis obligatis ad agendum mandata præſcribere. Cognitionem habent ſententiæque abſque ulla provocatione dictionem, cum de fraudibus, dolis, impoſturis, quę in publicis commeatibus ſolent deſignari, tum de controverſiis, quę inter navales ſocios oriri conſueverunt. Poſtremo quæſtiones liteſque terminant de prædis ſpoliiſque maris: de mercibus naufragorum in mari repertis, de debitis, quę contraxiſſe, quam diu merent, deprehenduntur duces ſociique navales, de piratis prædonibuſque, de delictis denique, criminibus, erratis in mari fluminibuſq; perpetratis. Iam quo pacto negotia, quæ ad juſtitiam ſubditis impertiendam; quæ ad dirigendas pecuniæ publicæ rationes, quæ ad conferenda feuda beneficiaque Principalia, quæ ad regendum ſaltus, ſilvas, aquas, aliaq; iis, quæ hactenus commemoravi, conſentanea,

nea,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

nea, quo pacto, inquam, ea Illuſtriſſimi Ordines adminiſtrare per alios conſueverint, ut jam nunc explicem, temporis, quo circũſcribor, brevitas non patitur. Sed quærere jam poſſet aliquis, cui trium civilis adminiſtrationis formarum noſtra hæc, hactenus paucis & ſupremis coloribus à me delineata, conveniat? Non contendam, eſſe ſimpliciter monarchicam, non ariſtocraticam, non democraticam; allatis in medium ſpecioſe iis omnibus, quæ pro cujuſque præſtantia & dignitate dici conſueverunt. Rogari interim me ſentio ex formula, quæ in habendo apud veteres Romanos ſenatu uſurpari ſolita; Dic, quid cenſes? Ingenue dicam. Abſit ſiniſterior, quam contra mentem meam promovere poſſit invidia, interpretatio. Cenſeo Batavor. Remp. temperatam eſſe ſalutariter ex triplici genere laudabili, Regali, Optimate, Populari. primi quidem notas eſſe in ſummo exercituum noſtrorum Ductore, cujus arbitrio & nutu omnia poſt acceptum imperium militiæ terra marique gubernantur. ſecundi ſigna eſſe in ipſis Ordinibus, qui de omnibus rebus agundis conſilia ineunt, viasque iis bene feliciterque perficiundis cum cura diligentiaq; ſternunt. tertii denique eſſe indicia in ipſis civitatibus; queis non præconſultis majora negotia inſolens tractare, nefas pertractare. Plura non debeo: ſufficiant illa, exque paucis deducantur multa.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

DECRETVM
ORDINVM
HOLLANDIÆ ET VVEST-FRISIÆ,
DE ANTIQUO JURE
Reipublicæ Batavicæ,

Nunc primum ex vernaculo Latinè redditum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

DECRETUM
De
MAJESTATE
ET
Antiquo Iure Reipublicæ Batavicæ.

EQVESTRIS ORDO, Nobiles, & Hollandiæ VVeſt-Friſiæque Vrbes, repræſentantes earundem Provinciarum Ordines, prudentiâ deliberatione habitâ, & re communicatâ cum Nobilibus & ſingularum Vrbium Senatu, eorumque ſuffragiis & reſponſis, ſuper præſenti harum regionum ſtatu, diligenter expenſis; cum fidei jurisque jurandi, tum officii ſui nomine, bonum factum cenſuerunt fore, ſi diplomate publico legitimum Hollandiæ VVeſt-Friſiæque imperium omnibus exponeretur: certo ſibi perſuadentes, lectores omnes & ſingulos benevolentiam favoremque calamitoſo Patriæ noſtræ ſtatui convenientiſſimum adhibituros eſſe.

Conſtat, in Hollandiâ VVeſt-Friſiâque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

& Zelandiâ, octingentis retro annis, Comites utriuſque ſexus ſummis imperii rebus admotos fuiſſe; quibus ab Equeſtri Ordine, Nobilibus, atque Oppidanis, Ordines earundem regionum conſtituentibus, ſupremum jus dominiumque traditum ab antiquo fuit, & legitime delatum. Illi autem ea moderatione ac prudentia Rempublicam geſſere, ut nunquam de bello indicendo, aut pace tractandâ, de tributis & vectigalibus imponendis, aliiſve de negotiis publicis quidquam attentarint, absque conſilio & conſenſu Nobilium & urbanorum magiſtratuum; qui ſemper ad Comitia publica evocabantur. quamvis & ipſis non deeſſent conſiliarii aulici, indigenæque alii viri graves atque idonei. Atque his ſuis domeſticis non obſecuti tantum Principes, ſed & illis Senatoribus, qui ex Dynaſtiis ſuis & oppidis ad comitia vocari, benigneque ſemper & cum applauſu exaudiri ſoliti, quotieſcunque negotium incidiſſet quod ad Remp. pertineret. Atque horum omnium auctoritas pro lege fuit, & frænum quodammodo Principatus.

Hoc fundatum bonis legibus regimen, juſtumque ante alia, ac nulli ſecundum, inſignes profecto fructus publico, & peculiarem honorem ipſis Comitibus attulit. Vt qui tantillæ Provinciolæ præfecti ſummam apud omnes Chriſtiani orbis principes exiſtimationem, laudemque conſecuti ſint, tanta-

que

que in dignatione fuerint, ut fœdera non tantum, ſed & nuptias cum potentiſſimis Regibus ſæpenumero contraxerint. Adde, quod anno poſt milleſimum ducenteſimo quadrageſimo ſeptimo, Gulielmus, ejus nominis II. Hollandiæ Comes, Rex & Romanorum Imperator electus ſit. Denique non parum ad eorum gloriam & virtutem facit, quod triumphatis hoſtibus victores plerumque è bello domum redierint; limitibus ſuarum provinciarum, adverſus quoſcunque hoſtes, quantumvis præpotentes, fortiter defenſis. Hinc imperium majeſtatemque Principum Hollandicorum vicini omnes plurimum reverebantur. Quin immo aſſeverare veriſſime poſſumus, Hollandiam Zelandiamque à nemine hactenus, quà externo, quà inteſtino bello, ſpatio quidem octingentorum annorum, ferro ſubactam, aut alterius imperio ſubditam fuiſſe. In quo an ulla alia Regna & Reſpublicæ (Veneta fortaſſe an excipienda) gloriari nobiſcum poſſint; etiam atque etiam dubitamus. Invictæ vero hujus majeſtatis robur in ſolâ Ordinum cum Principe concordiâ, amore, & animis conſpirantibus poſitum profitemur, & libenter agnoſcimus. Comitum alioqui potentia invalida, niſi Nobilium & Civitatium deſtinis fulciretur. Nullæ enim his opes, præterquam Dominiorum reditus, ad ſublevandam Aulam, aliaque publica munera ſuſtentanda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Accepimus etiam à majoribus, quâ auctoritate Ordines Comites ſuos, ſi malos conſultores ſecuti exorbitaſſent, in viam reduxerint: non ſolummodo demonſtrationibus & expoſtulationibus exhibitis: Verum etiam ſi ſalubria monita negligerentur, adjectis pœnis & animadverſionibus in capita illorum, qui Principum auctoritate nequiter abuſi deliquiſſent, & eos ſeduxiſſent. Cujus rei exempla multa & varia circumferuntur.

Clare quoque perſcriptum eſt, Principibus pupillis & impuberibus Tutores ab Ordinibus appoſitos fuiſſe. Quemadmodum etiam, cum Gulielmus V, ejus nominis Comes Hollandiæ, per animi ægritudinem imperio minus idoneus eſſet redditus, ab iiſdem ipſi Procurator, & populo Rector datus eſt.

Extra omnem denique controverſiam eſt, ſupremam poteſtatem atque adminiſtrationem Reipubl. penes Ordines ſemper fuiſſe, ſi quando provinciæ Principe defuncto, vel eo impubere, vel mente capto, aliave de cauſſa Domino ſuo deſtituerentur. Nam in tali caſu ab Ordinibus genti caput datum, quem Tutorem ſive *Ruvvardum* vocabant. Quod ipſorum jus tempore adhuc dominationis Burgundicæ obtinebat. Cum enim Maximilianus Auſtriacus ſtatim ab exceſſu Ducis Caroli & filiæ ejus Mariæ res novas contra jus antiquum moliretur, & apertâ vi annitteretur auctoritatem Ordinum convel-

lere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

lere, Rempublicam ipſam in extremum prope diſcrimen conjecit. Cæſar Carolus, donec minorennis eſſet, Tutores à provinciarum Ordinibus, provinciæque ipſæ ab iiſdem ſuos Gubernatores accepêre. Imperator idem majeſtatem Ordinum (quamquam libertas priſtina durante dominatione Burgundicâ multifariam diſtracta ſit atque imminuta) magno in honore & pretio ſemper habuit; quod probe intelligeret non aliter ſe ſuaque poſſe conſiſtere. Quocirca & filium ſuum Regem Hiſpaniarum crebris adhortationibus commonefecit, & ad mitiora conſilia prudentiamque pellicere conatus eſt, proteſtatus verbis diſertiſſimis: Quod tum demum ſero intelligeret ſtatum imperii ſui periculoſe admodum laboraturum, quamprimum Ordinum auctoritatem parvifaceret. Et nunc ille dictionem patris re ipſa veriſſimam experitur, ingenti ſuo & provinciarum damno. Neque alia Belli Belgici cauſſa, aut tumultuum origo, in medium adferri poteſt; (quidquid vulgo contra diſſertetur) quam quod vi armatâ per Hiſpanos & alios exoticos milites extorquere à nobis voluerit, quod comitia Ordinum publicæ utilitati adverſarium judicarent.

Quæ licet ſint extra omnem diſputationis aleam poſita, nihilominus è re noſtra eſſe, ſi hic repeterentur, ideo exiſtimavimus, quod multi in lubrico hærentes ſeorſim ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

his abeant, Ordinum comitia non alio fere dignantes honore, quam quod dignos ipſi cenſent ad ea delegatos, reſque in iiſdem ventilari ſolitas. Haud aliter reputantes, ac ſi delegati illi è Nobilibus & Oppidis ſeſe pro Ordinibus ingererent, & ſibimetipſis tanquam Ordinibus ſupremum imperium deferentes de ſummis Reipublicæ negotiis pro libitu ſuo diſponerent: contortâ omnium actorum invidia in ipſos ceu privatos. Sed qui præmiſſa, reſque alias arduas â Principibus Ordinum faventiâ geſtas, propius inſpexerit, & attente conſideraverit; præſertim ea, quæ quindecim annorum proxime elapſorum curriculo in Hollandia VVeſt-Friſiaque & Zelandia evenêre, non in XXX. aut XL. plus minus capitum, ad comitia confluentium regimine & auctoritate, Ordinum majeſtatem ſitam eſſe facile animadvertet. Ipſi etiam Agentes in rebus Regis Hiſpaniarum, hujuſcemodi argumentorum machinis Rempublicam noſtram evertere, Ordinumque auctoritati detrahere identidem allaborantes, re ipſa demum didicerunt in eo ſe graviſſime erraſſe, ac opinione falſos fuiſſe.

Vt igitur in medium proferatur ac liquidius demonſtretur unde ea pullulet ac deſcendat Ordinum auctoritas, ſciendum eſt, omnes omnino Principes, quotquot unquam præfuerunt, non tantum ex delatione, conſenſu, & volentibus Provincialium animis

mis

mis, imperium auſpicatos eſſe; verum etiam ita continuaſſe, ut omnia corporum membra, quibus ipſi tanquam capita impoſiti, illibata hactenus & ſarta-tecta permanſerint. Quod jactari à nobis vix poſſit (cum fere Principes quorundam vafritie atque ambitione corrumpi ac circumveniri ſoleant) niſi Ordinibus prompta ad manum eſſent remedia, quibus recte atque ordine malis artibus obviam iretur: & Princeps non ſolum officii ſui in cuſtodiendis privilegiis, & tutandâ publicâ ſalute, omnium nomine admoneretur; verum etiam ſi ad tyrannidem declinaret, ab ipſa Republica oppugnaretur. Atque eum in finem bipartiti ſunt Provinciales, & in Ordines duces diſtribuit; in Nobiles videlicet, & Civitates.

Nobiles membrum unum conſtituunt, tum ſtemmatis ſplendore ac gentis dignitate (quæ tanta, abſque jactatione, eſt, & tam vetus, ut nulla alibi illuſtrior) tum Dynaſtiis & poſſeſſionibus per has regiones ſparſis. In quibus Dominiis ſupremam, mediam, & infimam præfecturam ſive juriſdictionem omnes ad unum fere ſoli habent atque exercent. Hi è re natâ in unum conveniunt, de ſtatu publico deliberaturi: & in comitiis una cum Civitatium legatis in commune bonum patriæ conſulunt.

Vnus idemque eſt fere cunctis civitatibus regiminis modus: nimirum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Collegium ſenatorum urbicorum (à prudentiâ *Vroedſchappen* vocant) ex inſignioribus civibus & patriciis eligitur; numero alibi XL, alibi XXXVI, alibi XXXII, XXIIX, XXIV, aut XX non excedente. Atque hæc collegia antiquitate cum ipſis civitatibus certant; aut certe monumenta, originem ipſorum prodentia, obliterata ſunt. Cooptati in eũ ordinem eo munere quoad in vivis ſunt, aut civitate gaudent, fruuntur. In mortuorum vero aut demigrantium loca alii, ad explendum numerum, ex ipſis civibus communi collegarum conſenſu ſurrogantur. Penes hæc ſola collegia deliberandi, conſulendi ac decernendi de negotiis tam provincialibus quam urbicis, jus poteſtaſque eſt. Quodque in iis collegiis deliberatum, conſultum & decretum, à tota plebe volentibus animis admittitur. Nec quiſquam id infringere, nedum impugnare unquam auſus.

Eliguntur in his collegiis quotannis ordinarii Magiſtratus, quatuor videlicet, treſve, vel duo Conſules; & ſeptem aut plures Scabini (ita Iudices appellant,) annuo muneri fungendo. Hi in quibuſdam civitatibus abſolute eliguntur: in quibuſdam vero duplicato numero nominantur: ex eo numero geminato Gubernator provinciæ eligit illos ſeptem vel plures (quos diximus) Iudices.

Munus Conſulum, imperare rebuſque politicis adeſſe, tam in adminiſtrandis bonis urbicis

urbicis reditibuſque, quam in conſervandâ publicâ ſalute.

Scabini juſtitiæ adminiſtrandæ vacant: & penes ipſos ſuprema, media, & infima jurisdictio eſt.

Penes hæc Magiſtratuum collegia ſummum imperium eſt per Hollandiæ, VVeſt-Friſiæ & Zelandiæ civitates. idque fere ubique pari modo. Ita ut Principes regionum iſtarum nihil quidquam ſibi vindicarint, præterquam jus Prætoris creandi, qui ipſorum nomine juſtitiam exſequeretur.

Hic ſtatus ipſiſſimus Reipublicæ urbium Hollandicarum ac Zelandicarum.

Vnde certo colligi poteſt, collegia hæc Magiſtratuum & Senatuum urbanorum, conjuncta cum Nobilium conventu, univerſum ſtatum totumque corpus Provincialium repræſentare. Nec ulla alia regiminis forma facile inveniatur, quæ meliori cognitione cauſæ de rebus publicis ſtatuat, decernat, aut ſua decreta majori concordiâ, auctoritate, ac conſenſu exſequatur. Quamobrem nemini mirum videri debet, ſtatum harum provinciarum nunquam mutaſſe, & nulli alii facile de perpetuitate ceſſurum.

Vt vero hæc nobilium & urbium collegia apte congregentur, & conſilia communicentur: nullâ re id commodius, quam per eorundem delegatos effici poteſt. Quotieſcunque igitur res ſeriæ incidunt, quæ ipſorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

rum opem & conventum requirunt, jam tum ad comitia conſcribuntur, atque evocantur, literiſque una præcipui articuli & capita inſeruntur. Quibus in collegio ventilatis & expenſis, decretoque ſuper iis facto, tales quibus maxime fidunt, ad præſcripta comitia ablegantur, cum poteſtate conſulendi ac decernendi quæ potiſſimum ad commune bonum & provinciarum commoda ſpectare judicabunt. Nobiles ſolenni & competenti numero ſe ſiſtunt. Civitates vero Conſulem cum nonnullis Senatoribus, idque eo numero, quem rei moles poſtulare videbitur, delegant. Atque his delegatis, durante bello, (ob varias neceſſitates) univerſim incumbit, res omnes quæ ad publicam ſalutem & patriæ conſervationem pertinent, cognoſcendi, pertractandi, deque iis omnibus ea ſtatuendi, quæ maximopere bono Reipublicæ faciant. Præſertim jura, immunitates & privilegia conſervandi, & quæcunque eadem infringunt propulſandi atque amoliendi. Hi porro delegati, cum ad hunc modum convênere, exhibent nobis Ordines: non quod ipſi per ſe aut propriam auctoritatem Ordines ſint, ſed quod à potentioribus collegis id muneris iis ſit demandatum, & auctores alios agnoſcant. Nec temere credendum eſt, quemquam ſuo ambitu eo poteſtatis ſe promoturum. Nam præterquam quod populares ab hoc ambitu & ambitio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

ſis omnibus naturâ ſuâ abhorreant; tale quid in liberam electionem cadere, à vero profecto alienum eſt. Nedum ut quiſquam in rebus hiſce adverſis, cælitus immiſſis, rerum earum cupidine deflagraret, quarum adminiſtratio nil niſi ſummas difficultates ſecum vehat. Vnde etiam malevolentium, qui præſtantiſſimos quoſque fideique ſpectatæ viros falſis perſuaſionibus ſeducentes, ſæpenumero ſiniſtram de optimis patriæ adminiſtris opinionem concitarunt, inimicitiæ odiaque veniunt, ſine ullo emolumento, exſpectanda. Qua de cauſa mandatorum hoc onus inter munera neceſſaria redigendum fuit. Et ſane quibus Reipublicæ noſtræ ſtatus aliquatenus innotuit, conteſtari facile poſſunt quantis molitionibus & machinationibus ad onera hæc ſuſcipienda delegati ipſi urgeri & cogi quodammodo ſoleant.

Iidem delegati dimiſſis comitiis actuum rationes auctoribus ſuis exacte reddere tenentur.

Hoc Reipublicæ noſtræ fulcrum, cui Hollandiæ, VVeſt-Friſiæque & Selandiæ ſtatus quingentis, ſexcentis, ſeptingentiſque & amplius annis, juxta vetuſtiſſima quæque monumenta, innitebatur. Hoc illud ipſum eſt, quo iidem Status ſecundum Deum opt. max. in tantis bellorum diſcriminibus adverſus potentiſſimum hoſtem unanimes animos hactenus obfirmarunt. Ita ut tempore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

hujus belli nullum prorſus membrum non niſi ſummâ vi à corpore noſtro avulſum, nullæ unquam civitates tumultuatæ, nulli milites in ſtudia contraria ſciſſi fuerint. Cujus poſt Deum omnipotentem nulla alia ratio reddi debet, quam quod maturatis conſiliis de plano levatoque velo res omnis peracta ſit. Vnde accidit, ut multis etiam minoribus oppidis, quæ ad comitia antiquitus non vocabantur, certe iis, quæ intereſſe voluerunt, loca ſuffragiaque libera conceſſa fuerint. ut ita, cum ſingulis de adminiſtratione Reipublicæ conſtaret, onera (quibus alioqui ferendis impares videmur) æquanimiter tolerentur, unioque inviolate cuſtodiatur. In quem quoque finem Nobilibus liberum fuit eo quo viſum numero ſe publico conventui ſiſtere: dummodo eſſent ii è Senatu majore; exceptis, qui privilegiis excipiuntur.

Quod ſi quis demonſtrare poſſit aliquem ex Nobilibus & Vrbium delegatis contra præſcripta & ei mandata deliquiſſe (quod nos latet) omni tempore coram ſuis auctoribus cauſſa dicenda eſt: & nolenti cauſſam dicere, pœna ex legibus impendet. Et qui bonâ fide talia detegunt, optimos cives & Patriæ amantiſſimos æſtimamus. At qui Ordines ſuggillant & calumniantur, acta ipſorum contemptui & riſui habentes, graviter profecto hallucinantur, ſi exiſtiment, ſibi

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

cum nobilibus & delegatis urbicis, tanquam hominibus privatis, rem eſſe, niſi unâ operâ oſtendant aliquem eorum extra præſcriptos limites evagatum eſſe. Et quamquam plurimis per imprudentiam & innocentiam id genus calumniæ excidat, impune tamen ipſis eſt: Patriæ vero hoſtes declaramus, qui ſtudio & conſulto id agunt, in hoc unice incumbentes, ut ſubſtructionibus & fundamentis per cuniculos quaſi concuſſis, ipſa domus tandem ſubruatur & collabaſcat: cum damno tam Principis, quam publici boni. Primo namque, quænam Principis poteſtas ſine ſubditorum conſenſu? Ecqua convenientia ipſi cum populo? ecqua ipſi ſubſidia ab eo exſpectanda, ſi eo ſe pertrahi atque abduci patiatur, ut cum ipſis Ordinibus, qui Commune repræſentant, vel (ut ita loquamur) cum populo inimicitias exerceat? Secundo, quo pacto ſtabit Reſpublica, ſi populus eo adducatur, ut ipſis Ordinibus, id eſt, Nobilibus, Magiſtratibus & Senatoribus, qui ſubditorum legitimi patroni & tutores, quique in defenſandâ plebe Principum iras in ſe non raro provocant, adverſetur.

Vnde ingenuis & cordatis omnibus liquido liquet, Rempublicam nullos pejores magiſve nocentiores aut pernicioſiores in ſinu fovere hoſtes, quam eos qui ſeſe univerſo Statui totis viribus opponant. Sed tales

eos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

eos eſſe non cenſemus, qui demonſtrent aliquem ex delegatorum numero commiſſionis ſuæ, cujus antea meminimus, limites exceſſiſſe, aliove modo officio ſuo defuiſſe.

Quapropter notum ſit omnibus, nos, qui penes Ordines ſummum imperium eſſe declaramus, non intelligere hic privatos delegatos, ſed auctores ipſorum: videlicet Nobiles & Civitates, quas ſecundum demandata ii repræſentant. Id quod in contractibus cum Ordinibus Generalibus multi Principes & Poteſtates, ipſaque ſereniſſima Angliæ majeſtas, excellentiſſimuſque Gubernator, cum Præfecturæ inauguraretur, optime intellexerunt: nec à quoquam mortalium controverti aut in dubium vocari debet. Ita ut impetrare à nobis non poſſimus, ut credamus etiamnum exiſtere qui ſanis rationibus contrarium tueatur. Alioqui ſequeretur, Nobiles, Magiſtratus, Senatoreſque majores non nunc eadem qua olim (quod jam antea aſſertum) & nuper in contractibus Anglicis & admittendo Gubernatore, ſummi imperii exercendi poteſtate valere: & non ſolum contractus cum Anglis, verum etiam quæcunque Ordines cis annos quindecim pro libertate fortiter fecerunt, in controverſiam vocari poſſent. Quod non niſi hoſtes noſtri ſunt facturi.

Hiſce omnibus ſatis ſuperq; liquet, quam neceſſe præ cæteris ſit auctoritatem Ordinum

num ſartam tectam conſervari, ceu baſim imperii, cui tota ſalus Reipublicæ innitatur. Quæ profecto ſine maximo Reipublicæ noſtræ detrimento violari non debent. Vnde perquam manifeſtum, ſummum rerum imperium non minus hodie quam antiquis Principum temporibus penes Ordines ſtare.

Decretum Hagæ-Comitis XVI Iulii, ſtatutumque S. C. fieri quod exhiberi poſſit. Actum Harlemi XVI Octobris cIↃ IↃ LXXXVII.

Subſcriptum :

Ex mandato Ordinum Hollandiæ,

Subſignatum :

C. de RECHTERE.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

LVGDVNI BATAVORVM,

Typis PHILIPPI DE CRO-Y,
Anno 1650.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 E 41